

**ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΖΩΪΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ**

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**Ανάλυση κλάδου κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας (BROILERS)
στην Ανατολική Αττική: εμπειρική διερεύνηση**

Θεοδώρα Ν. Σακελλαριάδη

Επιβλέπων καθηγητής:

Γεώργιος Μαλινδρέτος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Χαροκόπειο Παν/μιο

**ΑΘΗΝΑ
2024**

**ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΖΩΪΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Ανάλυση κλάδου κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας (BROILERS)
στην Ανατολική Αττική: εμπειρική διερεύνηση

“Analysis of the broiler industry in Eastern Attica:
an empirical investigation”

Θεοδώρα Ν. Σακελλαριάδη

Εξεταστική Επιτροπή:

Γεώργιος Μαλινδρέτος, Αν. Καθηγητής, Χαροκόπειο Παν/μιο επιβλέπων)

Αθανάσιος Παππάς, Αναπληρωτής Καθηγητής, Γ.Π.Α.

Μιχάλης Γκολιομύτης, Επίκουρος Καθηγητής, Γ.Π.Α.

Ανάλυση κλάδου κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας (BROILERS) στην Ανατολική Αττική. Εμπειρική διερεύνηση

*ΔΠΜΣ Επιχειρηματικότητα & Συμβουλευτική στην Αγροτική Ανάπτυξη
Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας & Ανάπτυξης
Τμήμα Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής μελέτης είναι η αξιολόγηση του κλάδου της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην Περιφερειακή Ενότητα της Ανατολικής Αττικής. Για την υλοποίηση της μελέτης πραγματοποιήθηκε συλλογή και επεξεργασία των χαρακτηριστικών που εμφανίζει ο κλάδος στην υφιστάμενη κατάσταση της συγκεκριμένης περιοχής.

Η ανάγκη και η απαίτηση των καταναλωτών για προμήθεια πρωτεΐνης που να είναι ασφαλής, υγιεινή, θρεπτική, άφθονη και οικονομικά προσιτή, καθιστούν τον κλάδο ιδιαίτερα σημαντικό. Παρά το γεγονός ότι οι εκμεταλλεύσεις της Ανατολικής Αττικής θα μπορούσαν να καλύπτουν μεγάλο μέρος των αναγκών του καταναλωτικού κοινού της πρωτεύουσας, που πλησιάζει σχεδόν το μισό πληθυσμό της χώρας, εμφανίζουν τα τελευταία χρόνια μείωση με αντίστοιχη μείωση και της παραγόμενης ποσότητας κρέατος.

Στην παρούσα μελέτη μελετώνται οι λόγοι που οδήγησαν στην ύφεση του συγκεκριμένου κλάδου του πρωτογενούς τομέα στην εν λόγω περιοχή, καθώς και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι λίγοι υφιστάμενοι φορείς εκμεταλλεύσεων του κλάδου που συνεχίζουν να δραστηριοποιούνται σήμερα σε ένα ολιγοπωλιακό καθεστώς λειτουργίας της αγοράς.

Για τη συλλογή πληροφοριών και στοιχείων του κλάδου στην υφιστάμενη κατάσταση, συντάχθηκε ερωτηματολόγιο με 3 θεματικές ενότητες ερωτήσεων, απευθυνόμενο στο σύνολο των ενεργών πτηνοτρόφων κοτόπουλων κρεοπαραγωγής στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής.

Επιστημονική περιοχή: Ζωική παραγωγή

Λέξεις κλειδιά: Πτηνοτροφία, κρέας κοτόπουλου, Περιφερειακή Ενότητα Ανατολικής Αττικής, κόστος παραγωγής κοτόπουλων κρεοπαραγωγής

Analysis of the broiler industry in Eastern Attica. An empirical investigation

*MPS Entrepreneurship & Consulting in Rural Development
Department of Agricultural Economy and Development
Department of Animal Production Science*

ABSTRACT

The aim of the present study is to evaluate the sector of meat-producing poultry in the region of Eastern Attica. For the purpose of the study, the characteristics of the sector in the current state and region were collected and analyzed.

The sector of meat-producing poultry is considered as quite important given the consumer's need and demand for healthy, safe, nutritious, abundant and affordable protein. Even though the farms of the area in question could address a large part of consumer needs within Attica, which is almost half of the country's population, in recent years they have shown a decrease both in number and the amount of meat produced.

The present study examines the reasons that led to the recession of the specific primary sector in the region in question, as well as the problems faced by the few existing operators of the sector that continue to operate today in an oligopolistic regime. For the collection of information and data of the sector today, a questionnaire was drawn up with 3 thematic sections of questions, addressed to all the active broiler chicken breeders in the region of Eastern Attica.

Scientific area: Animal production

Keywords: Poultry farming, chicken meat, Eastern Attica, cost of broiler production

Στους αγαπημένους μου γονείς Νίκο και Βάνια

&

*στον σύζυγό μου και συνάδελφο ζωοτέχνη
Φώτη*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με αφορμή την ολοκλήρωση της παρούσης μεταπτυχιακής διατριβής, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους συνετέλεσαν ουσιαστικά για την εκπόνηση της.

Ξεκινώντας από τον επιβλέποντα καθηγητή μου κο Μαλινδρέτο Γεώργιο για την συμβολή του στην επιλογή του θέματος της διατριβής, την εμπιστοσύνη που μου έδειξε για την ολοκλήρωση της, αλλά και την καθοδήγηση του σε όλα τα στάδια εκπόνησής της.

Επίσης, ευχαριστώ τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής της Μεταπτυχιακής μου Διατριβής, τον Αναπληρωτή καθηγητή κο Α. Παππά και τον Επίκουρο Καθηγητή κο Μ. Γκολιομύτη για τις πολύτιμες υποδείξεις τους σε θέματα ζωικής παραγωγής και για τη συνεισφορά τους στην ολοκλήρωσή της.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους πτηνοτρόφους (παραγωγούς κρεοπαραγωγών ορνιθίων) της ΠΕ Ανατολικής Αττικής που με εμπιστεύτηκαν και μοιράστηκαν μαζί μου τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά στον κλάδο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας, για την παροχή όλων των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούσε η έρευνα, αλλά και για τη φιλοξενία και υπομονή που υπέδειξαν κατά τη διάρκεια της συνεργασίας μας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την υπηρεσία μου και όλους εκείνους τους συναδέλφους που στήριξαν την προσπάθειά μου για την εκπόνηση αυτής της εργασίας, όπως και την οικογένειά μου για τη διαρκή ηθική υποστήριξη και τη στήριξη των επιλογών μου.

Με την άδειά μου, η παρούσα εργασία ελέγχθηκε από την Εξεταστική Επιτροπή μέσα από λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής που διαθέτει το ΓΠΑ και διασταυρώθηκε η εγκυρότητα και η πρωτοτυπία της.

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων	2
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	4
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ	4
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Εισαγωγή	6
1.1 Περιγραφή του προβλήματος.....	6
1.2 Αντικείμενο και στόχοι της μελέτης.....	7
1.3 Δομή εργασίας.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία.....	10
2.1 Γενικά	10
2.2 Χαρακτηριστικά του κλάδου και σύγκρισή του με τους άλλους κλάδους της ζωικής παραγωγής	11
2.3 Ο κλάδος παγκοσμίως.....	12
2.4 Η κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία στην Ευρωπαϊκή Ένωση	19
2.5 Κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία στην Ελλάδα	23
2.5.1 Πλαίσιο νόμιμης λειτουργίας μίας εκτροφής κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στη χώρα μας.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Βιωσιμότητα κλάδου	29
3.1 Βιωσιμότητα	29
3.1.1 Περιβαλλοντική βιωσιμότητα.....	30
3.1.2 Νομοθετικό πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης εκτροφών ορνιθίων κρεοπαραγωγής	33
3.1.3 Ευζωία ορνιθίων κρεοπαραγωγής	33
3.1.4 Οικονομική Βιωσιμότητα	36
3.2 Παραγωγικές Δαπάνες κατά βασικούς συντελεστές παραγωγής	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Χρηματοδοτικά εργαλεία ενίσχυσης του κλάδου-Νέα ΚΑΠ (2023-2027)	42
4.1 Ο κλάδος ως επιλέξιμη δραστηριότητα	42
4.2 Κρίσιμα σημεία σε μία πτηνοτροφική εκμετάλλευση κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Χαρακτηριστικά & Δομή κλάδου κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην Ελλάδα.....	47
5.1 Χαρακτηριστικά του κλάδου στη χώρα μας.....	47
5.2 Συμβολαιακή μορφή πτηνοτροφίας	48
5.2.1 Γενικά	48
5.2.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα συμβολαιακής πτηνοτροφίας	49

5.2.3 Εθνικό θεσμικό πλαίσιο σχετικά με τα οικονομικά κίνητρα της κυβέρνησης για συμβολαιακή μορφή γεωργίας/κτηνοτροφίας	50
5.3 Προοπτικές της αγοράς κρέατος και πουλερικών την επόμενη δεκαετία	51
5.4 Μελέτη κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 Εμπειρική διερεύνηση	58
6.1 Σκοπός και στόχοι διερεύνησης.....	58
6.2 Μέθοδος - Δείγμα.....	58
6.3 Αποτελέσματα διαδικασίας ερωτηματολογίου.....	59
7.4 Σημαντικοί Συντελεστές παραγωγής που συμβάλλουν στην αύξηση του κόστους παραγωγής και επισημάνθηκαν από τους πτηνοτρόφους της περιοχής (πέραν του ερωτηματολογίου)	66
Α. Κόστος Θέρμανσης.....	66
Β. Τιμή πώλησης κοτόπουλου.....	66
Γ. ΦΠΑ	68
Δ. ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ.....	69
Ε. ΡΕΥΜΑ	69
Ζ. Λοιπά έξοδα	69
6.5 Ανάλυση SWOT για την κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία Περιφερειακής Ενότητας Ανατολικής Αττικής	71
6.6 Συζήτηση	74
6.7 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	84
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	84
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	85
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	88
➤ Νομοθετικό πλαίσιο νόμιμης λειτουργίας πτηνοτροφικής εγκατάστασης.....	88
➤ Νομοθετικό πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης πτηνοτροφικής εγκατάστασης.....	91
➤ Χρηματοδοτικά Εργαλεία ενίσχυσης του κλάδου της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας	93
➤ Εθνικό θεσμικό πλαίσιο σχετικά με τα οικονομικά κίνητρα της κυβέρνησης για συμβολαιακή μορφή γεωργίας/κτηνοτροφίας	94
➤ Άρθρο 8 του Ν. 4673/2020 (ΦΕΚ 52Α') «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις»	95
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	97
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟ ΣΕ ΕΚΤΡΟΦΕΙΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΩΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	97

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΙΚΟΝΑ 1: ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2023, ΠΗΓΗ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΗΠΑ	13
ΕΙΚΟΝΑ 2: ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΡΕΑΤΟΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΕ 1000 ΜΤ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2023, ΠΗΓΗ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΗΠΑ	14
ΕΙΚΟΝΑ 3: ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΚΡΕΑΤΟΣ ΣΕ ΚG ΑΝΑ ΧΩΡΑ, ΠΗΓΗ: HTTPS://WWW.AGROCAPITAL.GR/NEWS/91436/KREAS-PWS-EINAI-I-KATANALWSI-ANA-CHWRA-KAI-ANA-TYRO (FAO, 2020)	18
ΕΙΚΟΝΑ 4: ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΟΡΕΙΑΣ ΚΛΑΔΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΠΗΓΗ: ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ & ΤΣΕΡΒΕΝΗ-ΓΟΥΣΗ, 2009	24
ΕΙΚΟΝΑ 5: ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	30
ΕΙΚΟΝΑ 6: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΠΗΓΗ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΘΕΒ3 ΔΠΜΣ ΓΠΑ	37
ΕΙΚΟΝΑ 7: ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΤΑ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΜΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ, ΠΗΓΗ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΘΕΒ3 ΔΠΜΣ ΓΠΑ	38
ΕΙΚΟΝΑ 8: ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΑΘΕΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ, ΠΗΓΗ: ΤΣΙΜΠΟΥΚΑΣ. 2009	39
ΕΙΚΟΝΑ 9: ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΕ ΜΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ, ΠΗΓΗ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΘΕΒ3 ΔΠΜΣ ΓΠΑ	39
ΕΙΚΟΝΑ 10: ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΕ ΜΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ, ΠΗΓΗ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΘΕΒ3 ΔΠΜΣ ΓΠΑ	40
ΕΙΚΟΝΑ 11: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΥΛΩΝΑ 2 ΤΟΥ ΠΑΑ 2023-2027, ΠΗΓΗ: ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΑΠ 2023 –2027, ΥΠΑΑΤ	42
ΕΙΚΟΝΑ 12: ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΑΠΟ 01-1-24 ΕΩΣ 31-12-2027, ΠΗΓΗ: HTTPS://WWW.ANARTYCHIAKOS-NOMOS.GR/ANARTYCHIAKOS-NOMOS-XARTIS/	43
ΕΙΚΟΝΑ 13: ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΥΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΖΩΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΙΑΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΟΡΝΙΘΙΩΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΠΗΓΗ: ΚΙΤΣΟΠΑΝΙΔΗΣ, 2006	44
ΕΙΚΟΝΑ 14 :ΚΡΙΣΙΜΑ ΣΗΜΕΙΑ ΣΕ ΕΝΑΝ ΚΥΚΛΟ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ, ΠΗΓΗ: ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ Δ/ΝΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΖΩΩΝ ΥΠΑΑΤ, 2023	46
ΕΙΚΟΝΑ 15: ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΔΗΜΩΝ ΠΕ ΑΝΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΠΗΓΗ: ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΗ: ΤΡΟΦΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΤΗΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2014, ΔΑΟΚ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	53
ΕΙΚΟΝΑ 16: ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΚΤΗΝΙΑΤΡΕΙΑ ΔΑΟΚ ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΠΗΓΗ ΔΑΟΚ ΠΕΑΑ	54
ΕΙΚΟΝΑ 17: ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΦΠΑ ΕΙΣΡΩΩΝ ΚΑΙ ΕΚΡΩΩΝ ΣΕ ΜΙΑ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΟΡΝΙΘΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2024	68
ΕΙΚΟΝΑ 18: ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT - ΔΥΝΑΤΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ, ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	74
ΕΙΚΟΝΑ 19: ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΩΝ ΠΑΧΥΝΣΗΣ, ΠΗΓΗ: ΦΕΚ 841B/2022)	92

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ (ΤΝ) ΑΝΑ ΚΜ ΣΤΗΝ ΕΕ ΤΑ ΕΤΗ 2020,2021,2022, ΠΗΓΗ EUROPEAN COMMISSION (EXPERT GROUP FOR AGRICULTURAL MARKETS)	19
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΕΤΗΣΙΑ ΕΓΧΩΡΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ ΤΑ ΕΤΗ 2021 ΚΑΙ 2022, ΠΗΓΗ: Δ/ΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ & ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΡΤΕΜΙΣ ΤΟΥ ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ	26
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΑΡΧΕΣ ΚΑΛΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΥΖΩΙΑΣ, ΠΗΓΗ: WEBSTER, 2005	34
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΣΤΗΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΟ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΗΛΙΚΙΕΣ ΣΦΑΓΗΣ, ΠΗΓΗ: ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ, ΘΕΑ2 ΔΠΜΣ ΓΠΑ	35

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΟΡΝΙΘΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΑ ΕΤΗ 2013 ΚΑΙ 2023, ΠΗΓΗ: ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΗ: ΤΡΟΦΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΤΗΣ, 2014, ΔΑΟΚ ΠΕΑΑ & ΟΠΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΥΠΑΑΤ, 2024	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟ ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΠΗΓΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΔΑΟΚ ΠΕΑΑ, 2024	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΣΦΑΓΕΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΩΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ ΣΤΟ ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΓΕΒΕ, ΠΗΓΗ: ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ARTEMIS ΤΟΥ ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, 2024	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΤΙΜΕΣ ΛΙΑΝΙΚΗΣ ΜΕ ΦΠΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΡΕΑΤΟΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΙΜΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΤΗΣ Δ/ΝΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΠΟ 1.1.2024 ΕΩΣ ΚΑΙ 15.1.2024	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ (↑) ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2021,2022 ΚΑΙ 2023, ΠΗΓΗ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ, 2023)	69

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΡΕΑΤΟΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΟΥ ΑΠΟ ΤΟ 2012 ΕΩΣ ΚΑΙ 2023 (ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ), ΠΗΓΗ: HTTPS://WWW.STATISTA.COM/STATISTICS/237637/PRODUCTION-OF-POULTRY-MEAT-WORLDWIDE-SINCE-1990	15
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: ΚΥΡΙΟΙ ΕΙΣΑΓΩΓΕΙΣ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΓΟΡΑ, ΠΗΓΗ: HTTPS://AGRIDATA.EC.EUROPA.EU/EXTENSIONS/DATAPORTAL/EGGS-AND-POULTRY.HTML	16
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: ΚΥΡΙΟΙ ΕΞΑΓΩΓΕΙΣ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΓΟΡΑ, ΠΗΓΗ: HTTPS://AGRIDATA.EC.EUROPA.EU/EXTENSIONS/DATAPORTAL/EGGS-AND-POULTRY.HTM	16
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: Η ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ ΚΡΕΑΤΟΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020, ΠΗΓΗ: HTTPS://OURWORLDINDATA.ORG/MEAT-PRODUCTION	17
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: ΚΥΡΙΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ, ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ ΣΕ 1000 ΤΝ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ, ΠΗΓΗ: DG AGRI DASHBOARD POULTRY MEAT/2024.....	20
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6: ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΚΜ, ΠΗΓΗ: SHORT-TERM OUTLOOK FOR EU AGRICULTURAL MARKETS IN 2023 AND 2024, EUROPEAN COMMISSION, DG AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT, BRUSSELS.....	22
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7: ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΑ ΕΤΗ 2021,2022,2023 ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ, ΠΗΓΗ: DG AGRICULTURAL AND RURAL DEVELOPMENT (EUROSTAT)	23
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8: ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1965 ΕΩΣ ΤΟ 2020, ΠΗΓΗ FAOSTAT, 14-01-2024	25
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9: ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, ΠΗΓΗ: ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ Δ/ΝΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΖΩΩΝ ΥΠΑΑΤ, 2023.....	27
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10: ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ ΑΝΑ ΝΟΜΟ, ΠΗΓΗ: ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ Δ/ΝΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΖΩΩΝ ΥΠΑΑΤ, 2023	27
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11: ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΣΕ ΠΙΤΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟ ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, 2024	55
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12: ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ (ΜΕ ΡΑΒΔΟΥΣ) ΤΗΣ ΠΤΩΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΩΝ ΣΦΑΓΩΝ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ ΣΤΟ ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΓΕΒΕ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ	57
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΟΡΝΙΘΙΩΝ ΣΕ ΔΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.....	61
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	61
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15: ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ	62
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΤΟΥΣ ΕΠΙΠΕΔΟ	62
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17: ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑΣ ΣΤΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ.....	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Εισαγωγή

1.1 Περιγραφή του προβλήματος

Η διαρκής αύξηση του πληθυσμού στον πλανήτη και η εκτίμηση ότι θα αυξηθεί στα 9 δισεκατομμύρια μέχρι το 2050 μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η παγκόσμια ζήτηση για τρόφιμα θα αυξηθεί τα επόμενα 30 χρόνια. Όχι μόνο θα υπάρχουν περισσότεροι καταναλωτές τροφής, αλλά οι ολοένα και πιο πλούσιες κοινωνίες θα απαιτούν μια πιο πλούσια σε πρωτεΐνες διατροφή, η οποία θα απαιτήσει σημαντική έκταση γης και επενδύσεις.

Ο κλάδος της πτηνοτροφίας είναι ίσως ο πιο δυναμικός τομέας της ζωικής παραγωγής τόσο παγκοσμίως όσο και στην Ελλάδα. Χαρακτηρίζεται από ευελιξία σε σύγχρονες διαχειριστικές πρακτικές και νέες τεχνολογίες, ενώ παράλληλα παρουσιάζει υψηλές προοπτικές ανάπτυξης, με πολλές νέες ευκαιρίες για επιχειρηματική δραστηριότητα σε σύγκριση με άλλους τομείς της ζωικής παραγωγής. Για τη χώρα μας, ο κλάδος είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την εθνική οικονομία διότι επιδεικνύει μεγάλο ποσοστό αυτάρκειας σε σχέση με την παραγόμενη ποσότητα κρέατος πουλερικών και τις αντίστοιχες καταναλωτικές ανάγκες σε εθνικό επίπεδο (Γενική Γραμματεία Έρευνας & Τεχνολογίας, 2021).

Οι καταναλωτές σε όλο τον κόσμο απαιτούν προμήθεια πρωτεΐνης που να είναι ασφαλής, υγιεινή, θρεπτική, άφθονη και οικονομικά προσιτή. Καθώς ο κόσμος κινείται προς μια παγκόσμια οικονομία της αγοράς, η παραγωγή πουλερικών θα συνεχίσει να αυξάνεται σε χώρες με σημαντικούς φυσικούς πόρους και αναμένεται να διευρυνθεί σε χώρες με οικονομική ανταγωνιστικότητα και υποστήριξη στη δημιουργία και λειτουργία επιχειρήσεων μέσω ενίσχυσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος (φορολογικά κίνητρα, ελαφρύτερες γραφειοκρατικές διαδικασίες) (Aho, 2001). Πολλές χώρες ή περιοχές, από την άλλη πλευρά, θα συνεχίσουν να αγωνίζονται για να ανταγωνιστούν σε αυτήν την αγορά, είτε λόγω περιορισμένων υποδομών (πρώτες ύλες, γη, υπηρεσίες κοινής ωφελείας, εργασία, μεταφορές) είτε λόγω πολιτικών περιορισμών (περιβαλλοντικά ζητήματα και ανησυχίες πρόνοιας, φορολογική δομή, εμπόριο πολιτικές).

Η χώρα μας σήμερα είναι αυτάρκης σε κρέας πουλερικών σε ποσοστό 75% (ΣΕΚ, 2022). Η ανταγωνιστικότητα του κλάδου είναι ζωτικής σημασίας για τη βιωσιμότητα του καθώς επηρεάζει την ικανότητά του να παραμένει στο προσκήνιο, να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις και να επωφελείται από τις ευκαιρίες. Σύμφωνα με την μελέτη της ICAP CRIF για την εγχώρια παραγωγή κρέατος το 2022, ο κλάδος της παραγωγής κρέατος πουλερικών στη χώρα μας εμφανίζει αυξημένο βαθμό συγκέντρωσης με 7 κορυφαίες επιχειρήσεις να απαρτίζουν το 72% του κλάδου, οι οποίες διαθέτουν πλήρη καθετοποίηση, έχοντας σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της αγοράς.

Οι λοιπές μικρές και μεσαίες εγχώριες επιχειρήσεις του κλάδου καλούνται να παραμείνουν βιώσιμες, με την προσπάθεια τους για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας-βιωσιμότητας να πρέπει να εστιαστεί, στη βέλτιστη αξιοποίηση των συντελεστών παραγωγής των εκτροφών τους, εφαρμόζοντας αποτελεσματικές διαχειριστικές πρακτικές, με σκοπό τη μείωση των μεταβλητών δαπανών, αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο το περιθώριο κέρδους τους.

1.2 Αντικείμενο και στόχοι της μελέτης

Στην Ανατολική Αττική, ο κλάδος της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας εμφανίζει την τελευταία δεκαετία παρακμή, ενώ το διάστημα 1960-1990 εμφάνιζε ιδιαίτερη ανάπτυξη στην περιοχή. Σήμερα, ο έλεγχος του δικτύου της εμπορίας του κρέατος πραγματοποιείται από τις μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου που εδρεύουν σε άλλες περιφέρειες, ενώ οι μικροί πτηνοτρόφοι της περιοχής αναπτύσσουν συμβολιακές συνεργασίες, ως συνεργαζόμενοι παχυντές, με τις μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας.

Οι πτηνοτρόφοι της Ανατολικής Αττικής σήμερα καλούνται να διαχειριστούν το υψηλό κόστος παραγωγής, χωρίς τη συμμετοχή τους στη τυποποίηση, τη μεταποίηση ή εμπορία του προϊόντος που παράγουν, άρα και απολαβής μεριδίου από την προστιθέμενη αξία του προϊόντος, μοντέλου που όπως διαφαίνεται τους οδηγεί σταδιακά σε αστάθεια και στη συνέχεια σε αποχώρηση από τον κλάδο, καθώς το περιθώριο κέρδους τους ακολουθεί συνεχώς πτωτική πορεία.

Όλες οι παραπάνω επισημάνσεις και προβληματισμοί αποτέλεσαν την αιτία και την αφορμή προκειμένου να διεξαχθεί η παρούσα έρευνα.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που θα τεθούν προς απάντηση είναι τα κάτωθι :

- Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση σχετικά με την κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία παγκοσμίως, στην ΕΕ και στην Ελλάδα;
- Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση και οι τάσεις στην κατανάλωση κρέατος κοτόπουλου;
- Ποιοι είναι οι καθοριστικοί παράγοντες σε μία εκτροφή κρεοπαραγωγών ορνιθίων, οι οποίοι πρέπει να ληφθούν υπόψη σε ένα κύκλο εκτροφής;
- Ποιοι είναι οι συντελεστές παραγωγής που είναι καίριοι για την εντατική μορφή κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας;
- Ποια είναι η κοινοτική και εθνική νομοθεσία που διέπει τον κλάδο;
- Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση του κλάδου στην περιοχή της ΠΕ Ανατολικής Αττικής;
- Ποιες είναι οι απαντήσεις που δόθηκαν από πτηνοτρόφους της Ανατολικής Αττικής και σε ποια σημαντικά προβλήματα του κλάδου εστιάζουν;
- Τι προτείνουν οι ίδιοι οι πτηνοτρόφοι και πως πιστεύουν ότι η πολιτεία μπορεί, με τη λήψη μέτρων, να συντελέσει θετικά στη βιωσιμότητά τους;

Οι απαντήσεις στα ανωτέρω ερωτήματα θα μας οδηγήσουν σε συμπεράσματα σχετικά με τη βιωσιμότητα των μικρών πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων της υπό μελέτης περιοχής, καθώς και την προοπτική ανάπτυξης συνεργατικών σχημάτων με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη τους.

1.3 Δομή εργασίας

Η παρούσα εργασία αποτελείται από το θεωρητικό μέρος το οποίο βασίζεται σε βιβλιογραφικές πηγές, άρθρα και διαδικτυακές πηγές και το εμπειρικό μέρος το οποίο περιλαμβάνει τα αποτελέσματα της έρευνας έχει γίνει (μεθοδολογία αυτής, αποτελέσματα, συζήτηση, συμπεράσματα).

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί το εισαγωγικό μέρος όπου αναφέρονται το αντικείμενο και οι στόχοι της μελέτης, τα ερευνητικά ερωτήματα καθώς και η δομή της.

Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει την κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία ως κλάδο της ζωικής παραγωγής. Συγκεκριμένα, θα δοθούν στοιχεία για την υφιστάμενη κατάσταση του κλάδου παγκοσμίως, στην Ευρωπαϊκή ένωση και στην χώρα μας.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί αναφορά στην βιωσιμότητα μίας πτηνοτροφικής εγκατάστασης κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης. Πιο συγκεκριμένα, θα αναλυθούν η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, το νομοθετικό πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης τέτοιων εκτροφών, περί ευζωίας των κοτόπουλων κρεοπαραγωγής, η οικονομική βιωσιμότητα με συγκεκριμένη αναφορά στις παραγωγικές δαπάνες κατά βασικούς συντελεστές παραγωγής.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στα χρηματοδοτικά εργαλεία ενίσχυσης του κλάδου (αναπτυξιακός, ΠΑΑ 2023-2027), καθώς και στα κρίσιμα σημεία μίας εκτροφής κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης.

Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά τα χαρακτηριστικά του κλάδου στη χώρα μας, αναλύεται η συμβολιακή μορφή πτηνοτροφίας, αποτυπώνονται οι εκτιμήσεις για την εξέλιξη του στο μέλλον και παρατίθεται η μελέτη του κλάδου στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής.

Στο έκτο κεφάλαιο παρατίθεται η μεθοδολογία της έρευνας με αναφορά στο σκοπό, τους στόχους και τη μέθοδο που ακολουθήθηκε.

Επίσης, περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα της έρευνας, σχολιασμός επί αυτών με αναφορές και συσχετίσεις με το θεωρητικό μέρος της εργασίας και με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων προς σύνταξη σχετικών προτάσεων για το όφελος των πτηνοτρόφων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία

2.1 Γενικά

Η συστηματική εκτροφή ορνιθίων κρεοπαραγωγής (broilers) πρωτοεμφανίστηκε στην Αμερική και η ανάπτυξη που έλαβε η εμπορική παραγωγή των ορνιθίων στις ΗΠΑ κατά την περίοδο 1940-1960 θεωρείται αξιοσημείωτη για την ιστορία της κτηνοτροφικής παραγωγής. Στην Ευρώπη και στη χώρα μας εμφανίζεται μετά το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο και συγκροτείται σε σύγχρονη μορφή στη δεκαετία του 1960 για να εξελιχθεί σε λίγα χρόνια σε έναν επιχειρηματικό κλάδο της ζωικής παραγωγής με δυναμική (Πλυτάς, Μοσχολέας, 1990).

Τα συστήματα εντατικής παραγωγής κυριαρχούν στην παραγωγή κρέατος πουλερικών, ενώ τα συστήματα εκτατικής εκτροφής πουλερικών όπως βιολογικά και ελευθέρως βοσκής, αντιπροσωπεύουν μικρότερο μέρος της παραγωγής. Ωστόσο, υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον για τέτοια συστήματα εκτροφής (εκτατικά) για την παραγωγή και προσφορά ενός ποιοτικού κτηνοτροφικού προϊόντος (κρέας κοτόπουλου), περισσότερο φιλικού προς το περιβάλλον και με σεβασμό στην ευζωία των ζώων, με ετήσια ανάπτυξη περίπου 10% (Dal Bosco et al., 2021).

Το σύγχρονο κοτόπουλο κρεατοπαραγωγής είναι εξαιρετικά γρήγορα αναπτυσσόμενο και η εκτροφή του πολύ αποδοτική. Πολλά από τα εύσημα για αυτή την εκπληκτική ικανότητα παραγωγής μυών με ελάχιστη τροφή οφείλονται σε γενετιστές και διατροφολόγους που έχουν κάνει μεγάλες προόδους στην αναπαραγωγή και τη διατροφή των κοτόπουλων. Ωστόσο, οι εντυπωσιακές βελτιώσεις στη διαχείριση των κοτόπουλων κρεατοπαραγωγής έχουν επίσης συμβάλει σημαντικά στην αποδοτικότητα της παραγωγής τους. Η σωστή διαχείριση έχει γίνει πιο κρίσιμη, ακριβώς λόγω του απίστευτα γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης του σημερινού κοτόπουλου κρεατοπαραγωγής υψηλής απόδοσης (Lacy, 2002).

Οι ζωοτεχνικές πρακτικές παραγωγής και διαχείρισης, από το αγρόκτημα μέχρι το εργοστάσιο μεταποίησης, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ποιότητα του κρέατος και η χρήση τεχνολογιών για τη μείωση των παραγόντων κινδύνου σε όλη την αλυσίδα παραγωγής επιτρέπει την παραγωγή κρέατος πουλερικών άριστης ποιότητας. Η ανάπτυξη νέων και αποτελεσματικών συστημάτων επεξεργασίας, η

υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών και η εισαγωγή νέων προϊόντων που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αλυσίδας της αγοράς και τις ανάγκες των τελικών καταναλωτών έχουν συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της παγκόσμιας κατανάλωσης κρέατος πουλερικών.

2.2 Χαρακτηριστικά του κλάδου και σύγκρισή του με τους άλλους κλάδους της ζωικής παραγωγής

Η εκτροφή κοτόπουλων κρεοπαραγωγής διαθέτει χαρακτηριστικά (ζωοτεχνικά, διαρθρωτικά και οικονομικά) που της προσδίδουν πλεονεκτικό προβάδισμα έναντι των λοιπών κλάδων της ζωικής παραγωγής (Πλυτάς, Μοσχολέας, 1990):

- Δυνατότητα τοποθέτησης σμηνών από νεοσσούς κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης της ίδιας ηλικίας, με τις ίδιες ανάγκες συντήρησης και παραγωγής αλλά και τις ίδιες απαιτήσεις σε συνθήκες περιβάλλοντος εκτροφής
- Εύκολη προσαρμογή στις τεχνικές συνθήκες εκτροφής με μεγάλο βαθμό προσαρμοστικότητας
- Δυνατότητα μεγάλου βαθμού εκμηχάνισης και αυτοματοποίησης των εργασιών, με αποτέλεσμα τη μικρή συμμετοχή της εργασίας στη διαμόρφωση του κόστους παραγωγής
- Μικρός σχετικά κύκλος παραγωγής του παραγόμενου κρέατος, συγκριτικά με άλλους κτηνοτροφικούς κλάδους, ο οποίος παρέχει το πλεονέκτημα της πιο άμεσης προσαρμογής του κλάδου της πτηνοτροφίας σε τυχόν μεταβαλλόμενα δεδομένα της αγοράς
- Μεγάλη κινητικότητα κεφαλαίων παραγωγής
- Μεγαλύτερη συμμετοχή στην τελική διαμόρφωση των παραγωγικών δαπανών έχουν οι μεταβλητές δαπάνες (Χατζηζήσης, 2020)

Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά δίνουν τη δυνατότητα στον κλάδο να αναπτύσσεται σε μεγάλες μονάδες μαζικής παραγωγής σε σύντομο χρονικό διάστημα (Πλυτάς, Μοσχολέας, 1990).

Επιπλέον, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το παραγόμενο προϊόν διαθέτει υψηλή θρεπτική αξία με σύσταση που ανταποκρίνεται στις σύγχρονες διατροφικές

απαιτήσεις, με χαμηλά λιπαρά (<1% στο τεμάχιο του στήθους) και αυξημένο ποσοστό ακόρεστων λιπαρών οξέων στο λίπος του κρέατος από κοτόπουλο (Γκολιομύτης, 2022).

2.3 Ο κλάδος παγκοσμίως

Ο κλάδος της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας συνεχίζει να εξελίσσεται σε πολλές περιοχές ανά τον κόσμο, εξελισσόμενος σε ένα κλάδο παραγωγής κρέατος με βιομηχανικού τύπου χαρακτηριστικά. Η εν λόγω ανάπτυξη που παρατηρείται, αδιαμφισβήτητα ωθείται από την συνεχή πληθυσμιακή αύξηση στον πλανήτη, την αυξημένη αγοραστική δύναμη αλλά και τη συγκέντρωση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα.

Η πρόοδος στην αναπαραγωγή έχει οδηγήσει σε πτηνά που πληρούν εξειδικευμένους σκοπούς και είναι ολοένα και πιο παραγωγικά, αλλά που χρειάζονται εξειδικευμένη διαχείριση. Η ανάπτυξη και η μεταφορά τεχνολογιών ζωοτροφών, σφαγής και μεταποίησης έχουν αυξήσει την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα, αλλά ευνοούν τις μονάδες μεγάλης κλίμακας παρά τους παραγωγούς μικρής κλίμακας. Αυτές οι εξελίξεις οδήγησαν τη βιομηχανία πουλερικών και τη σχετική βιομηχανία ζωοτροφών να αναπτυχθούν γρήγορα, να συγκεντρωθούν κοντά σε πηγές εισροών ή τελικές αγορές και να ενοποιηθούν κάθετα. Ένα στοιχείο της διαρθρωτικής αλλαγής ήταν η μετάβαση προς τη συμβολιακή εκτροφή των κοτόπουλων κρεοπαραγωγής, επιτρέποντας στους πτηνοτρόφους με σμήνη μεσαίου μεγέθους να αποκτήσουν πρόσβαση στην αγορά χωρίς να έχουν στην κατοχή τους καθετοποιημένες εγκαταστάσεις και προηγμένη τεχνολογία (FAO, 2024).

Αναπτύσσεται, λοιπόν, ένας σαφής διαχωρισμός μεταξύ:

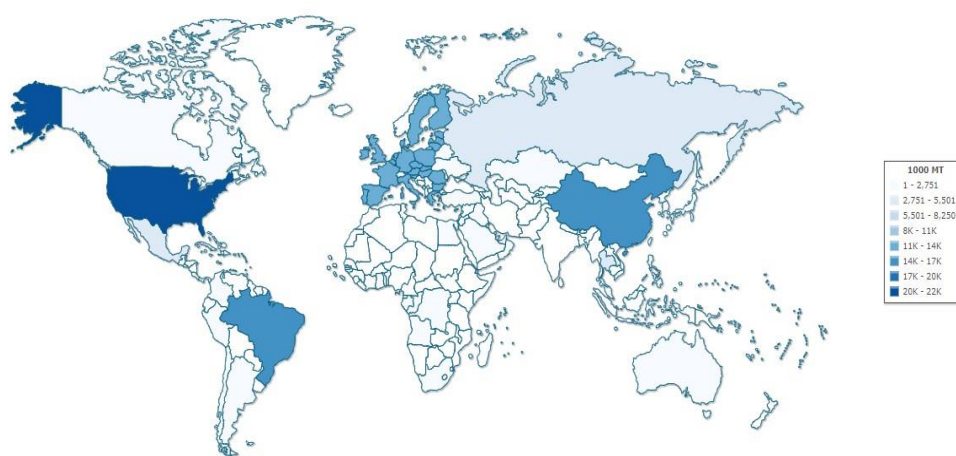
- βιομηχανοποιημένων συστημάτων παραγωγής μεγάλου και μεσαίου μεγέθους που τροφοδοτούν ολοκληρωμένες αλυσίδες αξίας και
- συστημάτων παραγωγής που καλύπτουν ανάγκες τοπικών αγορών

Ο πρωταρχικός ρόλος των πρώτων είναι να προμηθεύουν φθηνά και ασφαλή τρόφιμα σε πληθυσμούς που είναι απομακρυσμένοι από την πηγή προμήθειας, ενώ

ο δεύτερος λειτουργεί ως δίκτυο ασφαλείας επιβίωσης, συχνά ως μέρος ενός ποικίλου χαρτοφυλακίου πηγών εισοδήματος.

Τα παραδοσιακά μικρής κλίμακας, αγροτικά, οικογενειακά συστήματα πουλερικών συνεχίζουν να διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διατήρηση των μέσων διαβίωσης στις αναπτυσσόμενες χώρες, στην προμήθεια προϊόντων πουλερικών σε αγροτικές περιοχές και στην παροχή σημαντικής υποστήριξης σε όσους ασχολούνται με τη γεωργία/κτηνοτροφία στις χώρες αυτές. Η μικρής κλίμακας παραγωγή πουλερικών θα συνεχίσει να προσφέρει ευκαιρίες για δημιουργία εισοδήματος και ποιοτικά τρόφιμα ζωικής προέλευσης, εφόσον υπάρχει φτώχεια στην ύπαιθρο (FAO, 2024).

Οι Ηνωμένες Πολιτείες πρωτοστατούν στην παραγωγή πουλερικών και ακολουθούν η Κίνα και τη Βραζιλία ως κύριοι παραγωγοί (εικόνα 2). Η Ευρώπη συνεισφέρει συλλογικά σημαντικό ποσό στην παγκόσμια παραγωγή πουλερικών, συγκρίσιμο με αυτό των Ηνωμένων Πολιτειών (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών, 2023).

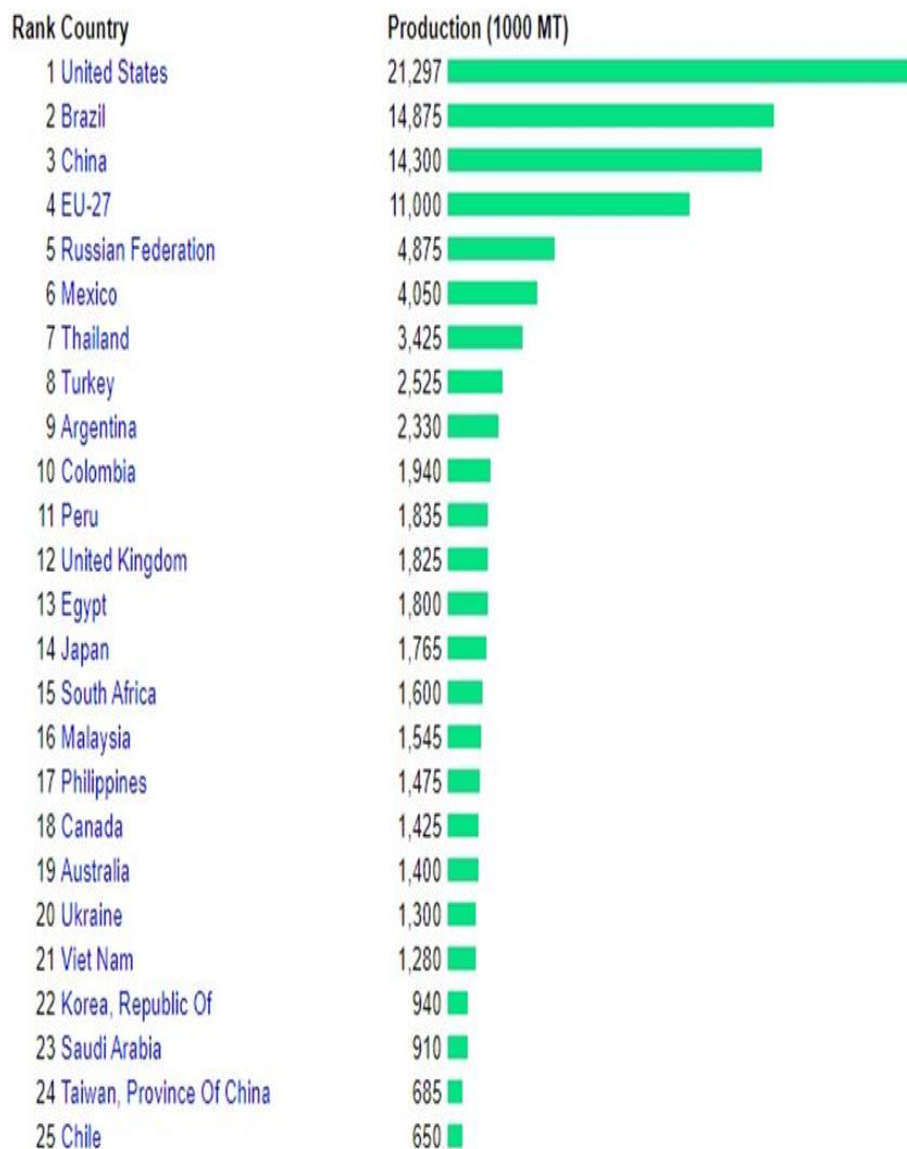
Year of Estimate: 2023

Source: United States Department of Agriculture

Εικόνα 1: Εκτιμώμενη παραγωγή κρέατος πουλερικών παγκοσμίως το έτος 2023, πηγή: Υπουργείο Γεωργίας ΗΠΑ

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας των ΗΠΑ, οι χώρες που παράγουν παγκοσμίως τις μεγαλύτερες ποσότητες κρέατος πουλερικών σε εκ. τόνους, παρατίθενται ως εξής:

Chicken Meat Production by Country in 1000 MT

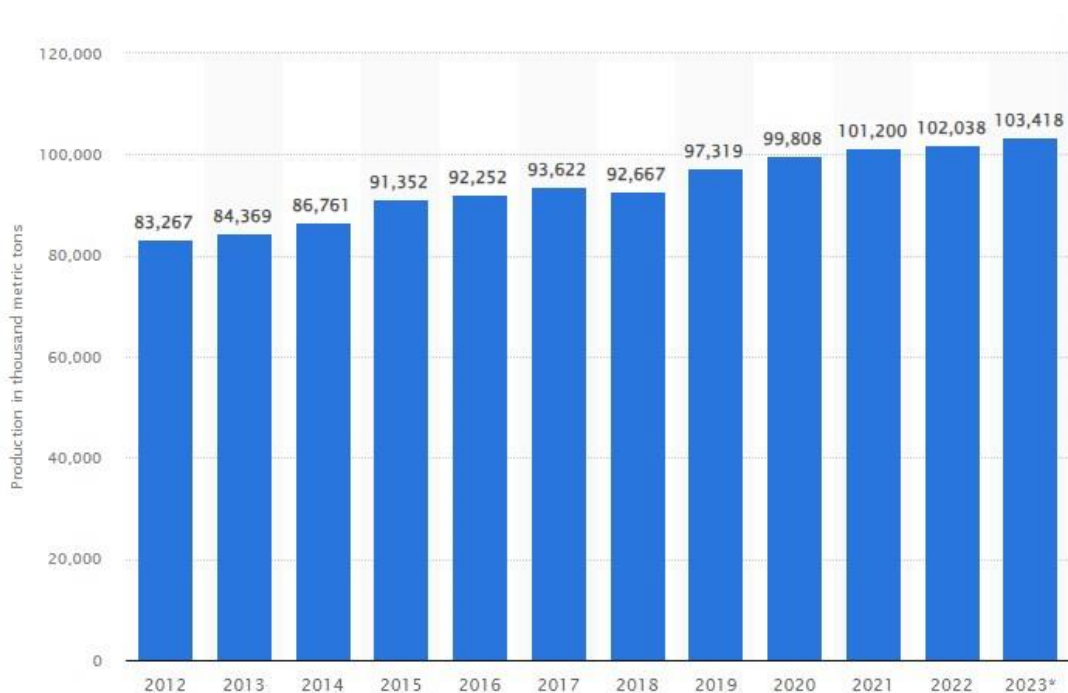

Εικόνα 2: Εκτίμηση παραγωγής κρέατος κοτόπουλου ανά χώρα σε 1000 MT για το έτος 2023, πηγή: Υπουργείο Γεωργίας των ΗΠΑ

Το 2003 και το 2004, κρούσματα γρίπης των πτηνών υψηλής παθογονικότητας στην Ασία οδήγησαν σε διακοπή της παραγωγής και των εξαγωγών από βασικά κράτη που παράγουν πουλερικά. Στην Ιαπωνία, τη δεύτερη μεγαλύτερη χώρα εισαγωγής κρέατος πουλερικών στον κόσμο (Διάγραμμα 2), η κατανάλωση κρέατος πουλερικών μειώθηκε σημαντικά μετά από αυτά τα γεγονότα. Ωστόσο, το δεύτερο εξάμηνο του 2004, μια περίοδος κατά την οποία το βόειο κρέας των ΗΠΑ αποκλείστηκε από την

Ιαπωνία ως αποτέλεσμα της ανακάλυψης της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας βοοειδών (ΣΕΒ), οι περιορισμένες προμήθειες και στη συνέχεια οι υψηλότερες τιμές του βοείου κρέατος οδήγησαν σε ανάκαμψη της κατανάλωσης ιαπωνικού κρέατος πουλερικών (Baracho et al., 2006).

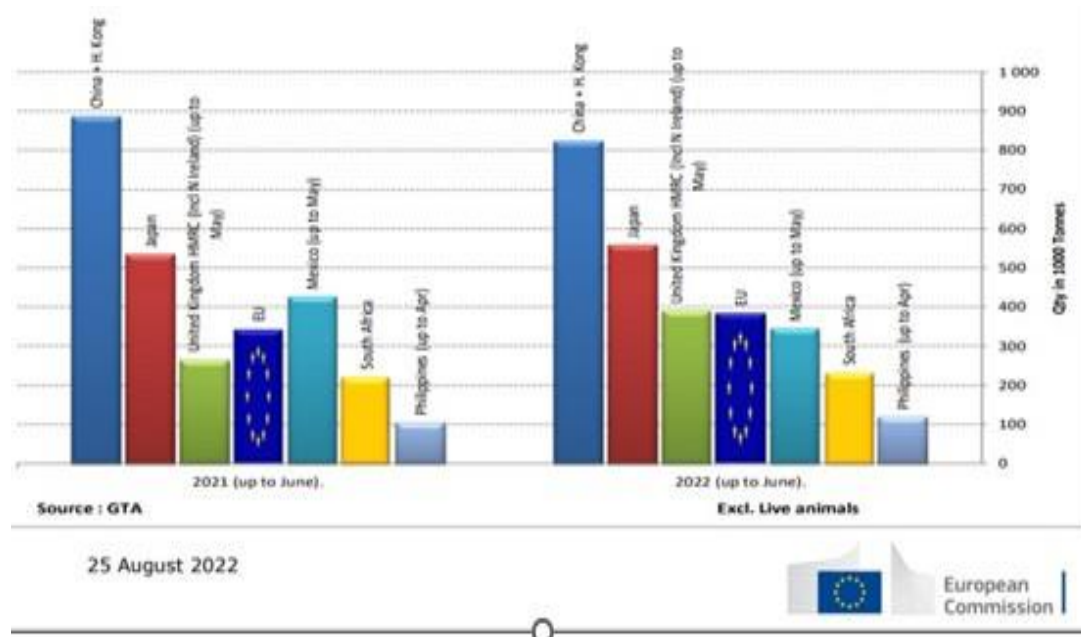
Το 2021, η παγκόσμια παραγωγή κρέατος κοτόπουλου ανήλθε σε περίπου 101,2 εκατομμύρια μετρικούς τόνους (εικόνα 3) και οι εκτιμήσεις για το 2023 έφταναν περίπου τα 103,4 εκατομμύρια μετρικούς τόνους (Shahbandeh, 2023).

Διάγραμμα 1: Παγκόσμια παραγωγή κρέατος κοτόπουλου από το 2012 έως και 2023 (εκτιμήσεις), πηγή: <https://www.statista.com/statistics/237637/production-of-poultry-meat-worldwide-since-1990>

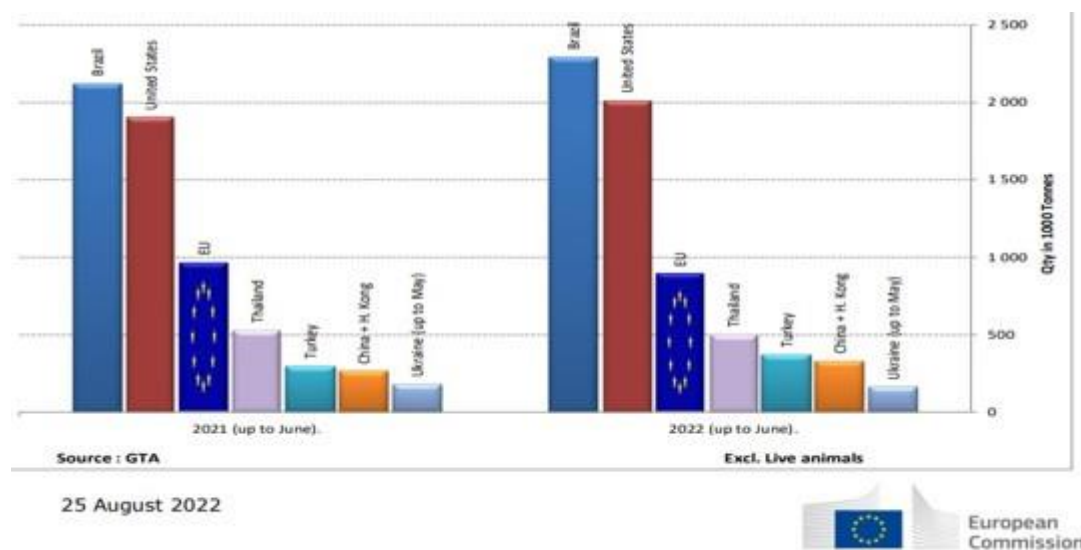
Οι κύριες εισαγωγικές χώρες κρέατος πουλερικών είναι η Κίνα και η Ιαπωνία (Διάγραμμα 2), ενώ τις πρώτες θέσεις σε εξαγωγές κατέχουν η Βραζιλία και οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Διάγραμμα 3), όπως απεικονίζεται ακολούθως (EU Market Situation for Poultry, Expert Group for Agricultural Markets, 25 August 2022):

Κύριοι εισαγωγείς προϊόντων πουλερικών (μέχρι τον Ιούνιο)

Διάγραμμα 2: Κύριοι εισαγωγείς κρέατος πουλερικών στην παγκόσμια αγορά, πηγή: <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/eggs-and-poultry.html>

Κύριοι εξαγωγείς προϊόντων πουλερικών (μέχρι τον Ιούνιο)

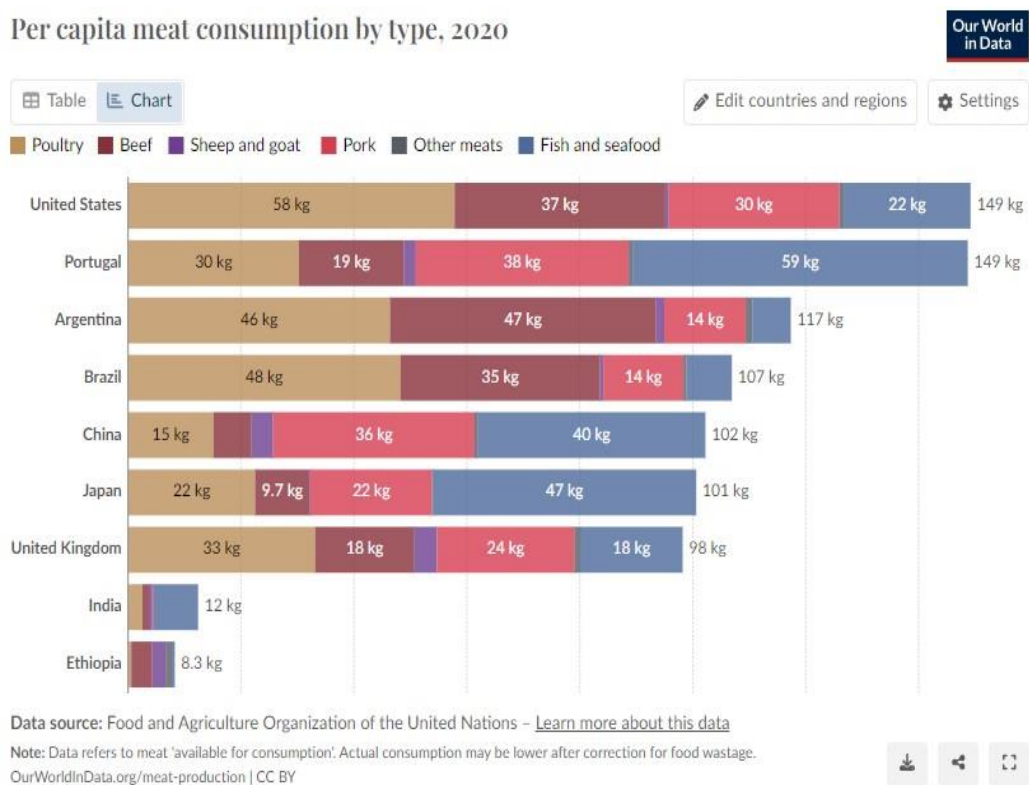
Διάγραμμα 3: Κύριοι εξαγωγείς κρέατος πουλερικών στην παγκόσμια αγορά, πηγή: <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/eggs-and-poultry.htm>

Τι προτιμήσεις όμως έχουμε ως προς τα είδη κρέατος που τρώμε;

Σε παγκόσμιο επίπεδο, το κρέας πουλερικών κατέχει τη διάκριση ως το πιο καταναλωτικό προϊόν κρέατος κατά μέσο όρο κατά κεφαλήν. Η κατανάλωση του μέσου ατόμου περιλαμβάνει το κρέας πουλερικών ως κυρίαρχη επιλογή, ακολουθούμενα από χοιρινό κρέας, το βοδινό/βουβαλίσιο και το πρόβειο και κατσικίσιο κρέας, ενώ άλλα είδη κρέατος αποτελούν μικρότερο μέρος της συνολικής κατανάλωσης (Εικόνα 3).

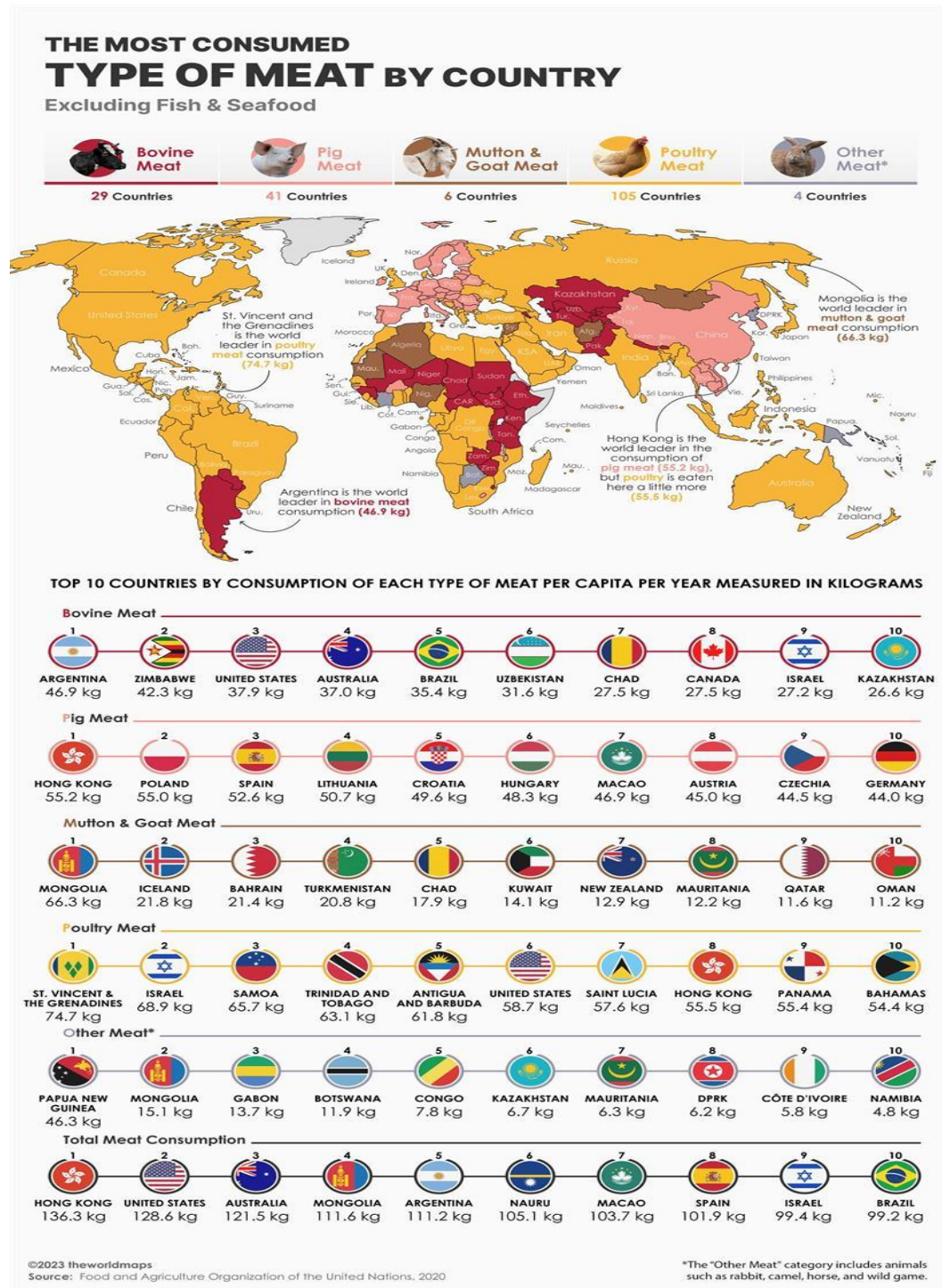
Οι τάσεις κατανάλωσης ποικίλλουν σημαντικά ανά τον κόσμο. Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής επικρατεί το κρέας πουλερικών, ενώ στην Κίνα, το χοιρινό κρέας αντιπροσωπεύει περίπου τα δύο τρίτα της κατά κεφαλήν κατανάλωσης κρέατος. Στην Αργεντινή κυριαρχούν το βοδινό και το βουβαλίσιο κρέας, που αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ της κατανάλωσης, ενώ οι Νεοζηλανδοί έχουν πολύ μεγαλύτερη προτίμηση στο πρόβειο και κατσικίσιο κρέας (FAO, 2023).

Στα παρακάτω γραφήματα βλέπουμε την κατά κεφαλήν κατανάλωση διαφορετικών τύπων κρέατος ανά χώρα:

Διάγραμμα 4: Η κατά κεφαλήν κατανάλωση διαφορετικών τύπων κρέατος ανά χώρα το έτος 2020, πηγή: <https://ourworldindata.org/meat-production>

Το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου χάρτη που ακολουθεί φέρει κίτρινο χρώμα, υποδεικνύοντας την παγκόσμια δημοτικότητα του κρέατος πουλερικών ως φθηνής και αποτελεσματικής πηγής πρωτεΐνης. Ωστόσο, μεγάλο μέρος της Ανατολικής Ασίας συμπεριλαμβανομένης της Κίνας και κάποιων χωρών της Ευρώπης (Γαλλία, Σουηδία) καταναλώνουν περισσότερο χοιρινό κρέας.

Εικόνα 3: Ετήσια κατανάλωση ανά είδος κρέατος σε Kg ανά χώρα, πηγή: <https://www.agrocapital.gr/news/91436/kreas-pws-einai-i-katanalwsi-ana-chwra-kai-ana-typo> (FAO, 2020)

2.4 Η κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Όπως παρατηρείται από τα στοιχεία της εικόνας 2, η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται μεταξύ των πρώτων πέντε παραγωγών κρέατος πουλερικών στον κόσμο, με έντονη παράλληλα εξαγωγική δραστηριότητα. Αναλυτικά, η παραγωγή κρέατος πουλερικών ανά κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής ένωσης αποτυπώνεται στον κάτωθι πίνακα:

Παραγωγή κρέατος πουλερικών στην ΕΕ (πρόβλεψη την Άνοιξη 2022)

Source : Experts WG Qty in Tannes % change

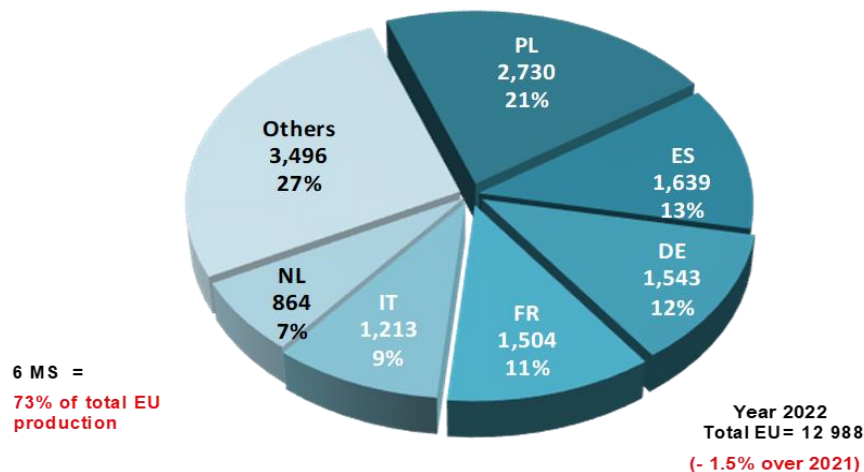
	2020	2021	2022	%2021/2020	%2022/2021
PL	2,314,000	2,265,000	2,310,000	-2.1	2.0
DE	1,380,800	1,370,500	1,395,000	-0.7	1.8
ES	1,180,000	1,140,000	1,130,000	-3.4	-0.9
FR	1,180,000	1,218,000	1,120,000	3.2	-8.0
NL	1,100,000	1,100,000	1,100,000	0.0	0.0
IT	1,068,000	1,067,000	1,065,000	-0.1	-0.2
HU	461,980	478,820	479,000	3.6	0.0
RO	400,000	420,000	420,000	5.0	0.0
BE	440,900	442,000	442,000	0.2	0.0
PT	292,000	296,900	298,000	1.7	0.4
SE	167,000	177,000	182,000	6.0	2.8
IE	210,000	200,000	200,000	-4.8	0.0
EL	271,600	256,700	282,400	-5.5	10.0
CZ	177,000	179,000	160,000	1.1	-10.6
DK	164,100	162,300	162,000	-1.1	-0.2
FI	136,900	138,600	144,000	1.2	3.9
LT	130,000	130,000	130,000	0.0	0.0
AT	125,000	130,000	131,000	4.0	0.8
SK	80,100	80,100	80,100	0.0	0.0
BG	75,000	75,000	75,000	0.0	0.0
HR	56,648	58,611	61,270	3.5	4.5
SI	68,000	81,020	86,030	19.1	6.2
CY	26,530	26,640	26,600	0.4	-0.2
LV	17,000	17,000	17,000	0.0	0.0
EE	13,780	13,780	13,780	0.0	0.0
MT	7,400	7,400	7,400	0.0	0.0
EU27	11,543,738	11,531,371	11,517,580	-0.1	-0.1

25 August 2022

Πίνακας 1: Παραγόμενη ποσότητα κρέατος πουλερικών (tn) ανά ΚΜ στην ΕΕ τα έτη 2020,2021,2022, πηγή European commission (Expert Group for Agricultural Markets)

Το μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου το 70%) του κρέατος πουλερικών που παράγεται στην Ευρωπαϊκή ένωση, προέρχεται συγκεκριμένα από 6 χώρες κράτη μέλη και επιμερίζεται ως εξής:

Διάγραμμα 5: Κύριοι παραγωγοί κρέατος πουλερικών στην ΕΕ, ποσότητες σε 1000 τη παραγόμενου προϊόντος, πηγή: DG AGRI DASHBOARD POULTRY MEAT/2024

Τα προϊόντα πουλερικών που εισάγει η Ευρώπη χαρακτηρίζονται από υψηλή βιολογική και διατροφική αξία (στήθος και παρασκευάσματα πουλερικών), ενώ αυτά που εξάγει είναι χαμηλότερης αξίας (π.χ. κατεψυγμένα πόδια κοτόπουλου στην Κίνα). Οι εισαγωγές πουλερικών από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) όπως Βραζιλία, Ταϊλάνδη και Ουκρανία εμπίπτουν σε δασμολογικό πλαίσιο με σκοπό τη δυνατότητα ανταγωνισμού των ευρωπαϊκών πτηνοτροφικών επιχειρήσεων με αυτές των χωρών εκτός Ευρωπαϊκής ένωσης. Με αυτό τον τρόπο (δηλ. μέσω των εισαγωγικών δασμών), η ΕΕ προστατεύει τον κλάδο στην εσωτερική της αγορά (Agriculture and rural development, European Commission, 2024).

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον τομέα της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας εκφράζεται μέσω της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (ΚΟΑ) του κρέατος πουλερικών, στην οποία περιγράφονται οι μηχανισμοί λειτουργίας του προϊόντος στην ΕΕ, αλλά και τα μέτρα στήριξης των μηχανισμών. Στο πλαίσιο αυτών των μέτρων περιλαμβάνονται παρεμβάσεις ασφαλούς διαχείρισης για το προϊόν (δημόσια παρέμβαση, ιδιωτική αποθεματοποίηση) όπως επίσης και πρότυπα εμπορίας για τη διασφάλιση της ποιότητας τόσο στη διαδικασία παραγωγής όσο και του κρέατος πουλερικών ως προϊόντος.

Η παρέμβαση της ΕΕ δεν είναι συχνή στις αγορές πουλερικών των κρατών μελών (ΚΜ), όμως προβαίνει στη λήψη έκτακτων μέτρων σε περίπτωση νόσων του ορνιθίων κρεοπαραγωγής (π.χ. επιδημία γρίπης των πτηνών), είτε σε περιπτώσεις κακοποισίας των καταναλωτών με αποτέλεσμα τη μεταστροφή τους σε άλλα είδη κρέατος (π.χ.

χρήση διοξινών), πάντα με σκοπό τη διαφύλαξη της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων.

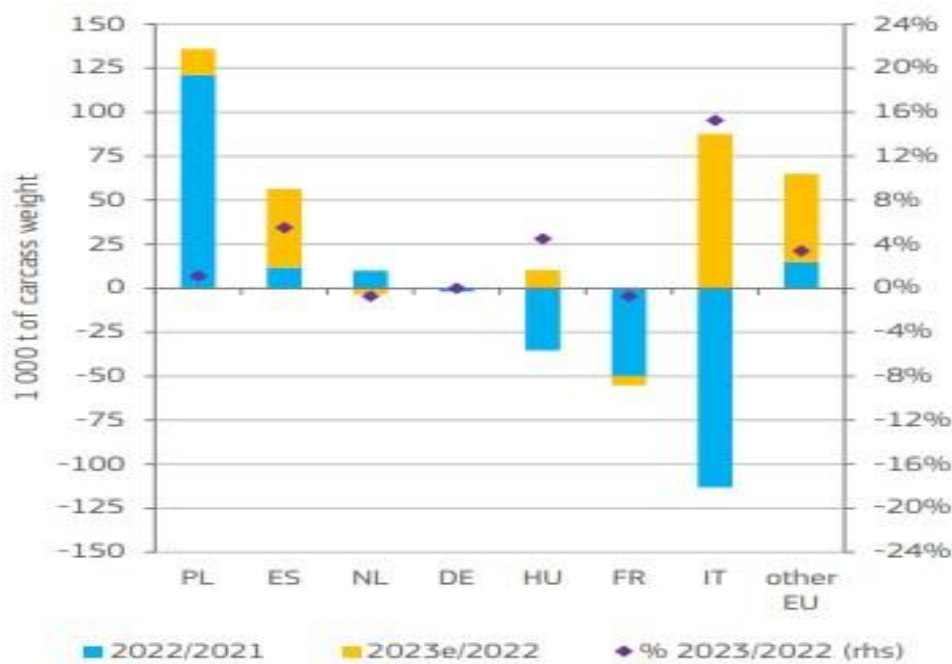
Η ΕΕ διαθέτει πρότυπα εμπορίας για τα πουλερικά, τα οποία παραθέτουν με σαφήνεια και λεπτομέρεια τους εμπορικούς κανόνες που πρέπει να τηρούνται στην ευρωπαϊκή αγορά κρέατος πουλερικών, με σκοπό πάντα την καλύτερη ποιότητα στα προϊόντα και τη διασφάλιση του καταναλωτή. Αναλυτικά, περιλαμβάνουν:

- περιγραφές πώλησης
- διαβάθμιση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του προϊόντος
- τη μέγιστη επιτρεπόμενη ποσότητα νερού στο κρέας πουλερικών (μετά την επεξεργασία)
- ορισμοί και καθορισμός άλλων μεθόδων (εναλλακτικών) εκτροφής και παραγωγής κρέατος πουλερικών

Προκειμένου η ΕΕ να αφουγκράζεται και να λαμβάνει άμεσα τα μηνύματα της αγοράς των πουλερικών, ειδικά σε περιστατικά αστάθειας των αγορών, συλλέγει στοιχεία από τα κράτη μέλη της, τα οποία παρέχει στους πτηνοτρόφους και στους μεταποιητές αναφορικά με τα δεδομένα της αγοράς και τα αξιολογεί κατά τη λήψη αποφάσεων. Κάθε ΚΜ αποστέλλει στην Επιτροπή, μία φορά εβδομαδιαίως, την τιμή πώλησης στα κέντρα σφαγής ή τις τιμές χονδρικής πώλησης που καταγράφονται στις αντιπροσωπευτικές αγορές (Agriculture and rural development, European Commission, 2024).

Παρά τα κρούσματα της γρίπης των πτηνών (σε χαμηλότερη ένταση συγκριτικά με το 2022), η παραγωγή πουλερικών στην ΕΕ συνεχίζει την ταχεία ανάκαμψη το έτος 2023. Στο πρώτο εξάμηνο του 2023, οι σφαγές στην ΕΕ αυξήθηκαν κατά 3,1%. Αυτό οφείλεται κυρίως στην Ιταλία (+15%) και στην Ισπανία (+5,5%), όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 6. Μέχρι το τέλος του 2023, η παραγωγή αναθεωρείται προς τα πάνω στο 3,3%, λαμβάνοντας υπόψη μια περαιτέρω μείωση του κόστους ζωοτροφών και ενέργειας. Μικρότερη αύξηση 1,2% προβλέπεται το 2024 εάν ο ανταγωνισμός από άλλα κρέατα είναι υψηλότερος (Agriculture and rural development, European Commission, 2024). Ωστόσο, την τριετία 2021-2022-2023 παρατηρήθηκαν μεταβολές στην παραγωγή αρκετών Κρατών μελών, όπως φαίνεται από το διάγραμμα 6:

Μεταβολές στην παραγωγή πουλερικών από ΚΜ της ΕΕ το α εξάμηνο του 2023

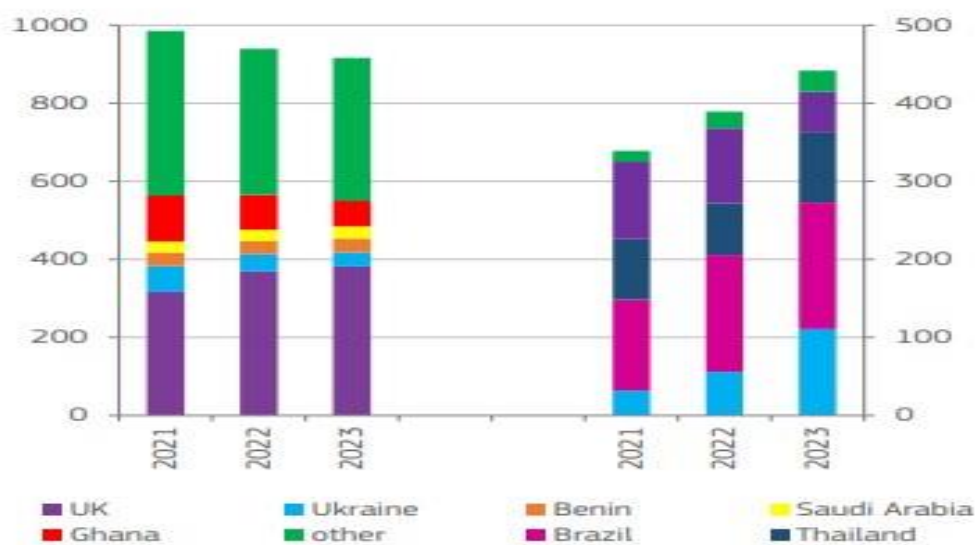
Διάγραμμα 6: Μεταβολές στην παραγωγή κρέατος πουλερικών επιλεγμένων ΚΜ, πηγή: SHORT-TERM OUTLOOK for EU agricultural markets in 2023 and 2024, European Commission, DG Agriculture and Rural Development, Brussels

Οι τιμές παραγωγού της ΕΕ είναι πλέον ήδη πάνω από ένα χρόνο υψηλότερες των 2500 ευρώ/τόνο. Από τον Ιούνιο-Ιούλιο του 2023, μια μικρή πτωτική κίνηση είναι ορατή, αλλά οι τιμές εξακολουθούν να είναι σε επίπεδα ρεκόρ. Παρ' όλα αυτά, τα πουλερικά παραμένουν μια από τις φθηνότερες πηγές ζωικής πρωτεΐνης.

Τον Ιανουάριο-Ιούνιο 2023, οι εισαγωγές της ΕΕ αυξήθηκαν κατά 13,5% (+52.000 τόνοι). Αφενός, υπήρξε σχεδόν διπλασιασμός των εισαγωγών από Ουκρανία και σημαντικές αυξήσεις από τη Βραζιλία (+8%) και Ταϊλάνδη (+35%). Από την άλλη πλευρά, οι εισαγωγές από το Η.Β μειώθηκαν κατά 46% (ή σχεδόν 44.000 τόνους). Συνολικά, οι εισαγωγές της ΕΕ αναμένεται να αυξηθούν κατά 12% το 2023 (Agriculture and rural development, European Commission, 2024). Στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα, οι εστίες της γρίπης των πτηνών και η εισβολή στην Ουκρανία οδήγησαν τις εξαγωγές της ΕΕ να μειωθούν κατά 2,5% τον Ιανουάριο-Ιούνιο, κρύβοντας μεγάλες θετικές και αρνητικές αλλαγές ανάλογα με τον προορισμό. Μεταξύ των ηττημένων ήταν η Γκάνα (-24 000 τόνοι), Λιβερία (-11 000 τόνοι) και Ουκρανία (-8 000 τόνοι), ενώ ΗΒ (+12 600 τόνοι), Βιετνάμ (+8 400 τόνοι) και Αγκόλα (+ 5 000 τόνοι) ανέφεραν σαφή κέρδη. Αυτή η πτώση θα πρέπει να αντιστραφεί το

2024 εάν οι τιμές της ΕΕ ανακτήσουν κάποια ανταγωνιστικότητα (Agriculture and rural development, European Commission, 2024).

Εξαγωγές - Εισαγωγές της ΕΕ

Διάγραμμα 7: Εισαγωγές και εξαγωγές τα έτη 2021,2022,2023 των κυρίων εταίρων στο εμπόριο του κρέατος πουλερικών, πηγή: DG Agricultural and Rural Development (Eurostat)

2.5 Κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία στην Ελλάδα

Το επίπεδο ανάπτυξης για την κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται υψηλό. Η αυξανόμενη ζήτηση στο εσωτερικό της χώρας, σε συνδυασμό με τις επενδύσεις στις εξαγωγές, φαίνεται να έχουν οδηγήσει σε αξιόλογη ανάπτυξη του κλάδου. Το ποσοστό του 5,9% των πωλήσεων του κλάδου στον τομέα των βιομηχανιών ειδών διατροφής για το 2018 αποτελεί μια σημαντική μερίδα της αγοράς, δείχνοντας τη σημαντική συμβολή του κλάδου στην οικονομία της χώρας (Δελτίο τύπου ICAP για τον κλάδο της πτηνοτροφίας, 21-10-20).

Τη δεκαετία του 1960 αναπτύσσεται έντονα ο κλάδος της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στη χώρα μας, με την εγκατάσταση μεγάλων πτηνοτροφείων με κατεύθυνση την κρεοπαραγωγή γύρω από τις μεγάλες σε πληθυσμό αστικοποιημένες περιοχές (Πλυτάς, Μοσχολέας, 1990).

Επίσης, την ίδια δεκαετία ξεκινούν να ιδρύονται συνεταιριστικές μορφές πτηνοτροφικής παραγωγής. Το 1958 ιδρύεται ο Αγροτικός Πτηνοτροφικός

Συνεταιρισμός Ιωαννίνων (Α.Π.Σ.Ι. Πίνδος) με σκοπό την ανάπτυξη της πτηνοτροφίας στην περιφέρεια της Ηπείρου. Καθώς τα μέλη του αυξάνονται και η παραγωγή ακολουθεί αυξητική πορεία, ο συνεταιρισμός προβαίνει σε εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων του και μέχρι το 2000 κατασκευάζει εκκολαπτήρια, εργοστάσια ζωοτροφών, πτηνοτροφεία και πτηνοσφαγείο. Μετά το 2000 ο Συνεταιρισμός προβαίνει σε εξαγορές επιχειρήσεων εκτός του νομού Ιωαννίνων και ακολούθως η πορεία του είναι σταθερά ανοδική με μεγάλες επενδύσεις στον κλάδο τα τελευταία χρόνια (Κωλέτσης, 2020). Το 1966, επίσης, ξεκινά τη δραστηριότητά του και ο Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Άρτας από μικρή ομάδα παραγωγών, η οποία όμως στη συνέχεια ακολούθησε αυξητική πορεία (το 2018 αριθμούσε 75 μέλη παραγωγούς). Οι εγκαταστάσεις απέκτησαν καθιερωμένη μορφή και το 2008 εξασφάλισε τον εκσυγχρονισμό τους μέσω επενδυτικού προγράμματος, με σκοπό την παραγωγή ποιοτικού προϊόντος (Βλάχου, 2018).

Η πορεία της εγχώριας κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας σε συστηματική μορφή μετά το 1960 και για τα επόμενα τουλάχιστον 30 έτη μπορεί να επιμεριστεί στις τρεις ακόλουθες περιόδους (Γιαννακόπουλος, Τσερβένη-Γούση, 2009):

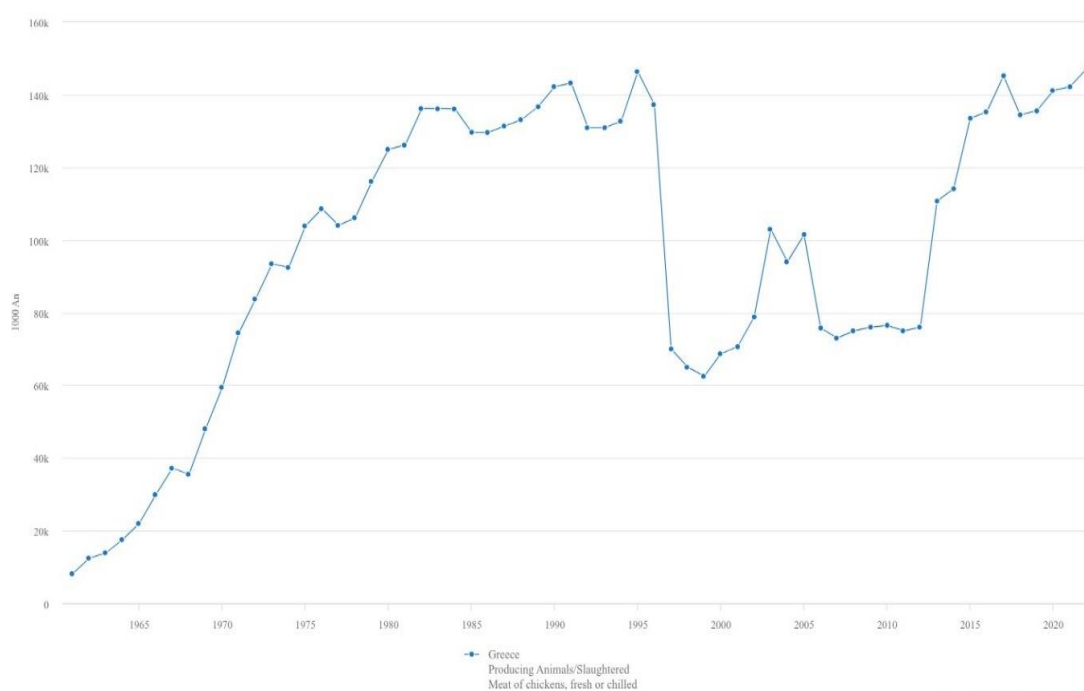

Εικόνα 4: Εξέλιξη πορείας κλάδου συστηματικής πτηνοτροφίας στην Ελλάδα, πηγή: Γιαννακόπουλος & Τσερβένη-Γούση, 2009

Πέραν των ανωτέρω περιόδων, η εγχώρια παραγωγή κρέατος πουλερικών στην διάρκεια χρόνου, εμφανίζει αξιοσημείωτες μεταβολές είτε θετικές είτε αρνητικές. Κατά την εμφάνιση της νόσου της γρίπης των πτηνών (έτος 2006), η παραγωγή

παρουσιάζει σημαντική μείωση, το 2010 παρουσιάζεται πολύ μικρή μείωση (της τάξης του 0,4%) και τον επόμενο χρόνο (2011) παραμένει μειωμένη ως απόρροια της οικονομικής κατάστασης της χώρας μας. Ακολούθως η πορεία του κλάδου είναι αυξητική (εικόνα 13).

Το έτος 2019, έτος που η παγκόσμια κοινότητα καλείται να διαχειριστεί την πανδημία του κορονοϊού, αρχίζουν να εφαρμόζονται τα μέτρα της καραντίνας, μεταξύ των οποίων και η αναστολή λειτουργίας των χώρων εστίασης. Ο κλάδος, λοιπόν, την εποχή εκείνη κλήθηκε να αντιμετωπίσει τη μειωμένη ζήτηση, αφού όμως είχε ήδη προβεί σε ανάλογες τοποθετήσεις νεοσσών σε επίπεδο πρωτογενούς παραγωγής για την κάλυψη των αναγκών της ζήτησης με δεδομένα ωστόσο προγενέστερα της πανδημίας.

Source: FAOSTAT (January 14, 2024)

Διάγραμμα 8: Απεικόνιση των διακυμάνσεων του κλάδου στην Ελλάδα από το 1965 έως το 2020, πηγή FAOSTAT, 14-01-2024

Αποτέλεσμα αυτού ήταν ο μεγάλος όγκος αποθεμάτων με την επιπλέον παραγόμενη ποσότητα να καταλήξει σε κατάψυξη το πρώτο εξάμηνο του 2020. Εκείνη την περίοδο, λοιπόν, τα μέτρα που ελήφθησαν από την κυβέρνηση είχαν άμεσες επιπτώσεις στην τιμή του ελληνικού κοτόπουλου, η οποία λόγω των αυξημένων

αποθεματοποιημένων ποσοτήτων παρουσίαζε πτωτική πορεία (Δελτίο τύπου ICAP, 21-10-20).

Αναφορικά με τα ετήσια στοιχεία σφαγών ορνιθίων κρεοπαραγωγής, τα οποία καταγράφονται στην ηλεκτρονική εφαρμογή ΑΡΤΕΜΙΣ του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ από τα αντίστοιχα εγκεκριμένα σφαγεία της χώρας και τις εκτιμήσεις της ετήσιας παραγωγής πουλερικών από τη Δ/ση Αγροτικής Στατιστικής & Τεκμηρίωσης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων συλλέχθηκαν τα κάτωθι συγκεντρωτικά στοιχεία για τα έτη 2021 και 2022:

Πίνακας 2: Ετήσια εγχώρια παραγωγή κρέατος πουλερικών τα έτη 2021 και 2022, πηγή: Δ/ση Αγροτικής Στατιστικής & Τεκμηρίωσης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων & ηλεκτρονική εφαρμογή ΑΡΤΕΜΙΣ του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ

ΕΤΟΣ	ΟΡΝΙΘΙΑ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΚΡΕΑΣ
2021	138 εκ.(προς σφαγή)	260.000 tn
2022	153 εκ.(τοποθετήσεις)	279.000 tn

Αν θα θέλαμε να χωροθετήσουμε την κρεοπαραγωγό συστηματική πτηνοτροφία στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, ο μεγαλύτερος όγκος της παραγωγής του κρέατος ορνιθίων βρίσκεται σε τρεις μεγάλες περιφέρειες (Ηπείρου, Κεντρικής Μακεδονίας και Στερεάς Ελλάδας) (Κόλιας, 2023).

Διάγραμμα 9: Χωροταξική κατανομή παραγόμενου κρέατος πουλερικών ανά Περιφέρεια, πηγή: Εγχειρίδιο Δ/σης συστημάτων εκτροφής ζώων ΥΠΑΑΤ, 2023

Ενώ σε επίπεδο νομού (εκτιμήσεις 2022), η παραγόμενη ποσότητα κρέατος πουλερικών επιμερίζεται και αποτυπώνεται ως ακολούθως:

Διάγραμμα 10: Χωροταξική κατανομή παραγόμενου κρέατος πουλερικών ανά νομό, πηγή: Εγχειρίδιο Δ/σης συστημάτων εκτροφής ζώων ΥΠΑΑΤ, 2023

Κύριο χαρακτηριστικό του κλάδου είναι ο μεγάλος αριθμός μικρομεσαίων επιχειρήσεων παραγωγής κρέατος πουλερικών, σε συνάρτηση με τη συνολική παραγωγή και τον πληθυσμό της χώρας μας, που συνεργάζονται μέσω συμβολαίων με τις λίγες μεγάλες καθετοποιημένες μονάδες της χώρας. Ακολούθως και μελετώντας το μοντέλο της συμβολαιακής πτηνοτροφίας στην Ανατολική Αττική (κεφάλαια 5 & 6) παρατίθενται αναλυτικά το εν λόγω πλαίσιο συνεργασίας.

2.5.1 Πλαίσιο νόμιμης λειτουργίας μίας εκτροφής κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στη χώρα μας

Η νόμιμη λειτουργία μίας πτηνοτροφικής εγκατάστασης κρεοπαραγωγού κατεύθυνσης διέπεται από το πλαίσιο των διατάξεων του Ν. 4056/2012 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Συγκεκριμένα, οι κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και κατ' επέκταση οι πτηνοτροφικές αδειοδοτούνται πλέον με βάση την περιβαλλοντική τους κατηγοριοποίηση και όπως αναλυτικά αποτυπώνεται στο Παράρτημα Ι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Βιωσιμότητα κλάδου

3.1 Βιωσιμότητα

Τα συστήματα κτηνοτροφικής παραγωγής δεν έχουν πλέον τον μοναδικό στόχο της επίτευξης αποδεκτών οικονομικών επιδόσεων. Όλο και περισσότερο τους επιβάλλονται επιπλέον στόχοι, όπως η διατήρηση βελτιωμένων προτύπων καλής μεταχείρισης των ζώων (ευζωία) και η μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο πλαίσιο της βιωσιμότητας στους άξονες της οικονομίας, κοινωνίας και περιβάλλοντος. Είναι δύσκολο να ικανοποιηθούν αυτά τα πολλαπλά κριτήρια απόδοσης, καθώς τα συστήματα κτηνοτροφίας είναι σύνολα σύνθετων διασυνδεδεμένων διαδικασιών, η καθεμία με τις δικές της εισροές και εκροές. Ο στόχος ενός παραγωγού κοτόπουλων κρεατοπαραγωγής είναι να εκτρέφει πτηνά έτσι ώστε να επιτυγχάνουν έναν ή περισσότερους στόχους παραγωγής. Ανάλογα με την επιχειρηματική στρατηγική, ο στόχος μπορεί να είναι η ανάπτυξη των πτηνών όσο το δυνατόν γρηγορότερα ή όσο το δυνατόν φθηνότερα ή η διασφάλιση ότι θα φτάσουν σε ένα δεδομένο βάρος αγοράς σε μια δεδομένη ημερομηνία (Frost et al., 2023).

Η επίτευξη βιώσιμης ζωικής παραγωγής απαιτεί συστήματα παραγωγής όπου η διαχείριση και διατήρηση των πόρων εκτός από τα τεχνολογικά και θεσμικά στοιχεία διασφαλίζουν την επίτευξη και τη συνεχή ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές (FAO, 1990). Επομένως, θα πρέπει να επιδιωχθεί ένα σύστημα παραγωγής που να είναι οικονομικά κερδοφόρο, οικολογικά υγιές και κοινωνικά αποδεκτό (Castellini et al., 2012).

Η εντατική κτηνοτροφία έχει εγείρει ζητήματα σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και την επισιτιστική ασφάλεια τα τελευταία 20 χρόνια. Κατά συνέπεια, υπάρχει έντονη κοινωνική ζήτηση για βιώσιμα κτηνοτροφικά συστήματα. Τα αειφόρα συστήματα κτηνοτροφίας θα πρέπει πράγματι να είναι φιλικά προς το περιβάλλον, οικονομικά βιώσιμα για τους γεωργούς και κοινωνικά αποδεκτά, ιδίως για την καλή διαβίωση των ζώων (Lebacqz et al., 2013).

Εικόνα 5: Παράγοντες Βιωσιμότητας σε μία κτηνοτροφική εκμετάλλευση

3.1.1 Περιβαλλοντική βιωσιμότητα

Ο κτηνοτροφικός τομέας ανταγωνίζεται ολοένα και περισσότερο για σπάνιους πόρους, όπως γη, νερό και ενέργεια, και έχει σοβαρό περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας, το 18% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου προέρχεται από την κτηνοτροφία. Αυτή η συνεισφορά του 18% εξηγείται από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) λόγω καύσης καυσίμων, της αποδάσωσης, της εκπομπής μεθανίου (CH₄) από τα στερεά απόβλητα των ζώων και της διαδικασίας της πέψης στα μηρυκαστικά, καθώς και κατά τις καλλιέργειες από την εφαρμογή λιπασμάτων (εκπομπή NO₂) (Steinfeld et al., 2006).

Αν και η παραγωγή πουλερικών έχει βρεθεί ότι είναι σχετικά φιλική προς το περιβάλλον σε σύγκριση με την παραγωγή άλλων κτηνοτροφικών προϊόντων, επειδή έχει τον καλύτερο ρυθμό μετατροπής της τροφής σε ανθρώπινη τροφή και το μικρότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα όσον αφορά τη χρήση ενέργειας και νερού ανά κιλό παραγόμενου κρέατος (Gerber, 2007), συμβάλλει και αυτή στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως η υπερθέρμανση του πλανήτη, ο ευτροφισμός και η οξίνιση των εδαφών (Leinonen and Kyriazakis, 2016) :

- Το δυναμικό υπερθέρμανσης του πλανήτη είναι ένα μέτρο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα. Οι κύριες πηγές υπερθέρμανσης στην παραγωγή πουλερικών είναι το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) από τα ορυκτά καύσιμα και της αλλαγής των χρήσεων γης (LUC: land use change), το υποξείδιο του αζώτου και το μεθάνιο.
- Το δυναμικό ευτροφισμού χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της υπερπροσφοράς (ή της υπερβάλλουσας λίπανσης) θρεπτικών ουσιών ως αποτέλεσμα της κατάληξης τους σε συστήματα νερού με έκπλυση, απορροή ή ατμοσφαιρική εναπόθεση. Οι κύριες πηγές είναι η έκπλυση νιτρικών και φωσφορικών αλάτων στο νερό και οι εκπομπές NH₃ στον αέρα.
- Το δυναμικό οξίνισης είναι κυρίως ένας δείκτης πιθανής μείωσης του pH του εδάφους. Η κύρια πηγή είναι οι εκπομπές NH₃, μαζί με το διοξείδιο του θείου από την καύση ορυκτών καυσίμων

Η παραγωγή 1 κιλού βοείου κρέατος χρησιμοποιεί το μεγαλύτερο μέρος της γης και της ενέργειας και έχει το υψηλότερο δυναμικό υπερθέρμανσης του πλανήτη, ακολουθούμενο από την παραγωγή 1 κιλού χοιρινού κρέατος, κοτόπουλου, αυγών και γάλακτος. Οι διαφορές στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μεταξύ του χοιρινού, του κοτόπουλου και του βοείου κρέατος μπορούν να εξηγηθούν κυρίως από 3 παράγοντες: διαφορές στην αποτελεσματικότητα της τροφής, διαφορές στην εντερική εκπομπή CH₄ μεταξύ μονογαστρικών ζώων και μηρυκαστικών και διαφορές στους ρυθμούς αναπαραγωγής. Η παραγωγή 1 κιλού πρωτεΐνης βοείου κρέατος είχε επίσης τον υψηλότερο αντίκτυπο, ακολουθούμενη από την πρωτεΐνη χοιρινού, ενώ η πρωτεΐνη κοτόπουλου είχε τη χαμηλότερη επίδραση (De Vries et al., 2010).

Σε δημόσιες συζητήσεις, η βελτίωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας της γεωργικής παραγωγής έχει συχνά θεωρηθεί ότι σχετίζεται μόνο με τις άμεσες αγροτικές δραστηριότητες, όπως τις δυνατότητες μείωσης της χρήσης ενέργειας στα αγροκτήματα ή τη μείωση των άμεσων εκπομπών στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου του NH₃ και του μεθανίου που εκπέμπεται από τις εκτροφές των ζώων (Leinonen, κ.ά., 2014). Στην πραγματικότητα, ωστόσο, ένα μεγάλο μέρος των συνολικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που σχετίζονται με την κτηνοτροφική παραγωγή προέρχεται στην πραγματικότητα από έμμεσες πηγές. Για παράδειγμα, η παραγωγή ζωοτροφών για ζώα απαιτεί καλλιέργεια ζωοτροφών, οι οποίες καταναλώνουν ενέργεια και έχουν εκπομπές στο περιβάλλον, και στη συνέχεια μεταφορά τους σε, μερικές φορές, πολύ μεγάλες αποστάσεις, π.χ. σόγιας από τη Νότια Αμερική στην Ευρώπη.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι μερικές φορές οι άμεσες και έμμεσες πηγές περιβαλλοντικών επιπτώσεων μπορεί να έχουν πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις. Θεωρητικά, θα μπορούσε να είναι πιθανό η βελτίωση μιας πτυχής της παραγωγής να έχει πράγματι επιβλαβείς έμμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε κάποιο άλλο τμήμα της αλυσίδας παραγωγής. Για παράδειγμα, η αλλαγή της σύνθεσης των ζωοτροφών για τη μείωση των εκπομπών θρεπτικών ουσιών από την κοπριά αλλάζει αναπόφευκτα τη ζήτηση για διάφορα συστατικά ζωοτροφών και αυτή η αλλαγή μπορεί να μεταβάλλει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που σχετίζονται με την παραγωγή τους. Επιπλέον, ορισμένες δραστηριότητες στην κτηνοτροφική παραγωγή μπορεί να έχουν ταυτόχρονα περιβαλλοντικά οφέλη και επιβαρύνσεις. Για παράδειγμα, η χρήση ζωικής κοπριάς ως λίπασμα μπορεί να μειώσει τα βάρη της παραγωγής βιομηχανοποιημένων λιπασμάτων, αλλά μπορεί επίσης να αυξήσει την έκλυση θρεπτικών ουσιών στο έδαφος και τις εκπομπές στην ατμόσφαιρα (Leinonen et al., 2014).

Ως αποτέλεσμα αυτών των δυνητικά πολύπλοκων αλληλεπιδράσεων και αντισταθμίσεων, απαιτείται μια συστηματική, ποσοτική προσέγγιση για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στα γεωργικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένης της κτηνοτροφικής παραγωγής.

3.1.2 Νομοθετικό πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης εκτροφών ορνιθίων κρεοπαραγωγής

Η εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία που διέπει τις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και κατ' επέκταση τις εκτροφές ορνιθίων κρεοπαραγωγής είναι αυτή που αναφέρεται αναλυτικά στο Παράρτημα Ι (Κόλιας, 2023).

3.1.3 Ευζωία ορνιθίων κρεοπαραγωγής

Ο απώτερος στόχος των παραγωγών πουλερικών σε όλο τον κόσμο είναι να μεγιστοποιήσουν τα κιλά κοτόπουλου που παράγεται ανά τετραγωνικό μέτρο χώρου, αποτρέποντας παράλληλα τις απώλειες παραγωγής λόγω του συνωστισμού για να επιτύχουν μια ικανοποιητική οικονομική απόδοση. Σύμφωνα με τον κλάδο, η πυκνότητα εκτροφής εκφράζεται σήμερα ως κιλά σωματικού βάρους ανά μονάδα χώρου και όχι ως αριθμός πτηνών που εκτρέφονται σε μια δεδομένη περιοχή (Thaxton et al., 2006).

Η επιλογή για γρήγορο ρυθμό πρώιμης ανάπτυξης και οι διαδικασίες σίτισης και διαχείρισης που υποστηρίζουν την ανάπτυξη έχουν οδηγήσει σε διάφορα προβλήματα καλής διαβίωσης στα σύγχρονα υβρίδια κοτόπουλων κρεοπαραγωγής. Προβλήματα που συνδέονται άμεσα με τον ρυθμό ανάπτυξης είναι οι μεταβολικές διαταραχές που προκαλούν θνησιμότητα από το σύνδρομο του αιφνίδιου θανάτου και τον ασκίτη, καθώς και η μειωμένη κινητική δραστηριότητα και ο παρατεταμένος χρόνος αδράνειας στο δάπεδο.

Η έλλειψη άσκησης θεωρείται η κύρια αιτία της αδυναμίας των ποδιών και η μεγάλη διάρκεια ανάπαυσης σε στρωμνή κακής ποιότητας προκαλούν δερματικές βλάβες στο στήθος και στα πόδια. Δεδομένου ότι η ανάπτυξη είναι ένας κύριος οικονομικός παράγοντας, υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μέτρων κατά της εντατικής παραγωγή κοτόπουλων κρεοπαραγωγής. Η πυκνότητα εκτροφής είναι ένα κεντρικό ζήτημα της ευημερίας των κοτόπουλων κρεοπαραγωγής. Είναι προφανές ότι η επίδραση της πυκνότητας του ζωικού κεφαλαίου στον ρυθμό ανάπτυξης και στα προβλήματα στα πόδια δρα μέσω της επιρροής της στην ποιότητα της στρωμνής και του αέρα. Η υψηλή περιεκτικότητα σε υγρασία της στρωμνής ενισχύει τη μικροβιακή

δραστηριότητα, με αποτέλεσμα τη μεταβολή των περιβαλλοντικών συνθηκών εντός των θαλάμων (↑ θ/σίας και αμμωνίας) και ως εκ τούτου την υψηλή συχνότητα εμφάνισης δερματίτιδας εξ επαφής στα πτηνά. Επίσης, τα προγράμματα φωτισμού με μειωμένες φωτοπερίόδους θεωρούνται απαραίτητα για την τόνωση της κινητικής δραστηριότητας και την ανάπτυξη κερκάρδιου ρυθμού στα πτηνά. Οι παρατεταμένες σκοτεινές περίοδοι, ωστόσο, μειώνουν την ανάπτυξη όταν εφαρμόζονται στις πρώτες εβδομάδες της ηλικίας (Bessey, 2006).

Από την άλλη πλευρά, εκφράζεται μεγάλη ανησυχία για την πυκνότητα εκτροφής των κοτόπουλων κρεατοπαραγωγής σε σχέση με θέματα ευζωίας όπως το συμπεριφορικό και το φυσιολογικό στρες (Abudabos et al., 2013). Το 2007, στην Ευρώπη εγκρίθηκε η οδηγία 2007/43/EK για την προστασία του κοτόπουλου, με μέγιστη πυκνότητα εκτροφής στα εντατικά συστήματα εκτροφής τα 33 kg ZB / m² σε όλα τα ΚΜ της ΕΕ, η οποία θεσπίζει ελάχιστα πρότυπα για την προστασία του κοτόπουλου που εκτρέφεται για παραγωγή κρέατος και παρέχει ενδείξεις σχετικά με τη διαχείριση της εκτροφής, με ιδιαίτερη αναφορά στην πυκνότητα, τη φωτοπερίοδο και την ποιότητα του αέρα, την εκπαίδευση του προσωπικού και τα σχέδια παρακολούθησης και ελέγχου που πρέπει να πραγματοποιούνται στην εκμετάλλευση (Meluzzi and Sirri, 2009).

Οι πέντε Ελευθερίες που σχετίζονται με την καλή μεταχείριση των ζώων εκτροφής και που ορίζουν την ευζωία αυτών, παρατίθενται αναλυτικά ως ακολούθως (Webster, 2005):

Πέντε Ελευθερίες	Παράγοντες που τις εξασφαλίζουν
Ελευθερία από πείνα, δίψα και κακή διατροφή	Άμεση πρόσβαση σε φρέσκο νερό και σιτηρέσιο που εξασφαλίζει πλήρη υγεία και σφρίγος
Ελευθερία από ταλαιπωρία ή δυσφορία	Κατάλληλο περιβάλλον που περιλαμβάνει κατάλυμα και άνετο χώρο ξεκούρασης
Ελευθερία από πόνο, τραύματα ή ασθένεια	Πρόληψη νοσημάτων ή γρήγορη διάγνωση και θεραπεία
Ελευθερία να εκφραστεί η φυσιολογική συμπεριφορά του είδους	Αρκετός χώρος, σωστός εξοπλισμός και ύπαρξη άλλων ζώων του ίδιου είδους – «παρέα»
Ελευθερία από φόβο και αγωνία	Ασφαλείς συνθήκες και απομάκρυνση παραγόντων που προκαλούν ψυχική καταπόνηση

Πίνακας 3: Αρχές καλής διαβίωσης των ζώων και αντίστοιχα κριτήρια ευζωίας, πηγή: Webster, 2005

Οι φιλοζωικές οργανώσεις έχουν προτείνει εναλλακτικούς τρόπους παραγωγής κοτόπουλων κρεατοπαραγωγής από το συμβατικό, εντατικό σύστημα. Συγκεκριμένα, οι συνιστάμενες πρακτικές περιλαμβάνουν την εκτροφή υβριδίων μέσου ρυθμού ανάπτυξης (π.χ. Rowan Ranger) και όχι υψηλών αποδόσεων (π.χ. Ranger Classic και Ranger Gold), αλλά και την εισαγωγή πιο ευρύχωρων συστημάτων διαχείρισης (π.χ. πρόσβαση σε εξωτερικούς χώρους ή σε βοσκότοπους).

Ωστόσο, η επιλογή βραδείας ανάπτυξης υβριδίων σε εναλλακτικές εκτροφές προκαλεί νέες ανησυχίες για την ευημερία των ζώων (μια στροφή σε πιο αργά αναπτυσσόμενα Rangers, ενδεχομένως να οδηγήσει σε μεγαλύτερους πληθυσμούς με αποτέλεσμα τον συνωστισμό τους) και τις εκτεταμένες απαιτήσεις χρήσης της γης, που σχετίζονται με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, όταν εξετάζονται τέτοιες αλλαγές. Επειδή η υγεία του ανθρώπου, των ζώων και του περιβάλλοντος είναι αλληλένδετες σε μεγάλη οικονομική και χωρική κλίμακα, οι ειδικοί έχουν ζητήσει προηγουμένως μια προσέγγιση της Ενιαίας Υγείας «One Health», η οποία εν μέρει αντιπροσωπεύει και μοντελοποιεί τέτοιες συνέπειες της μετατόπισης της ζωικής παραγωγής τροφίμων με ολοκληρωμένη διαχείριση (Chan et al., 2022).

Τα συστήματα εκτροφής στην κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία, βάσει του Καν. (ΕΚ) 543/2008, παρατίθενται στον πίνακα 3, με την αντίστοιχη μέγιστη επιτρεπόμενη πυκνότητα στέγασης:

Πίνακας 4: Συστήματα εκτροφής στην κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία με τις αντίστοιχες πυκνότητες στέγασης και τις ηλικίες σφαγής, πηγή: Παραγωγικά συστήματα στην πτηνοτροφία, ΘΕΑ2 ΔΠΜΣ ΓΠΑ

Τύπος εκτροφής	Μέγιστη πυκνότητα στέγασης	Ηλικία σφαγής (ημέρες)
Εντατική	33 kg ΣΒ/μ ²	40-45
Εκτατική	15 πτηνά και <25 kg ΣΒ/μ ²	56
Ελεύθερης βοσκής	13 και <27,5 kg ΣΒ/μ ²	56
Παραδοσιακής Ελεύθερης βοσκής	12 πτηνά και <25 kg ΣΒ/μ ²	81
Απεριόριστης Ελεύθερης βοσκής	12 πτηνά και <25 kg ΣΒ/μ ²	81
Βιολογική	10 πτηνά και <21 kg ΣΒ/μ ² *	81

3.1.4 Οικονομική Βιωσιμότητα

Μια οικονομικά βιώσιμη εκμετάλλευση επιτρέπει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και μια αποδεκτή οικονομική απόδοση των χρησιμοποιημένων πόρων. Η κερδοφορία, η ρευστότητα και η παραγωγικότητα είναι οι τρεις κύριοι παράγοντες οικονομικής βιωσιμότητας (Bachev, 2016).

Στην κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία το κόστος των ζωοτροφών στην εκτροφή κοτόπουλων κρεοπαραγωγής αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό του μεταβλητού κόστους, περίπου 70% (Owen and Willems, 2013) και ειδικά όταν αυξάνονται οι οικονομίες κλίμακας, ο συντελεστής μετατρεψιμότητας των ζωοτροφών (FCR) (Kawsar, 2013) παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κερδοφορίας και της οικονομικής βιωσιμότητας των εκμεταλλεύσεων κοτόπουλων κρεοπαραγωγής είναι. Ως εκ τούτου, το μέγεθος μιας εκμετάλλευσης και η οικονομική βιωσιμότητά της συνδέονται στενά (Lourenço, Branco, 2013).

Με βάση το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων έχουν διαπιστωθεί ότι (Ντότας κ.ά., 2021):

- Παρόλο που οι πολύ μεγάλες εκμεταλλεύσεις έχουν καλά χαρακτηριστικά παραγωγής, δεν μπορεί να επιτύχουν κερδοφορία και οικονομική βιωσιμότητα εάν αυτές οι εκμεταλλεύσεις δεν βελτιώσουν το συντελεστή μετατρεψιμότητας της τροφής (FCR). Με άλλα λόγια, αυτό είναι ένα παράδειγμα αναποτελεσματικής διαχείρισης εκσυγχρονισμένων εκμεταλλεύσεων βιομηχανικής κλίμακας. Ο αναποτελεσματικός τρόπος λειτουργίας τους δεν επιτρέπει τη μελλοντική τους οικονομική βιωσιμότητα και δεν διασφαλίζει την περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη του κλάδου.
- Οι μικρής κλίμακας εκμεταλλεύσεις αδυνατούν να ακολουθήσουν την τάση της εποχής μας για αύξηση της μαζικής παραγωγής, καθώς αυτοί οι πτηνοτρόφοι δεν δείχνουν πρόθυμοι να ρίξουν κεφάλαια στις παλιές εγκαταστάσεις που διατηρούν. Ωστόσο, θα πρέπει να υιοθετήσουν αναπτυξιακές στρατηγικές, βασισμένες κυρίως στον εκσυγχρονισμό των σημερινών εγκαταστάσεων, προκειμένου να βελτιώσουν το συντελεστή μετατρεψιμότητας της τροφής (FCR) και να αυξήσουν τον ετήσιο αριθμό κύκλων παραγωγής. Αυτοί οι κτηνοτρόφοι, που δεν οραματίζονται τη βιώσιμη

ανάπτυξη των εκμεταλλεύσεών τους τόσο από οικονομική όσο και από κοινωνικο-περιβαλλοντική άποψη, μπορούν να θεωρηθούν συντηρητικοί.

- Οι μεσαίου μεγέθους εκμεταλλεύσεις φαίνεται να βρίσκονται σε τροχιά εκσυγχρονισμού, αλλά μόνο σε ό,τι αφορά τη βελτίωση της υπάρχουσας υποδομής τους (χαμηλές επενδύσεις) και με περιορισμένη αύξηση της παραγωγής τους. Η μελέτη της συγκεκριμένης ομάδας πτηνοτρόφων μπορεί να χρησιμοποιηθεί από πτηνοτροφικές εταιρείες και κρατικούς φορείς για τη δημιουργία αναπτυξιακών εργαλείων χρηματοδότησης κατάλληλα για την υποστήριξη των αναγκών της βιομηχανίας πουλερικών κρεατοπαραγωγής.
- Οι ήδη εκσυγχρονισμένες μεγάλες εκμεταλλεύσεις εμφανίζουν υψηλά λειτουργικά κόστη και σε πολλές περιπτώσεις αδυνατούν να εμφανίσουν κέρδη καθαρά, αφαιρώντας τα έξοδα, καθώς ο σχεδιασμός της απορρόφησης της παραγωγής από τους οργανισμούς τους δεν τους επιτρέπει να αυξήσουν περαιτέρω την παραγωγή (σε ορισμένους κύκλους παραγωγής είναι δύσκολο να απορροφηθεί ο όγκος παραγωγής).

Ωστόσο, είναι το μοντέλο με τις υψηλότερες προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης του κλάδου.

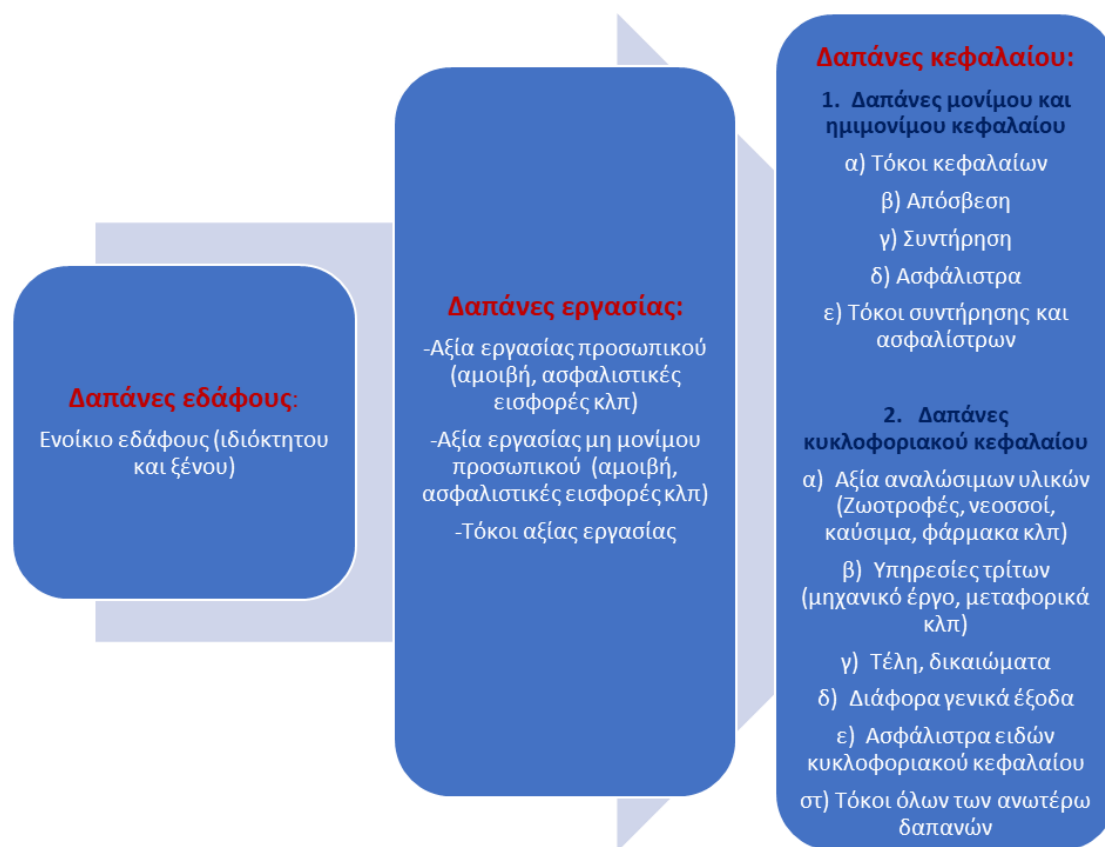
3.2 Παραγωγικές Δαπάνες κατά βασικούς συντελεστές παραγωγής

Μία γεωργική επιχείρηση προβαίνει με χρονική σειρά στις κάτωθι ενέργειες προκειμένου να λειτουργήσει (Τσιμπούκας, 2009):

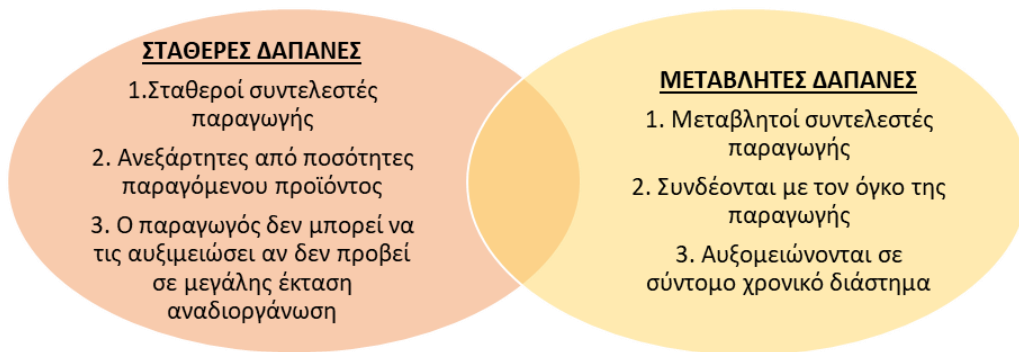
Εικόνα 6: Οικονομικές λειτουργίες γεωργικών επιχειρήσεων, πηγή: Εισαγωγή στην Γεωργική Οικονομική, ΘΕΒ3 ΔΠΜΣ ΓΠΑ

Σε μία πτηνοτροφική εκμετάλλευση ορνιθίων κρεοπαραγωγής οι παραγωγικές δαπάνες, κατά βασικούς συντελεστές παραγωγής, ταξινομούνται ως ακολούθως (Τσιμπούκας, 2009):

Εικόνα 7: Παραγωγικές δαπάνες κατά βασικούς συντελεστές παραγωγής σε μία πτηνοτροφική εκμετάλλευση, πηγή: Εισαγωγή στην Γεωργική Οικονομική, ΘΕΒ3 ΔΠΜΣ ΓΠΑ

Το σύνολο, δηλαδή, των παραγωγικών δαπανών μιας πτηνοτροφικής εκμετάλλευσης αποτελείται από : Δαπάνες εδάφους+ Δαπάνες εργασίας+ Δαπάνες κεφαλαίου. Οι δαπάνες διακρίνονται σε σταθερές και μεταβλητές με τις εξής διαφορές:

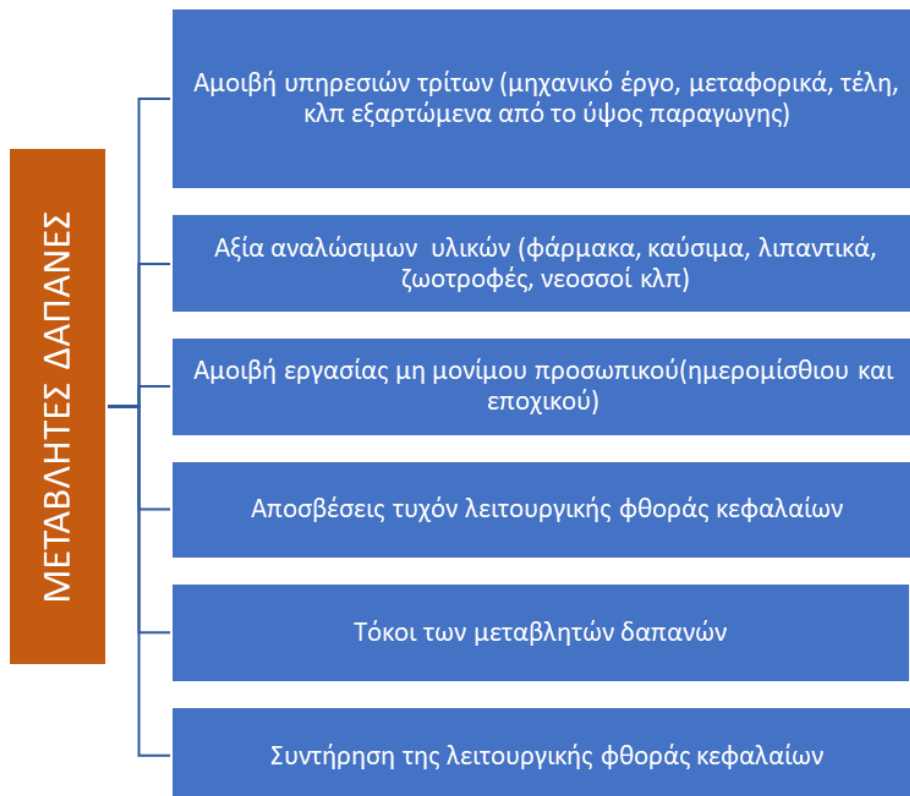

Εικόνα 8: Διαφορές σταθερών και μεταβλητών δαπανών, πηγή: Τσιμπούκας, 2009

Σε μία πτηνοτροφική εκμετάλλευση εκτροφής ορνιθίων κρεοπαραγωγής οι σταθερές και μεταβλητές δαπάνες αφορούν:

Εικόνα 9: Σταθερές δαπάνες σε μία πτηνοτροφική εκμετάλλευση, πηγή: Εισαγωγή στην Γεωργική Οικονομική, ΘΕΒ3 ΔΠΜΣ ΓΠΑ

Εικόνα 10: Μεταβλητές δαπάνες σε μία πτηνοτροφική εκμετάλλευση, πηγή: Εισαγωγή στην Γεωργική Οικονομική, ΘΕΒ3 ΔΠΜΣ ΓΠΑ

Οι συνολικές παραγωγικές δαπάνες είναι το άθροισμα των μεταβλητών με τις σταθερές δαπάνες. Η συμμετοχή των μεταβλητών δαπανών στο σύνολο των παραγωγικών δαπανών, όπως αναφέρθηκε και στο πρώτο κεφάλαιο, είναι μεγαλύτερη σε σχέση με τις σταθερές δαπάνες στην κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία (Πλυτάς, Μοσχολέας, 1990).

Συγκεκριμένα, οι μεταβλητές δαπάνες της εκτροφής αφορούν:

- Έξοδα αγοράς νεοσσών
- Αξία καταναλωθείσας τροφής (ζωοτροφές)
- Αξία καυσίμων θέρμανσης
- Διάφορες δαπάνες (ρεύμα, νερό, στρωμνή, εμβόλια, κτηνιατρική περίθαλψη)
- Υπηρεσίες τρίτων (συλλογή πτηνών, καθαρισμός θαλάμου κ.α.)
- Εποχιακή εργασία

- Τόκοι κυκλοφοριακού κεφαλαίου
- Δαπάνες για ασφάλιση στον ΕΛΓΑ

Προκειμένου να υπολογιστεί το κόστος παραγόμενου προϊόντος (στην προκειμένη το κόστος 1 Kg κρέατος κοτόπουλου) διαιρούμε τις συνολικές παραγωγικές δαπάνες της εκμετάλλευσης προς τη συνολική ποσότητα παραγόμενου κρέατος της επιχείρησης.

$$\begin{array}{c} \text{Κόστος 1 Kg κρέατος κοτόπουλου} \\ = \\ \text{Συνολικές Παραγωγικές Δαπάνες / Συνολική ποσότητα παραγόμενου προϊόντος} \end{array}$$

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Χρηματοδοτικά εργαλεία ενίσχυσης του κλάδου- Νέα ΚΑΠ (2023-2027)

4.1 Ο κλάδος ως επιλέξιμη δραστηριότητα

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία του κλάδου της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας παρατίθενται αναλυτικά στο Παράρτημα Ι.

Η χρηματοδοτική κατανομή (Κοινοτική Συμμετοχή) των βασικών τύπων του Πυλώνα 2 (Αγροτική Ανάπτυξη) στον οποίο περιλαμβάνονται οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ 2023-2027 για την πτηνοτροφία (Παράρτημα Ι) έχει ως ακολούθως:

Εικόνα 11: Χρηματοδοτική κατανομή των παρεμβάσεων του Πυλώνα 2 του ΠΑΑ 2023-2027, πηγή: Συνοπτικό Κείμενο Εγκεκριμένου Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ 2023 –2027, ΥΠΑΑΤ

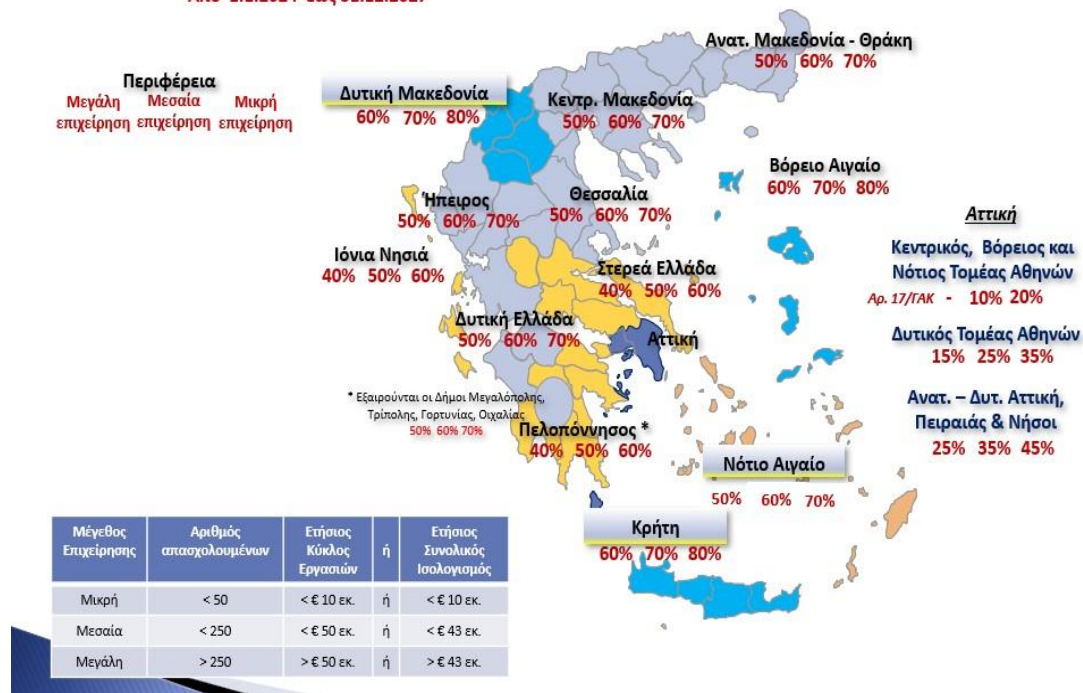
Τα ποσοστά των περιφερειακών ενισχύσεων κρατικού χαρακτήρα (αναπτυξιακός νόμος) διαφοροποιούνται ανά περιφέρεια και τα ανώτατα ποσά για ενισχύσεις επενδύσεων αλλού είναι ψηλότερα και αλλού χαμηλότερα, με βάση το μέγεθος των επιχειρήσεων και την κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), ως ακολούθως (εικόνα 23):

Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων

Αναπτυξιακός Νόμος
4887/2022

Νέα ανώτατα ποσοστά ενίσχυσης

Από 1.1.2024 έως 31.12.2027

Εικόνα 12: Χάρτης Περιφερειακών Ενισχύσεων από 01-1-24 έως 31-12-2027, πηγή: <https://www.anartyxiakos-nomos.gr/anartyxiakos-nomos-xartis/>

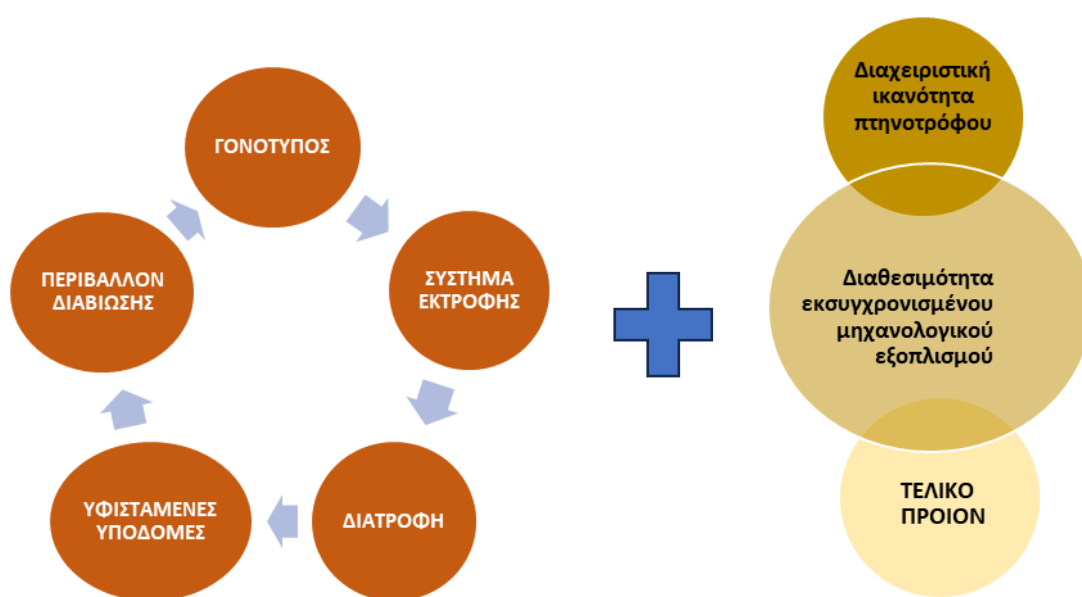
4.2 Κρίσιμα σημεία σε μία πτηνοτροφική εκμετάλλευση κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης

Οι πτηνοτροφικές εκτροφές κρεοπαραγωγής χωρικής μορφής που εντοπίζονται σε μειονεκτικές και νησιωτικές περιοχές για την κάλυψη της τοπικής ζήτησης κατέχουν μόλις το 1/10 της παραγωγής κρέατος πουλερικών έναντι των συστηματικών εκτροφών (Εθνική Διεπαγγελματική Οργάνωση Κρέατος, 2024).

Στις συστηματικές εκτροφές τα κυριότερα παραγωγικά συστήματα πτηνοτροφίας είναι το εντατικό, το ελευθέρως βοσκής και το βιολογικό με το πιο αποδοτικό οικονομικά το εντατικό σύστημα εκτροφής (Γκολιομύτης, 2022).

Τα συμβατικά κοτόπουλα κρεοπαραγωγής είναι σήμερα ένας από τους πιο αποτελεσματικούς μετατροπείς πρωτεϊνών. Παρόλο που οι δεκαετίες προόδου στη γενετική επιλογή και τη σύνθεση ζωοτροφών έχουν οδηγήσει σε υψηλά πρότυπα αποτελεσματικής παραγωγής κοτόπουλων κρεοπαραγωγής, εξακολουθεί να

υπάρχει μεγάλη ποικιλία μεταξύ των εκμεταλλεύσεων και μεταξύ των εκτροφών . Αυτό συμβαίνει γιατί απαιτείται μια πολυπαραγοντική προσέγγιση με προσαρμογές που περιλαμβάνουν βελτιώσεις στη διαχείριση, τη στέγαση, τα προγράμματα υγείας και ένα αυξανόμενο επίπεδο επαγγελματισμού του πτηνοτρόφου προκειμένου να βελτιωθούν οι επιδόσεις και η υγεία των κοτόπουλων (Limbergen et al., 2020). Οι παράγοντες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση μιας πτηνοτροφικής εκμετάλλευσης ορνιθίων κρεοπαραγωγής παρατίθενται στην εικόνα 13:

Εικόνα 13: Καθοριστικοί παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά τη ζωοτεχνική και οικονομική διαχείριση μιας πτηνοτροφικής εκμετάλλευσης ορνιθίων κρεοπαραγωγής στην Ελλάδα, πηγή: Κιτσοπανίδης, 2006

Τα κρίσιμα σημεία, λοιπόν, που πρέπει ένας πτηνοτρόφος να επιδείξει ιδιαίτερη προσοχή το διάστημα που απαιτείται, αναλόγως τον τύπο της εκτροφής, για να ολοκληρωθεί ένας κύκλος αυτής είναι τα εξής (Κόλιας, 2023):

ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΪΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

- Οι νεοσσοί θα πρέπει να είναι ομοιόμορφοι, ζωντανοί και εμβολιασμένοι με τα απαιτούμενα εμβόλια, προερχόμενοι από αξιόπιστο προμηθευτή

ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ

- Πρέπει να πραγματοποιούνται οι απαραίτητοι κατά περίπτωση εμβολιασμοί στον ενδεδειγμένο χρόνο, με τον ενδεδειγμένο τρόπο και συχνότητα. Τα χρησιμοποιούμενα εμβόλια πρέπει να έχουν αποθηκευθεί σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή και ο χρησιμοποιούμενος εξοπλισμός να έχει ελεγχθεί και απολυμανθεί.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ

- Οι χρησιμοποιούμενες ζωτροφές θα πρέπει να είναι καλής ποιότητας από υγειονομικής άποψης και η σύνθεση του φυράματος ισορροπημένη και σύμφωνη με τις ανάγκες των πτηνών σε θρεπτικά συστατικά.

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ

- Οι συνθήκες που επικρατούν στο θάλαμο εκτροφής (φωτισμός, αερισμός, υγρασία) θα πρέπει να είναι αυτές που εξασφαλίζουν την βέλτιστη έκπτυξη των γενετικών χαρακτηριστικών των πτηνών σύμφωνα με τον οδηγό εκτροφής του υβριδίου.

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ

- Ο χρησιμοποιούμενος εξοπλισμός (ταΐστρες, ποτίστρες, ανεμιστήρες, σύστημα φωτισμού, συστήματα υδρόψυξης κλπ) θα πρέπει να είναι επαρκής σε αριθμό, να διατηρείται καθαρός και να λειτουργεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές του κατασκευαστή του

ΜΕΤΡΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

- Θα πρέπει να τηρούνται όλα τα απαραίτητα μέτρα υγιεινής (μυοκτονίες, απολυμάνσεις, απεντομώσεις, αποφυγή σημείων μόλυνσεων – στάσιμα νερά κ.λπ.) στο χώρο εκτροφής, παρασκευής ζωτροφών και γενικά σε όλους τους χώρους της εκμετάλλευσης.

ΜΕΤΡΑ ΒΙΟΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

- Τήρηση μέτρων βιοασφάλειας, και για την γρίπη των πτηνών

ΑΠΩΛΕΙΕΣ

- Ημερήσια απομάκρυνση απωλειών

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

- Τόσο το ζωικό κεφάλαιο όσο και ο μηχανολογικός εξοπλισμός θα πρέπει να επιθεωρούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να αποφευχθεί α) σπατάλη τροφών λόγω μη σωστής λειτουργίας του συστήματος ταΐσματος, β) έλλειψη νερού ή διαρροές λόγω μη σωστής λειτουργίας της τροφοδοσίας του πτηνοτροφείου με νερό και γ) να εντοπιστούν και να και να αντιμετωπιστούν εγκαίρως μολυσματικές ασθένειών.

ΤΗΡΗΣΗ ΜΗΤΡΩΩΝ

Τήρηση μητρώων – ιστορικού εκτροφής
Τήρηση μητρώου φαρμακευτικής αγωγής

ΑΥΤΟΕΛΕΓΧΟΙ

- Εφαρμογή των απαιτούμενων αυτοελέγχων στο πλαίσιο του εθνικού προγράμματος ελέγχου της σαλμονέλλωσης

Εικόνα 14 :Κρίσιμα σημεία σε έναν κύκλο πτηνοτροφικής εκτροφής κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης, πηγή: Εγχειρίδιο Δ/σης συστημάτων εκτροφής ζώων ΥΠΑΑΤ, 2023

Δείκτες όπως ο αριθμός θανάτων ορνιθίων, η ηλικία σφαγής, το τελικό ζων βάρος, ο χρόνος δέσμευσης θαλάμου και ο χρόνος μεταξύ εκτροφών συμβάλλουν στη διαμόρφωση του κόστους παραγωγής ανά κύκλο εκτροφής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Χαρακτηριστικά & Δομή κλάδου κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην Ελλάδα

5.1 Χαρακτηριστικά του κλάδου στη χώρα μας

Σύμφωνα με στοιχεία της Εθνικής Διεπαγγελματικής Οργάνωσης κρέατος (ΕΔΟΚ) στη χώρα μας, στις συστηματικές πτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης ο αριθμός των εργαζομένων φτάνει τις 12.000 υπαλλήλους, ενώ άλλες 3.000 θέσεις εργαζομένων έχουν άμεση σύνδεση με την παραγωγή κρέατος πουλερικών. Η χωροταξική κατανομή της πρωτογενούς παραγωγής κρέατος πουλερικών στη χώρα μας αποτυπώθηκε αναλυτικά στο υποκεφάλαιο 2.5. Πριν περίπου μία δεκαπενταετία η αυτάρκεια σε κρέας πουλερικών υπερέβαινε το ποσοστό του 82% στη χώρα μας. Σήμερα όμως, λαμβάνοντας υπόψη την ετήσια ατομική κατανάλωση η οποία υπολογίζεται στα 21 με 23 κιλά, η χώρα μας είναι αυτάρκης, με βάση την παραγωγή της, σε ένα ποσοστό 75%.

Επιπλέον, φαινόμενα όπως οι μειωμένες τιμές εισαγομένων κοτόπουλων από Τρίτες χώρες στην εγχώρια αγορά, οι ελληνοποιήσεις ξένης προέλευσης προϊόντων, αλλά και η αύξηση στα κόστη των συντελεστών παραγωγής οδηγούν ως μονόδρομη επιλογή στη στόχευση παραγωγής ενός ποιοτικού και πιστοποιημένου προϊόντος, προκειμένου να παραμείνει ανταγωνιστικό εμπορικά (Χαλβατζή, 2017).

Τα εν λόγω διαφοροποιημένα προϊόντα, τα οποία για τον συγκεκριμένο κλάδο, καλούνται ως προϊόντα «ειδικών πτηνοτροφικών εκτροφών», σημαίνονται με ειδική ένδειξη, διαφορετική πάντα αναλόγως το σύστημα εκτροφής ή την σύνθεση των σιτηρεσίων που ακολουθούνται στην εκμετάλλευση (Καν. 543/08). Ένα μερίδιο της αγοράς ενδιαφέρεται για τα πιστοποιημένα αυτά προϊόντα, παρά την προστιθέμενη αξία τους και πολλοί πτηνοτρόφοι εκδηλώνουν μεγάλο ενδιαφέρον για την παραγωγή τους, προκειμένου να έχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων παραγωγών του κλάδου.

Τόσο στο επίπεδο επεξεργασίας όσο και στο επίπεδο της εμπορίας του κρέατος πουλερικών ο έλεγχος της αγοράς στη χώρα μας βρίσκεται στα χέρια λίγων επιχειρήσεων οι οποίες είναι πλήρως καθετοποιημένες και καλύπτουν όλα τα στάδια της αλυσίδας από την εκμετάλλευση μέχρι την λιανική-χονδρική πώληση του

προϊόντος (δηλ. παραγωγή νεοσσών, παραγωγή φυράματος, σφαγή-τυποποίηση, εμπορία-διακίνηση), καθώς και από τους συνεργαζόμενους με αυτές παραγωγούς (Γεωργοπούλου, 2003).

Στο επίπεδο της πρωτογενής παραγωγής, συναντούμε κυρίως συνεργασίες κάθετης συμβολαιακής πτηνοτροφίας. Πρόκειται για μεγάλες ιδιωτικές εταιρείες ή συνεταιρισμοί του κλάδου που συνάπτουν συμβόλαια παραγωγής με πτηνοτρόφους ως κάθετα οργανωμένες, με σύγχρονα πτηνοσφαγεία, φυραματοποιεία, εγκαταστάσεις συντήρησης, κατάψυξης, κάποιες και με -ιδιόκτητα πτηνοτροφεία, που έχουν τη δυνατότητα να απορροφήσουν το παραγόμενο προϊόν και να το διανείμουν στα αντίστοιχα σημεία πώλησης της αγοράς.

5.2 Συμβολαιακή μορφή πτηνοτροφίας

5.2.1 Γενικά

Γενικά, ο όρος Συμβολαιακή πτηνοτροφία περιγράφει τη μέθοδο της οργανωμένης παραγωγής που βασίζεται σε σύμβαση. Συνήθως, συμφωνείται εκ των προτέρων γραπτή συμφωνία παραγωγής μεταξύ δύο μερών, του πτηνοτρόφου και μιας επιχείρησης, που συνεργάζονται με σκοπό την ανάθρεψη και πάχυνση ορνιθίων κρεοπαραγωγής. Η σύμβαση περιλαμβάνει όρους που προσδιορίζουν στην περίπτωση της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας τον τρόπο παραγωγής, το μέγεθος του σμήνους που θα τοποθετηθεί από τον παραγωγό στους θαλάμους εκτροφής, τον χρόνο παράδοσης του τελικού προϊόντος (σε συνάρτηση με τα επιθυμητά βάρη σφαγής), την τιμή αγοράς του κοτόπουλο ανά Kg ZB, την τιμή πώλησης των ζωοτροφών και του νεοσσού, το χρονικό διάστημα αποπληρωμής του παραγωγού, τη δυνατότητα καταγγελίας της σύμβασης και τον τρόπο αποζημίωσης σε περίπτωση ανωτέρας βίας (Siallagan et al., 2019).

Η συμβατική ολοκλήρωση, που βασίζεται σε ισομερή συμφωνία, μπορεί να είναι κάθετη ή οριζόντια (Rehber, 2007):

➤ Η «κάθετη ολοκλήρωση» περιγράφεται ως μια συμβατική σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ του μεμονωμένου πτηνοτρόφου και της επιχείρησης που

απορροφά το παραγόμενο προϊόν και προμηθεύει τον πτηνοτρόφο με νεοσσούς, ζωοτροφές και κτηνιατρική υποστήριξη.

➤ Η «οριζόντια ολοκλήρωση» αφορά τη συγχώνευση ιδιόκτητων εταιρειών του κλάδου και στοχεύει στην αποδοχή τυπικών ενεργειών για την οργανωμένη παραγωγή και προώθηση του παραγόμενου προϊόντος στην αγορά (Rehber, 2007). Στον εν λόγω τύπο ολοκλήρωσης εμπίπτει η σύσταση συνεργατικών μορφών πτηνοτροφίας (ομάδες, οργανώσεις, αγροτικοί συνεταιρισμοί)

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, υπάρχουν πέντε βασικά μοντέλα συμβολαιακής γεωργίας/κτηνοτροφίας (Prowse, 2012):

- το Κεντρικό Μοντέλο: αναφέρεται στη συνεργασία μίας εταιρείας για την αγορά ορνιθίων κρεοπαραγωγής από μεγάλο αριθμό μικρών παραγωγών.
- το Μοντέλο του Πυρήνα: μπορεί να θεωρηθεί ως παραλλαγή του Κεντρικού Μοντέλου. Η εταιρεία αγοραστής ελέγχει και διαχειρίζεται μια μεγάλη σε μέγεθος εκμετάλλευση
- το Πολυμερές Μοντέλο: είναι πρότυπο για πολλούς διαφορετικούς φορείς που συμμετέχουν στη διαδικασία παραγωγής ορνιθίων κρεοπαραγωγής, όπως οργανισμοί, κρατικά ιδρύματα, εταιρείες, πιστωτικά ιδρύματα και πτηνοτρόφοι
- το Άτυπο Μοντέλο απαρτίζεται από μεμονωμένες μικρές εταιρείες μικρής κλίμακας. Τα συμβόλαια έχουν άτυπη μορφή και είναι κυρίως εποχιακά.
- το πέμπτο Ενδιάμεσο Μοντέλο εμπλέκει έναν ενδιάμεσο (μεσίτη/μεσάζοντα/υπεργολάβο) στη διαδικασία παραγωγής, ο οποίος υπογράφει συμφωνία διαμεσολάβησης με τη συμβαλλόμενη εταιρεία

5.2.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα συμβολαιακής πτηνοτροφίας

Είναι κατανοητό ότι η συμβολαιακή μορφής πτηνοτροφία έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα για τους εμπλεκόμενους παραγωγούς (Gioumatona, 2021):

Πλεονεκτήματα για τους παραγωγούς:

1. Η επιστημονική βοήθεια μέσω γεωτεχνικής υποστήριξης αναφορικά με τα κρίσιμα σημεία του κύκλου εκτροφής
2. Η διασφάλιση της απορρόφησης του παραγόμενου προϊόντος

3. Η εγγυημένη τιμή του προϊόντος
4. Η διασφάλιση της πληρωμής του παραγόμενου προϊόντος σε ορισμένο εκ των προτέρων χρονικό διάστημα
5. Η δυνατότητα πιθανής χρηματικής υποστήριξης από την συνεργαζόμενη εταιρεία (υπό τη μορφή πίστωσης) μέσω προμηθειών (νεοσσοί, ζωοτροφές)
6. Οι νέες πρακτικές και τεχνολογίες από την εταιρεία
7. Οι μειωμένες ανάγκες χρηματοδότησης του κυκλοφοριακού κεφαλαίου

Μειονεκτήματα για τους παραγωγούς:

1. Η περιορισμένη διαπραγματευτική ισχύς έναντι μεγάλων εταιρειών
2. Η δυσκολία ρήξης της σύμβασης
3. Η απώλεια των προηγούμενων διεπαφών αγοράς προϊόντων τους
4. Η απώλεια της αυτονομίας τους και η μετατροπή τους σε εταιρείες εργαζομένων
5. Σε περίπτωση αλλαγής παραγγελιών από τις αλυσίδες λιανικής πώλησης, η μεγάλη εταιρεία καθυστερεί την παραλαβή των κοτόπουλων από τον παραγωγό, με αποτέλεσμα την παρατεταμένη σίτιση των ορνιθίων με επιβάρυνση του κόστους παραγωγής του παραγωγού λόγω αύξησης της χορηγούμενης ποσότητας ζωοτροφών. Κάτι ανάλογο μπορεί να συμβεί σε περίπτωση που η αγορά επιθυμεί μικρά σφάγια (30 ημερών, π.χ. για KFC), στάδιο κατά το οποίο τα πουλιά δεν βάζουν το επιθυμητό ημερήσιο βάρος για τον παραγωγό, ώστε τα έσοδα από την πώλησή του σε αυτή την ηλικία να αντισταθμίζουν το κόστος των εισροών μέχρι την ημέρα σφαγής.

5.2.3 Εθνικό θεσμικό πλαίσιο σχετικά με τα οικονομικά κίνητρα της κυβέρνησης για συμβολαιακή μορφή γεωργίας/κτηνοτροφίας

Το Υπουργείο Οικονομικών έχει θεσπίσει μια σειρά ευνοϊκών φορολογικών διατάξεων με στόχο την ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας της χώρας και είναι πολύ σημαντικό ότι στο πλαίσιο κινήτρων για την ανάπτυξη επιχειρήσεων μέσω συνεργασιών και εταιρικών μετασχηματισμών έχει συμπεριληφθεί και ο αγροτικός τομέας. Το εν λόγω νομοθετικό πλαίσιο παρατίθεται αναλυτικά στο Παράρτημα Ι.

5.3 Προοπτικές της αγοράς κρέατος και πουλερικών την επόμενη δεκαετία

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κλάδος σχετίζονται με ιδιαίτερη έμφαση σε τέσσερις τομείς: επισιτιστική ασφάλεια, κοινωνικές προκλήσεις (ανακούφιση της φτώχειας και ισότητα), υγεία (ζώα και άνθρωποι) και περιβάλλον (φυσικοί πόροι και κλιματική αλλαγή).

Ο κλάδος της κτηνοτροφίας που ασχολείται με την παραγωγή κρέατος πουλερικών συμβάλλει σημαντικά στον πρώτο τομέα (της αντιμετώπισης της επισιτιστικής κρίσης), καθώς το παραγόμενο προϊόν χαρακτηρίζεται από υψηλή θρεπτική αξία με σύσταση που ανταποκρίνεται στις σύγχρονες διατροφικές απαιτήσεις, σε σύντομους κύκλους παραγωγής και με την ικανότητα τα πουλερικά να μετατρέπουν ένα ευρύ φάσμα γεωργικών υποπροϊόντων και υπολειμμάτων σε κρέας. Επίσης, ο κλάδος της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς ειδικά στις υπό ανάπτυξη χώρες (2^{ος} τομέας), παρέχοντας εισόδημα σε φτωχές περιοχές. Από την άλλη, όπως γνωρίζουμε τα πτηνά είναι φορείς μολυσματικών νοσημάτων και συνηγορούν στην περιβαλλοντική επιβάρυνση με τη χρήση φυσικών πόρων (Mottet A., 2017).

Παρά τα ανωτέρω, η αγορά στον κλάδο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα εμφανίσει πτωτική πορεία (-0,4%) για τα επόμενα δέκα χρόνια, σύμφωνα με σχετική έκθεση της IndexBox, με την μείωση της κατανάλωσης να οφείλεται στην αλλαγή των αναγκών και των προτιμήσεων των καταναλωτών, έχοντας ως διατροφική επιλογή τον αποκλεισμό του κρέατος από τη διατροφή τους και αφετέρου σε μια πιο αειφορική και βιώσιμη διατροφική προσέγγιση, η οποία λαμβάνει υπόψη την ισορροπία μεταξύ της ανθρώπινης διατροφής, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ευημερίας των ζώων. Η ίδια έκθεση αναφέρει μείωση της ζήτησης άλλων κρεάτων (βόειο και χοίρειο), μεγαλύτερη ζήτηση για κρέας πουλερικών και πρόβειο και μείωση των εξαγωγών των ΚΜ της ΕΕ λόγω μείωσης της ασιατικής ζήτησης.

Ο στόχος της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του αριθμού βοοειδών και αυτό, θα περιορίσει την προσφορά στην αγορά της Ε.Ε., η οποία τροφοδοτείται από την εγχώρια παραγωγή. Οι καταναλωτές δίνουν

μεγαλύτερη προσοχή στην αειφορία της παραγωγικής διαδικασίας – ιδιαίτερα στην καλή διαβίωση των ζώων και στο περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Ως εκ τούτου το βιολογικό κρέας θα παρουσιάσει αύξηση.

Όπως γνωρίζουμε, τα τελευταία χρόνια η παραγωγή κρέατος σε εργαστήριο, επίσης γνωστή ως καλλιέργεια κρέατος από κύτταρα ή κρέας καλλιεργημένο σε εργαστήριο, αποτελεί μια νέα τεχνολογική προσέγγιση που έχει ως στόχο να μειώσει τον αντίκτυπο της κτηνοτροφίας στο περιβάλλον και την υγεία, καθώς και να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση για πρωτεΐνες. Παρά την υπόσχεσή της, η τεχνολογία αυτή αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένου του υψηλού κόστους παραγωγής και της ανάγκης για βελτίωση της διαδικασίας και μείωση του κόστους. Η αποδοχή από τους καταναλωτές είναι επίσης ένας κρίσιμος παράγοντας. Πολλοί άνθρωποι εξακολουθούν να έχουν αμφιβολίες ή αντιδράσεις όσον αφορά την ιδέα του κρέατος που παράγεται σε εργαστήριο. Συνολικά, ενώ το κρέας εργαστηρίου μπορεί να μην είναι άμεσος ανταγωνιστής του συμβατικού κρέατος, η τεχνολογία αυτή έχει το δυναμικό να προσφέρει μια βιώσιμη και υγιεινή εναλλακτική λύση για την παραγωγή πρωτεϊνών. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση της IndexBox, τα εναλλακτικά “κρέατα” φυτικής προέλευσης, που μιμούνται τη γεύση και την υφή του συμβατικού κρέατος είχαν μερίδιο στο 1% επί των συνολικών πωλήσεων κρέατος το 2020, κάτι που αποτελεί ένδειξη της αρχής μιας τάσης αλλαγής στις καταναλωτικές προτιμήσεις. Η ανάπτυξη αυτής της κατηγορίας προϊόντων δε δείχνει ωστόσο δυναμική την επόμενη πενταετία (Farmer news, 2022).

Τα πουλερικά προβλέπεται να είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη πρωτεΐνη για το 2024, σε μια παγκόσμια αγορά ζωικής πρωτεΐνης, που προβλέπεται να αυξηθεί μόλις κατά 0,4% σε ετήσια βάση. Το χαμηλότερο κόστος των εισροών, και επομένως το χαμηλότερο κόστος του κοτόπουλου, θα συμβάλει στην τόνωση της κατανάλωσης κοτόπουλου το 2024 και στην εν γένει επιτάχυνση της ανάπτυξης του κλάδου (ετήσια έκθεση εταιρείας Rabobank, 2023).

Από την άλλη, το κόστος των ζωοτροφών θα μειωθεί ελαφρώς, αλλά παγκόσμια γεωπολιτικά ζητήματα όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία, η αναταραχή στη Μέση Ανατολή και οι μετεωρολογικοί κίνδυνοι θα μπορούσαν να επηρεάσουν το κόστος των ζωοτροφών, καθώς και το κοστολόγιο των καύσιμων. Σε αυτό το πλαίσιο της

αγοράς, που καθοδηγείται από τις τιμές με υψηλό και ασταθές κόστος εισροών και κινδύνους από τη γρίπη των πτηνών, οι παραγωγοί θα πρέπει να επικεντρωθούν στη βέλτιστη απόδοση, προμήθειες και βιοασφάλεια, αλλά η βελτίωση της αγοραστικής δύναμης θα πρέπει σταδιακά να οδηγήσει σε βελτίωση της ζήτησης για προϊόντα υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας.

5.4 Μελέτη κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής

Εικόνα 15: Χαρτογράφηση δήμων ΠΕ Ανατολικής Αττικής, πηγή: Εγχειρίδιο ΓΗ: ΤΡΟΦΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΤΗΣ, Ιούνιος 2014, ΔΑΟΚ Περιφερειακής Ενότητας Ανατολικής Αττικής

Στην Περιφερειακή Ενότητα Ανατολικής Αττικής ΠΕΑΑ, σύμφωνα με το αρχείο της Δ/σης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ), το έτος 2013 ο εκτρεφόμενος αριθμός ορνιθίων κρεοπαραγωγής ανέρχονταν στις 1.063.200 κρεοπαραγωγές όρνιθες σε αριθμό 34 εκμεταλλεύσεων (ΔΑΟΚ ΠΕΑΑ, 2014).

Σήμερα στην Ανατολική Αττική δραστηριοποιούνται 28 εκτροφές κοτόπουλων πάχυνσης με δηλωμένο διατηρούμενο ζωικό κεφάλαιο συνολικά τα 977.467 ορνίθια

κρεοπαραγωγής, σύμφωνα με την κτηνιατρική βάση δεδομένων του ΟΠΣ Κτηνιατρικής του ΥΠΑΑΤ, δηλαδή ούτε το 1% του πανελλήνια συνολικά εκτρεφόμενου ζωικού κεφαλαίου ορνιθίων κρεοπαραγωγής.

Πίνακας 5: Αριθμός εκμεταλλεύσεων και ζωικού κεφαλαίου κρεοπαραγωγών ορνιθίων στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής τα έτη 2013 και 2023, πηγή: Εγχειρίδιο ΓΗ: ΤΡΟΦΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΤΗΣ, 2014, ΔΑΟΚ ΠΕΑΑ & ΟΠΣ Κτηνιατρικής ΥΠΑΑΤ, 2024

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΟΡΝΙΘΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΟΡΝΙΘΙΩΝ
2013	34	1.063.200
2023	28 (~-16%)	977.467 (~-8%)

Στην περιοχή αρμοδιότητας της Περιφερειακής Ενότητας Ανατολικής Αττικής υπάγονται 4 αγροτικά κτηνιατρεία με τις αντίστοιχες ελεγχόμενες περιοχές:

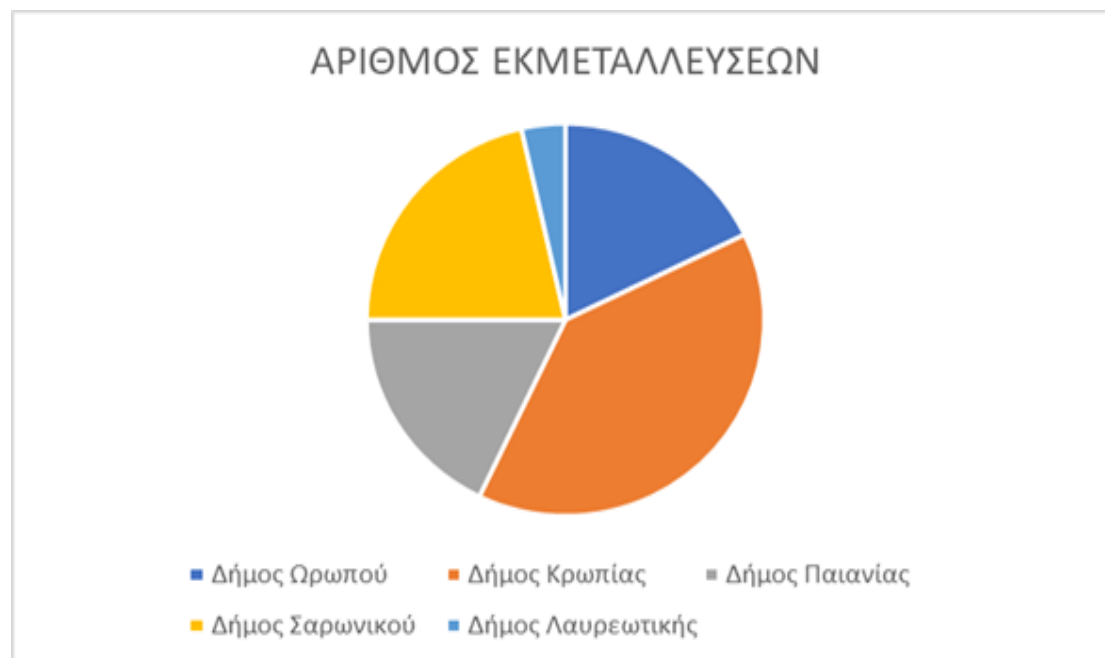

Εικόνα 16: Αγροτικά κτηνιατρεία ΔΑΟΚ ΠΕ Ανατολικής Αττικής, πηγή ΔΑΟΚ ΠΕΑΑ

Οι εκμεταλλεύσεις που διαθέτουν ενεργούς κωδικούς εκμετάλλευσης σύμφωνα με τελευταία πρόσφατη επικαιροποίηση της ΔΑΟΚ ΠΕΑΑ, για την ορθή ενημέρωση του Μητρώου Πουλερικών του ΥΠΑΑΤ χωροθετούνται ως ακολούθως:

Πίνακας 6: Κατανομή πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων κρεοπαραγωγής ανά δήμο ΠΕ Ανατολικής Αττικής, πηγή: αρχείο ΔΑΟΚ ΠΕΑΑ, 2024

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ (συνολικά)
Δήμος Ωρωπού	5	268.200
Δήμος Κρωπίας	11	412.967
Δήμος Παιανίας	5	77.000
Δήμος Σαρωνικού	6	179.300
Δήμος Λαυρεωτικής	1	40.000

Διάγραμμα 11: Αποτύπωση σε πίτα της κατανομής της πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων κρεοπαραγωγής ανά δήμο ΠΕ Ανατολικής Αττικής, 2024

Επίσης, στην Ανατολική Αττική χωροθετούνται εργαστήρια με μεταποιητική δραστηριότητα στο κρέας κοτόπουλου και ειδικότερα 24 εγκαταστάσεις

επεξεργασίας κρέατος πουλερικών με εξαγωγικό προσανατολισμό σε πολλές περιπτώσεις.

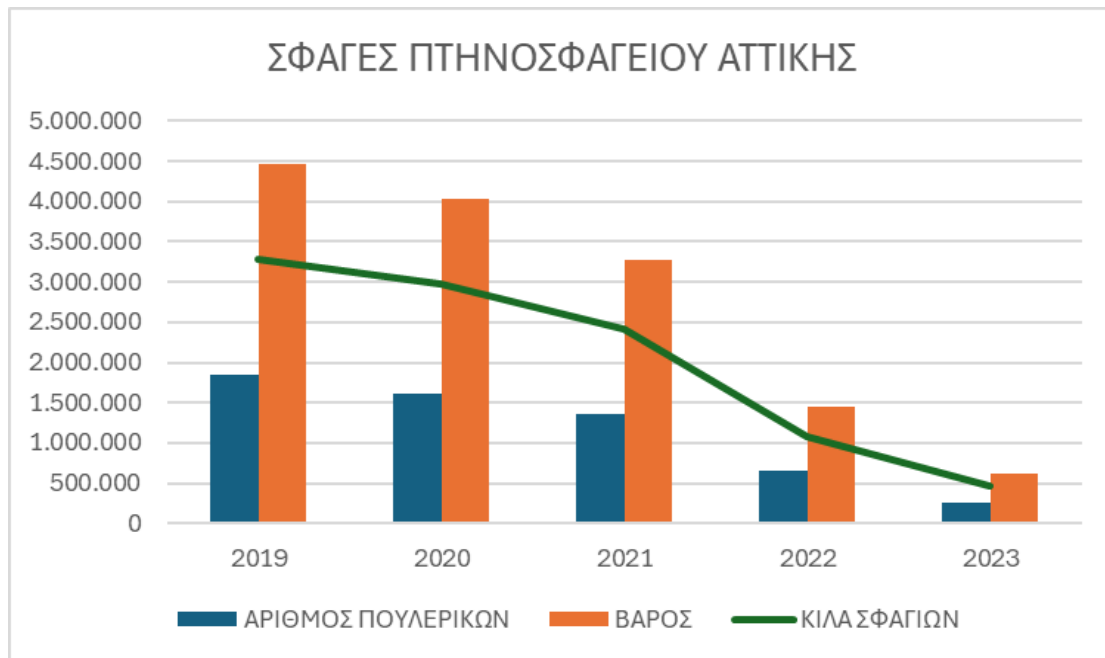
Συχνή παρατηρείται τα τελευταία χρόνια η μεταφορά πολλών εταιρειών από την Αθήνα ή τον Πειραιά στην περιοχή της Ανατολικής Αττικής, λόγω έντονης αστικοποίησης των εν λόγω περιοχών, της ύπαρξης βιοτεχνικών πάρκων στην ανατολική Αττική, της ύπαρξης του αεροδρομίου Ελευθέριος Βενιζέλος στο δήμο Μαρκοπούλου Μεσογαίας και της επέκτασης των λιμενικών εγκαταστάσεων στο Λαύριο.

Το μοναδικό πτηνοσφαγείο πουλερικών σε όλη την Αττική, το «ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΓΕΒΕ», χωροθετείται στη θέση Παλαιοπαναγιά του Δήμου Παιανίας Αττικής, με δυναμικότητα εγκατάστασης τα 2.500 ορνιθοειδή / ώρα, του οποίου ωστόσο η λειτουργία έπαυσε εντός του ημερολογιακού έτους 2023 (τελευταίες σφαγές τον Οκτώβριο 2023).

Σύμφωνα με την ψηφιακή πλατφόρμα ARTEMIS του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ οι σφαγές στο εν λόγω σφαγείο την τελευταία πενταετία είχαν ως ακολούθως:

Πίνακας 7: Σφαγές κοτόπουλων κρεοπαραγωγής την τελευταία πενταετία στο ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΓΕΒΕ, πηγή: ψηφιακή πλατφόρμα ARTEMIS του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, 2024

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΟΥΛΕΡΙΚΩΝ	ΒΑΡΟΣ	ΚΙΛΑ ΣΦΑΓΙΩΝ	Μ.Ο. ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΒΑΡΟΥΣ ΣΦΑΓΗΣ	ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΦΑΓΙΟΥ
2019	1.853.334	4.468.327	3.283.705	2,42	73,49
2020	1.617.414	4.036.424	2.979.675	2,50	73,82
2021	1.365.154	3.279.067	2.420.550	2,40	73,82
2022	649.887	1.448.105	1.083.115	2,23	74,79
2023	252.860	614.210	464.767	2,43	75,67

Διάγραμμα 12: Διαγραμματική απεικόνιση (με ράβδους) της πτωτικής πορείας των σφαγών πουλερικών στο ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΓΕΒΕ την τελευταία πενταετία

Το πτηνοσφαγείο Αττικής ΑΓΕΒΕ ιδρύθηκε το 1995 από 4 οικογένειες πτηνοτρόφων της Ανατολικής Αττικής, με παράδοση στην συστηματική κρεοπαραγωγή πτηνοτροφία στην περιοχή από το 1970 και μετά, οι οποίοι αγόρασαν το συγκεκριμένο σφαγείο, το εκσυγχρόνισαν σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και προέβησαν στις απαιτούμενες πιστοποιήσεις.

Παρά τη συνεργασία στην οποία προέβησαν οι τέσσερις πτηνοτρόφοι για την αγορά και λειτουργία του σφαγείου, ο καθένας ατομικά συνέχισε την εμπορία του δικού του παραγόμενου προϊόντος, με τη δική του επωνυμία στο δικό του πελατολόγιο. Χωρίς, λοιπόν, ουσιαστικά να ακολουθηθεί η μορφή του συνεργατισμού που κάποιος θα περίμενε με τη διακίνηση ενός κοτόπουλου με κοινή ονομασία, κοινά ποιοτικά χαρακτηριστικά και σαφώς με μεγαλύτερη δυναμική (μεγαλύτερα ποσότητα παραγόμενου προϊόντος αθροιστικά), τα μεγάλα κοστολόγια αποδυνάμωσαν τις εκμεταλλεύσεις ξεχωριστά, με τις πραγματοποιούμενες σφαγές να ακολουθούν πτωτική πορεία την τελευταία πενταετία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 Εμπειρική διερεύνηση

6.1 Σκοπός και στόχοι διερεύνησης

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να γίνουν κατανοητοί οι λόγοι της πτωτικής πορείας του κλάδου της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας, τα τελευταία χρόνια, σε επίπεδο πρωτογενούς παραγωγής στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής.

Συγκεκριμένα, οι στόχοι που τέθηκαν ήταν οι εξής :

- Να αποτυπωθεί η υφιστάμενη κατάσταση του κλάδου μέσω της μελέτης των σημαντικότερων ζωοτεχνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών των εκτροφών κοτόπουλων κρεοπαραγωγής (broilers) στην περιοχή
- Να μελετηθεί το καθεστώς συνεργασιών στο πλαίσιο του οποίου η κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία πραγματοποιείται στην Ανατολική Αττική
- Να εντοπιστούν τα προβλήματα του κλάδου στην περιοχή που οδήγησαν στην πτωτική του πορεία με τη μείωση του εκτρεφόμενου ζωικού κεφαλαίου τα τελευταία χρόνια στην περιοχή
- Να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με το ποιοι συντελεστές παραγωγής στην υφιστάμενη κατάσταση καθιστούν το κόστος παραγωγής δυσβάσταχτο για τους εκτροφείς
- Να τεθούν προβληματισμοί για το ποιες αλλαγές ή παρεμβάσεις θα μπορούσαν να κάνουν τις εκτροφές βιώσιμες στην περιοχή

6.2 Μέθοδος - Δείγμα

Το μεθοδολογικό πλαίσιο της παρούσας έρευνας βασίστηκε σε τυπωμένο ερωτηματολόγιο ατομικής συμπλήρωσης.

Το ερωτηματολόγιο απεικονίζεται αναλυτικά στο Παράρτημα II της εργασίας και αποτελείται από 3 θεματικές ενότητες συνολικά 39 ερωτήσεων.

(κλειστές, ανοιχτές, διχοτομικές και πολλαπλές).

Η Ενότητα Α περιλαμβάνει 13 ερωτήσεις, μέσω των οποίων συγκεντρώθηκαν πληροφορίες για την κατανομή των πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων στην ευρύτερη

περιοχή της ερευνητικής εργασίας, το προφίλ των πτηνοτρόφων και την διάρθρωση των εκμεταλλεύσεων.

Η Ενότητα Β περιλαμβάνει 9 ερωτήσεις σχετικά με τα ζωοτεχνικά στοιχεία των εκμεταλλεύσεων και κάποια οικονομικής φύσεως στοιχεία.

Η Ενότητα Γ περιλαμβάνει 17 ερωτήσεις που σχετίζονται με θέματα λειτουργίας των εκμεταλλεύσεων, προβλήματα και αδυναμίες του κλάδου.

Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε με επιτόπια επίσκεψη στις εκμεταλλεύσεις και στο πλαίσιο των σχετικών συναντήσεων με τους εκτροφείς, συλλέχθηκαν και επιπλέον πληροφορίες για τον κλάδο που ζητήθηκαν από του ίδιους τους παραγωγούς να επισημανθούν.

Το ερωτηματολόγιο απευθύνθηκε στο σύνολο των παραγωγών-εκτροφέων ορνιθίων κρεοπαραγωγής την τρέχουσα περίοδο (β' εξάμηνο του 2023), των οποίων οι εκτροφές χωροθετούνται στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής και ελήφθησαν 28 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, δηλαδή από το 100% του συνόλου των ενεργών πτηνοτρόφων της περιοχής. Επισημαίνεται ότι οι 28 ενεργοί κωδικοί εκμεταλλεύσεων κοτόπουλων κρεοπαραγωγής στο ΟΠΣ Κτηνιατρικής του ΥΠΑΑΤ για την ΠΕ Ανατολικής Αττικής δεν αφορούν απαραίτητα αμιγώς ανεξάρτητες εκμεταλλεύσεις, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις πρόκειται για οικογένειες εκτροφέων που έχουν καταστήσει την εγκατάσταση και έχουν αναλάβει οι απόγονοι ξεχωριστούς θαλάμους στην ίδια εγκατάσταση με διαφορετικούς κωδικούς ο καθένας.

Τα αποτελέσματα που θα συλλεχθούν από τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, θα αναλυθούν και θα αξιολογηθούν μέσω της ανάλυσης SWOT, προκρινόμενου μέσω των συμπερασμάτων που θα εξαχθούν να προκύψουν και οι αντίστοιχες προτάσεις για τη διάσωση και ανάκαμψη του κλάδου στην περιοχή.

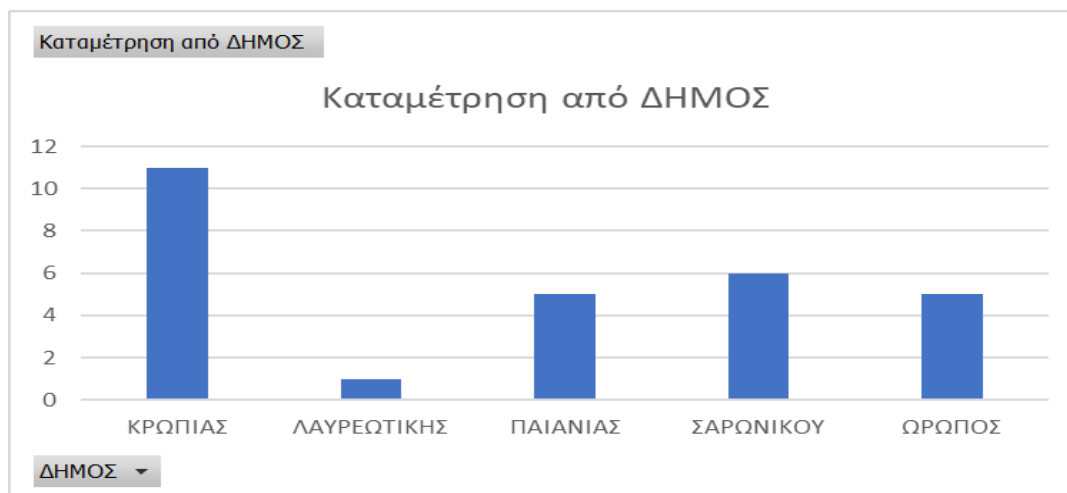
6.3 Αποτελέσματα διαδικασίας ερωτηματολογίου

Όσον αφορά την **A ενότητα** ερωτήσεων, διαπιστώθηκαν τα κάτωθι:

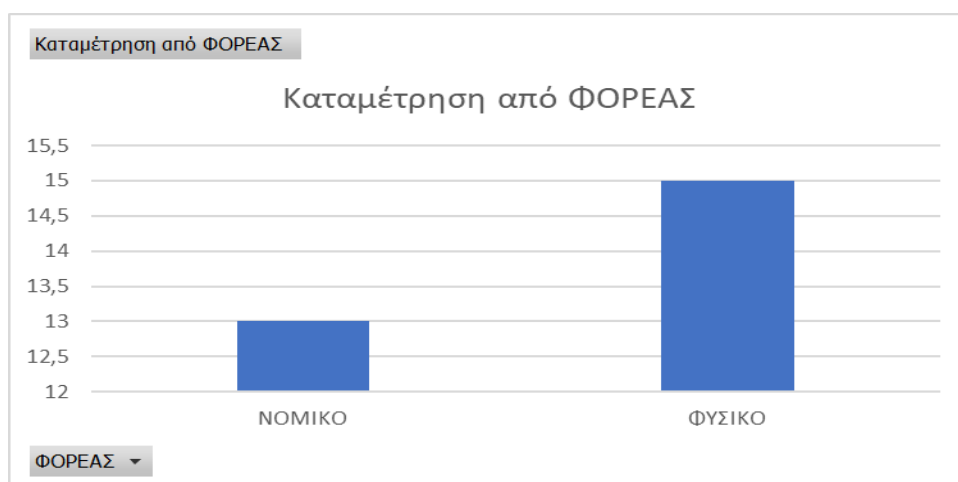
- ο μεγαλύτερος αριθμός των εκμεταλλεύσεων χωροθετείται στο δήμο Κρωπίας (Διάγραμμα 13)
- οι φορείς σχεδόν κατά το ήμισυ είναι φυσικά πρόσωπα και οι υπόλοιποι μισοί σχεδόν, εταιρείες με ένα μικρό προβάδισμα των φυσικών προσώπων (Διάγραμμα 14)
- ηλικιακά οι φορείς-υπεύθυνοι των εκμεταλλεύσεων χωρίζονται λίγο πάνω από τους μισούς σε άνω των 50 και οι υπόλοιποι από 30-50 ετών (Διάγραμμα 15)
- το μορφωτικό τους επίπεδο είναι δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Διάγραμμα 16)
- η δυναμικότητα των εκμεταλλεύσεων κυμαίνεται από 5.000 κοτόπουλα η μικρότερη έως 89.200 η μεγαλύτερη και Μ.Ο. δυναμικότητας τα 35.000 πουλιά περίπου (Διάγραμμα 17)
- το 85% των εκμεταλλεύσεων (οι 24 στις 28) συνεργάζονται με μεγάλες καθετοποιημένες εταιρείες του χώρου που δραστηριοποιούνται στην εκτροφή κοτόπουλου, παραγωγή κρέατος, τεμαχισμό, μεταποίηση και εμπορία αυτού, οι οποίες τους προμηθεύουν τον νεοσσό από μονάδες πατρογονικών που επίσης διαθέτουν. Οι άλλες 4 εκμεταλλεύσεις προμηθεύονται το νεοσσό από άλλα εκκολαπτήρια του εσωτερικού.
- σχεδόν στο σύνολό τους οι φορείς των εκμεταλλεύσεων διαθέτουν παλιές άδειες των πτηνοτροφείων στα οποία εκτρέφουν τα κοτόπουλα, οι οποίες όμως δεν ισχύουν συνήθως λόγω αλλαγής φορέα, αλλαγής δυναμικότητας και μη περιβαλλοντικής εναρμόνισης. Το μεγαλύτερο μέρος των πτηνοτρόφων επικαλείται το αυξημένο κόστος έκδοσης της Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών όρων κατόπιν κατάθεσης σχετικής μελέτης (ΜΠΕ) ως τον ανασταλτικό παράγοντα έκδοσης νέας άδειας. Μόνο μία εκμετάλλευση στο δήμο Ωρωπού είναι αδειοδοτημένη σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο (Ν. 4056/2012 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει)
- το 28% των εκμεταλλεύσεων είναι καθετοποιημένες (το ποσοστό δείχνει υψηλό, αλλά όπως αναφέρθηκε προγενέστερα στο υποκεφάλαιο 6.2, οι 28 ενεργοί κωδικοί εκμεταλλεύσεων κοτόπουλων κρεοπαραγωγής στο ΟΠΣ Κτηνιατρικής του ΥΠΑΑΤ για την ΠΕ Ανατολικής Αττικής δεν αφορούν απαραίτητα αμιγώς ανεξάρτητες εκμεταλλεύσεις αλλά σε αρκετές περιπτώσεις πρόκειται για οικογένειες εκτροφέων

που έχουν κατατμήσει την εγκατάσταση και έχουν αναλάβει οι απόγονοι ξεχωριστούς θαλάμους στην ίδια εγκατάσταση με διαφορετικούς κωδικούς ο καθένας)

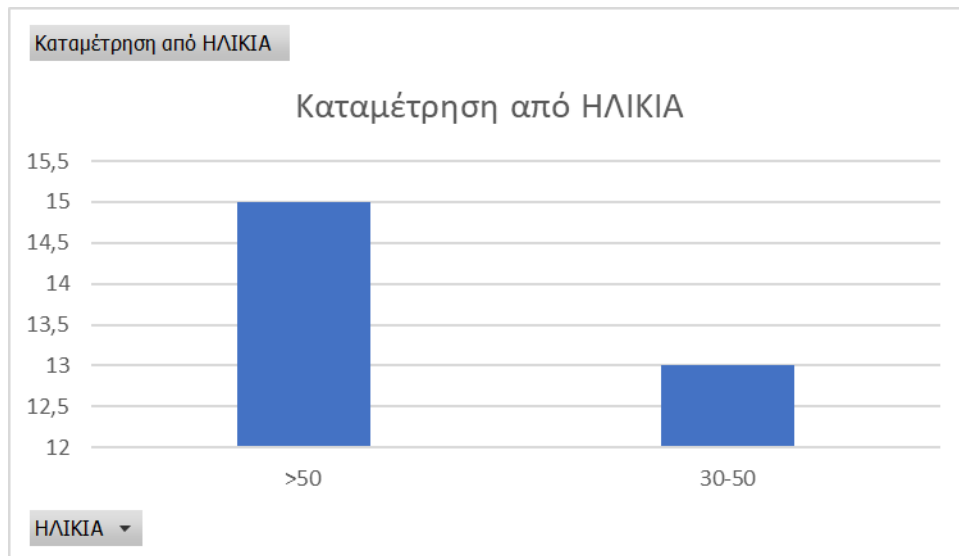
- οι φορείς των εκμεταλλεύσεων δεν είναι απαραίτητα και ιδιοκτήτες των πτηνοτροφείων αλλά μισθώνουν τις εγκαταστάσεις των πτηνοτροφείων

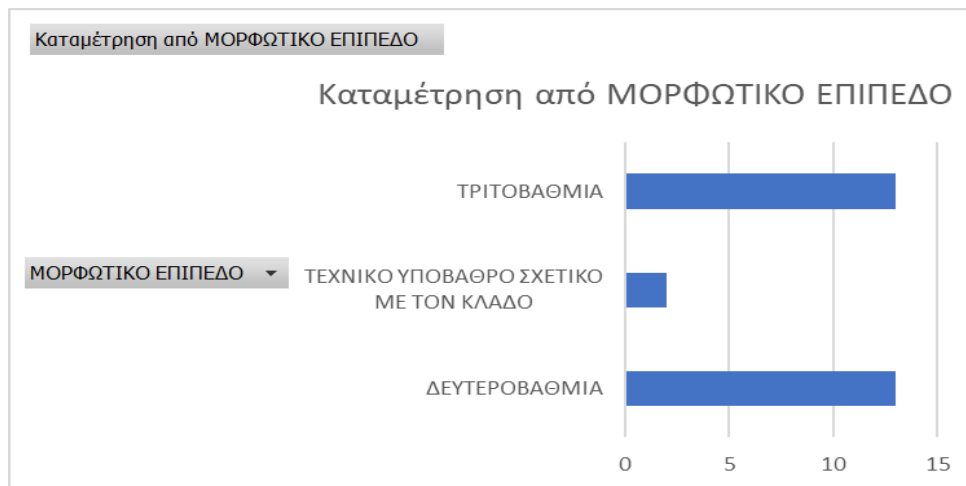
Διάγραμμα 13: Κατανομή της χωροθέτησης των πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων κρεοπαραγωγών ορνιθίων σε δήμους της ΠΕ Ανατολικής Αττικής

Διάγραμμα 14: Κατανομή σχετικά με τη μορφή του φορέα των εκμεταλλεύσεων

Διάγραμμα 15: Ηλικιακή κατανομή των ερωτηθέντων πτηνοτρόφων

Διάγραμμα 16: Κατανομή ερωτηθέντων πτηνοτρόφων με βάση το μορφωτικό τους επίπεδο

Διάγραμμα 17: Απεικόνιση της ποικιλομορφίας στα μεγέθη των εκμεταλλεύσεων των ερωτηθέντων πτηνοτρόφων

Όσον αφορά την **B ενότητα** ερωτήσεων, διαπιστώθηκαν τα κάτωθι:

- οι φορείς των πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων στο 100% εφαρμόζουν εντατικό σύστημα εκτροφής
- η διάρκεια του κάθε κύκλου εκτροφής είναι κατά μέσο όρο στις 45 ημέρες. Ωστόσο, υπάρχουν και εκτροφές με διάρκεια από 41-44 και >45 (45-52 ή 47-57) αναλόγως το βάρος του σφάγιου που θέλει ο έμπορος και αντίστοιχα με τις συμφωνίες που έχει κλείσει με τις αλυσίδες λιανικής πώλησης, όπως και στην περίπτωση του τεμαχισμού επιζητούνται μεγάλα σφάγια (3Kg)
- Το τελικό ζων βάρος του κοτόπουλου που φεύγει από τη μονάδα προς σφαγή κυμαίνεται από 2,5 έως 3 Kg/πουλί
- Το κόστος διατροφής ανά κύκλο εκτροφής κυμαίνεται από 1,9 ευρώ έως 2,2 ευρώ το πουλί
- Το κόστος κτηνιατρικής περίθαλψης ανά κύκλο εκτροφής κυμαίνεται από 1000 έως 1800 ευρώ αναλόγως το μέγεθος της εκμετάλλευσης
- Το κόστος παραγωγής ανά κύκλο εκτροφής ανέρχεται περίπου στα 0,80 έως και 1,09 ευρώ/Kg ZB κοτόπουλου (χωρίς υπολογισμένα έξοδα θέρμανσης και αποσβέσεις)
- Η μετατρεψιμότητα της τροφής κυμαίνεται από 1,7 έως και 1,86 αναλόγως την κάθε εκτροφή
- Η απόδοση σε σφάγιο ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 75%
- Λοιπά οικονομικά στοιχεία που δόθηκαν από τους εκτροφείς:
 - 0,48 ευρώ το κόστος αγοράς νεοσσού χωρίς ΦΠΑ
 - 0,05 ευρώ το πουλί τα κόστος συλλογής στο τέλος του κύκλου, χωρίς ΦΠΑ
 - 4,4-5,5 Kg τροφής/πουλί καταναλώνεται κατά Μ.Ο. σε ένα κύκλο εκτροφής με κόστος κατά μέσο όρο 0,44 ευρώ/Kg τροφής
 - τιμή αγοράς κιλού κοτόπουλου ZB στην εκτροφή από τις συνεργαζόμενες μεγάλες εταιρείες του κλάδου κυμαίνεται μεταξύ 1,12 ευρώ μέχρι 1,15 ευρώ
- οι απώλειες προσμετρώμενες στο τέλος του κύκλου εκτροφής από όλη τη διάρκειά του, λαμβάνοντας υπόψη τα τεμάχια τοποθέτησης και τα νεκρά στη διάρκεια του κύκλου, φτάνουν το ποσοστό του 4.78% κατά μέσο όρο

- Οι εκτροφείς δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην πρόληψη (εμβολιασμοί, επιθεωρήσεις) και σε θέματα υγιεινής (απολύμανση θαλάμων κενό απολύμανσης, ποιότητα α' υλών)

Όσον αφορά την **Γ ενότητα** ερωτήσεων, διαπιστώθηκαν τα κάτωθι:

- Κατά μέσο όρο οι ώρες εργασίας στις εκμεταλλεύσεις κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην περιοχή ανέρχονται στις 8-10 ώρες ημερησίως, με 2 άτομα μόνιμο προσωπικό και σε 3-4 περιπτώσεις εκμεταλλεύσεων από το δείγμα με τη συνδρομή μελών της οικογένειας. Στις περιπτώσεις των μονάδων με δυναμικότητα (>60.000 πουλιά) εποχιακά δουλεύουν επιπλέον 2 άτομα ως έκτακτο προσωπικό. Η ημερήσια εργασία κρίνεται περισσότερο απαιτητική τις πρώτες 10 ημέρες (δηλαδή στις μικρότερες ηλικίες των ορνιθίων) και κατά προσέγγιση 1 άτομο σε 8 ώρες ημερήσιας εργασίας δύναται να επιθεωρήσει και να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις ενός σμήνους 30.000 πουλιών
- Το 80% των φορέων των πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων ενασχολούνται με το εν λόγω επάγγελμα για το λόγο ότι πρόκειται για οικογενειακή επιχείρηση
- Το 30% ασχολείται με τον κλάδο της πτηνοτροφίας >20 έτη
- Το 72% θέλει να παραμείνει στον κλάδο και να μην αλλάξει επάγγελμα, ενώ το υπόλοιπο 28% θέλει να στραφεί σε άλλη ενασχόληση λόγω του ότι η κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία δεν είναι κερδοφόρος πλέον και δεν παρέχει σταθερό εισόδημα
- Το 85% των εκμεταλλεύσεων ακολουθεί μειούμενη διατηρούμενη δυναμικότητα ζωικού κεφαλαίου στη διάρκεια εξάσκησης της δραστηριότητας
- Το 97% των εκμεταλλεύσεων δεν έχουν ποτέ ενταχθεί ως επιλέξιμη δραστηριότητα σε κάποιο μέτρο των ΠΑΑ ή του επενδυτικού νόμου και το 100 % δε λαμβάνουν επιδοτήσεις από το κράτος (μοναδική εξαίρεση ήταν η επιδότηση που έλαβαν μέρος των παραγωγών ως ενίσχυση για την αγορά ζωοτροφών κατά την περίοδο του πολέμου στην Ουκρανία)

- Στο 80% των εκμεταλλεύσεων τα παραγόμενα κοτόπουλα στο τέλος του κύκλου εκτροφής απορροφώνται από τους συνεργαζόμενους εμπόρους/καθετοποιημένες μεγάλες εταιρείες του κλάδου και προωθούνται στα δικά τους σφαγεία προς σφαγή και εν συνεχεία τεμαχισμό ή μεταποίηση και εμπορία.
- Στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής δεν παρατηρούνται μορφές συνεργατισμού στην κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία, ωστόσο μόλις ένα 10% είναι αρνητικό σε τέτοιες συλλογικές μορφές παραγωγής
- Στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής το 90% της συνολικής παραγωγής κρέατος κοτόπουλου πραγματοποιείται κατόπιν συνεργασίας (εκμίσθωσης) των εκμεταλλεύσεων των πτηνοτρόφων από μεγάλες εταιρείες του χώρου οι οποίες τους προμηθεύουν με νεοσσό, ζωοτροφές, κτηνιατρική στήριξη και περίθαλψη και στο τέλος κάθε κύκλου αγοράζουν τα κοτόπουλα προς σφαγή.
- Ως κύρια αιτία έλλειψης οικονομικής ρευστότητας που έχουν αντιμετωπίσει οι πτηνοτρόφοι της περιοχής τα τελευταία χρόνια, δεν μπόρεσαν να απομονώσουν συγκεκριμένα μία, αλλά στοχοποίησαν ως κυρίως υπεύθυνες τις υψηλές τιμές ζωοτροφών, τους διαφορετικούς συντελεστές ΦΠΑ αγοράς ζωοτροφών (6%) και πωλήσεων ζώντων ζώων (13%), τον οφειλόμενο ΦΠΑ και το υψηλό κόστος ενέργειας
- Μικρές κινήσεις εκσυγχρονισμού είτε του εξοπλισμού, είτε των θαλάμων έλαβαν χώρα από μικρό αριθμό πτηνοτρόφων, προ δεκαετίας και μόνο με ίδια κεφάλαια
- Η παύση λειτουργίας του πτηνοσφαγείου στη θέση Παλαιοπαναγιά του δήμου Παιανίας επηρέασε αρνητικά την τοπική παραγωγή επιβαρύνοντας περίπου κατά 0,50 ευρώ το πουλί με τη μετακίνησή του πλέον σε σφαγεία της Ευβοίας και άλλων περιφερειών
- Το σύνολο των πτηνοτρόφων συνηγορεί ότι το μικρό ποσοστό επιδότησης τόσο στον αναπτυξιακό νόμο όσο και στα προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης έναντι των υπολοίπων γεωγραφικών περιοχών της χώρας αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για επενδύσεις του κλάδου στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής και γενικότερα στο νομό Αττικής (εικόνα 23, Παράρτημα Ι: Χρηματοδοτικά εργαλεία).

7.4 Σημαντικοί Συντελεστές παραγωγής που συμβάλλουν στην αύξηση του κόστους παραγωγής και επισημάνθηκαν από τους πτηνοτρόφους της περιοχής (πέραν του ερωτηματολογίου)

A. Κόστος Θέρμανσης

Συνήθως, οι εκτροφείς ορνιθίων κρεοπαραγωγής τοποθετούν σμήνη την περίοδο του χειμώνα τρεις φορές, ενώ την περίοδο των καλοκαιρινών μηνών 2 με 3 φορές.

Στις χειμωνιάτικες εκτροφές ως καύσιμο θέρμανσης χρησιμοποιείται είτε υγραέριο, είτε βιομάζα (πυρήνας ελιάς, πέλλετ, κουκούτσι):

- Η τιμή του υγραερίου έχει αυξηθεί από τα 0,6-0,7 ευρώ το κιλό (τιμή αγοράς πριν την κρίση) στα 0,9 ευρώ συν ΦΠΑ (24%).
- Ο ελαιοπυρήνας, λόγω μικρής παραγωγής φέτος επίσης έχει αυξηθεί στα 26 λεπτά το κιλό.
- Αύξηση παρατηρείται και στα πέλλετ με τιμή στα 36 λεπτά το κιλό (υπάρχει και πέλλετ από ηλιάνθο στα 20 λεπτά το κιλό, αλλά όχι τόσο καλής ποιότητας).
- Το κουκούτσι ανέρχεται σε 31 λεπτά το κιλό

Σημειώνεται ότι λόγω αυξημένου κόστους ενέργειας, μέρος των πτηνοτρόφων δεν υπερβαίνουν πλέον τις 4 εκτροφές/έτος και σε περιόδους χαμηλών θ/σιών καθυστερείται η τοποθέτηση των σμηνών, ως περισσότερο απαιτητικές σε ανάγκες θέρμανσης.

B. Τιμή πώλησης κοτόπουλου

Η τιμή του κιλού κοτόπουλου σε ΖΒ στο τέλος κάθε κύκλου εκτροφής εμφανίζει πτώση της τάξης των 3 λεπτών το κιλό και αυτή την περίοδο κυμαίνεται μεταξύ 1,12 και 1,15 ευρώ το κιλό.

Από την άλλη στα σημεία λιανικής πώλησης (κρεοπωλεία, σούπερ μάρκετ) αυξήθηκαν οι τιμές αλλά χωρίς αυτή η αύξηση να μετακυλά στον παραγωγό με σκοπό την κάλυψη του κόστους αύξησης της παραγωγής.

Σύμφωνα με το ΔΕΛΤΙΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΙΜΩΝ (Τμήμα Εμπορίου της Δ/σης Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής) από 1.1.2024 έως και 15.1.2024 και από καθημερινές τιμοληψίες σε σημεία πώλησης που αφορούν στη Βαρβάκειο Αγορά και

στα καταστήματα (S/M, M/M, κρεοπωλεία, κ.α) της ευρύτερης περιοχής, οι τιμές λιανικής που περιλαμβάνουν ΦΠΑ, έχουν ως κάτωθι:

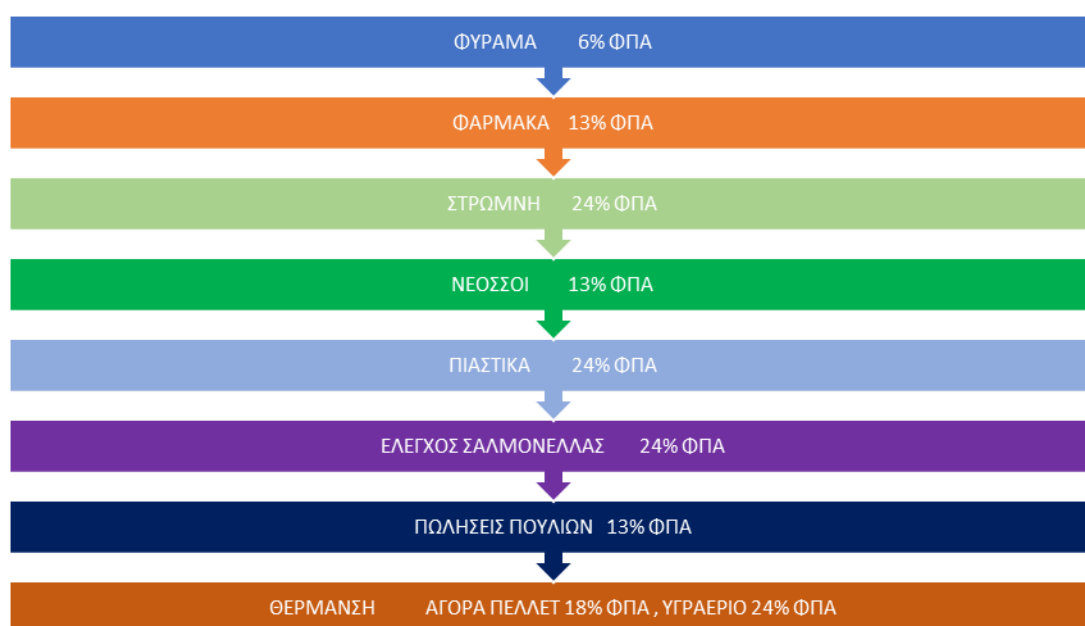
Πίνακας 8: Τιμές λιανικής με ΦΠΑ προϊόντων κρέατος κοτόπουλου σύμφωνα με το ΔΕΛΤΙΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΙΜΩΝ του Τμήματος Εμπορίου της Δ/σης Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής από 1.1.2024 έως και 15.1.2024

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΕΙΔΟΣ	ΚΑΤΩΤΕΡΗ ΛΙΑΝΙΚΗ	ΑΝΩΤΕΡΗ ΛΙΑΝΙΚΗ	ΜΕΣΗ ΛΙΑΝΙΚΗ
5700	ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ			
5701	ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΜΠΟΥΤΙΑ	2,88	7,50	5,29
	ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΜΠΟΥΤΙΑ Μ/Ο,Μ/Δ ΤΕΜ/ΝΟ Σ/ΝΟ	7,30	9,99	8,02
5702	ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΝΩΠΑ ΦΙΛΕΤΟ	6,50	8,99	7,27
5703	ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ Τ. 65% Α'	2,99	5,19	4,65
	ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ Τ. 65% Α' ΤΕΜ/ΝΟ Σ/ΝΟ	3,99	6,28	5,04
5707	ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΣΤΗΘΟΣ 4	4,90	7,65	6,32
	ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΣΤΗΘΟΣ ΦΙΛΕΤΟ	6,49	9,99	8,65
	ΚΟΤΟΠΟΥΛΟ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΣΕ ΑΤΟΜΙΚΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ 3	3,99	8,29	5,36

Γ. ΦΠΑ

Πρέπει να επισημανθεί ότι, μετά τις καταστροφικές φωτιές της Εύβοιας, κατόπιν πολιτικής απόφασης μειώθηκε ο φόρος προστιθέμενης αξίας στις ζωοτροφές (από 13% σε 6%), κάτι όμως που δεν φαίνεται να βοήθησε τον κλάδο, καθώς το κρέας κοτόπουλου πωλείται με ΦΠΑ 13%.

Επίσης, οι νεοσσοί μίας ημέρας που αγοράζουν οι εκτροφείς προς τοποθέτηση από τις συνεργαζόμενες πτηνοτροφικές επιχειρήσεις έχουν ΦΠΑ 13% (ζωντανά πουλιά). Συνεπώς, καθώς στην αρχή κάθε κύκλου εκτροφής, οι παραγωγοί αγοράζουν νεοσσούς και ζωοτροφές και στο τέλος πωλούν τα κοτόπουλα σε ΖΒ στις συνεργαζόμενες εταιρείες σε τιμές που έχουν προ συμφωνηθεί, καταλήγουν να είναι χρεωστικοί στο ΦΠΑ. Εάν πρόκειται για φυσικά πρόσωπα, η απόδοσή του λαμβάνει χώρα κάθε τρεις μήνες, εάν πρόκειται για νομικούς φορείς μηνιαίως. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι παραγωγοί θα λάβουν χρήματα από τις συνεργαζόμενες εταιρείες (πληρωμή σχετικών παραστατικών πώλησης κοτόπουλων) το νωρίτερο σε 4 με 5 μήνες έως και στη χειρότερη περίπτωση 12 μήνες, προκύπτει το συμπέρασμα της έλλειψης ρευστότητας και κατ'επέκταση της έγκαιρης πληρωμής των φόρων στο κράτος από τους παραγωγούς. Ακολούθως, απεικονίζεται η ανομοιογένεια στον ΦΠΑ όσον αφορά τις επιμέρους δαπάνες αλλά και της πωλήσεις μίας εκμετάλλευσης του κλάδου της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας:

Εικόνα 17: Απεικόνιση διαφορετικών ποσοστών ΦΠΑ εισροών και εκροών σε μία πτηνοτροφική εκμετάλλευση κρεοπαραγωγών ορνιθίων κατά το έτος 2024

Δ. ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ

Σύμφωνα με τους ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΙΜΩΝ ΣΤΗΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ (εισροές, εκροές) της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής και συγκεκριμένα τον Μάρτιο του 2023 παρατηρείται αύξηση του Γενικού Δείκτη Τιμών Εισροών κατά 2,0% συγκριτικά με τον Μάρτιο του 2022 η οποία οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στη μεταβολή της ομάδας ζωοτροφές. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκαν οι κάτωθι μεταβολές στην ομάδα των ζωοτροφών:

Πίνακας 9: Μεταβολές (↑) του δείκτη τιμών της ομάδας Ζωοτροφές κατά τα έτη 2021,2022 και 2023, πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2023)

Κωδικός	Ομάδα προϊόντων	ΜΑΡΤΙΟΣ			Μεταβολή (%)	
		2023	2022	2021	2023/2022	2022/2021
206000	Ζωοτροφές	136,9	127,5	103,7	7,4	23,0

Αναφερόμενοι σε τιμές νοούνται αυτές που καταβάλλουν οι παραγωγοί, κατά την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών στη διαδικασία παραγωγής του κτηνοτροφικού προϊόντος, χωρίς σε αυτές να περιλαμβάνονται φόροι και έξοδα μεταφοράς.

Καθώς η διατροφή των παχυνόμενων νεοσσών συμμετέχει σε μεγαλύτερο βαθμό (περίπου 70%) από άλλες δαπάνες στο συνολικό κόστος παραγωγής, αποτελεί πρωταρχικής σημασίας συντελεστής παραγωγής.

Ε. ΡΕΥΜΑ

Η λειτουργία ηλεκτρικών ανεμιστήρων, η αυτόματη τροφοδοσία ταϊστών, οι πομώνες για το πότισμα και ο φωτισμός, απαιτούν ηλεκτρικό ρεύμα. Τα κτηνοτροφεία γενικά θεωρούνται ενεργοβόρα επιχείρηση και η τιμή της Κιλοβατώρας έχει διπλασιαστεί σε σχέση με την τιμή πριν τον πόλεμο της Ουκρανίας.

Ζ. Λοιπά έξοδα

Κατά τη μεταφορά των ορνιθίων κρεοπαραγωγής προς σφαγή στα σφαγεία των μεγάλων καθετοποιημένων συνεργαζόμενων εταιρειών, καταγράφονται απώλειες σε ένα ποσοστό 2-5%, το οποίο καταλογίζεται στους παραγωγούς από τις μεγάλες καθετοποιημένες συνεργαζόμενες επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, οι παραγωγοί που

διαθέτουν πλάστιγγα ζυγίζουν τα κοτόπουλα (σε ΖΒ) πριν τη μεταφορά τους στο σφαγείο και κατόπιν η καθετοποιημένη επιχείρηση ζυγίζει τα φορτηγά στο σφαγείο τους πριν τη σφαγή. Από τα κιλά που τιμολογούν στους παραγωγούς, προκύπτει ότι αφαιρούν 2-5% φύρα αναλόγως την συνεργαζόμενη εταιρεία και τους αντίστοιχους όρους σύμβασης.

Όσο η μεταφορά του ζωικού κεφαλαίου έχει μεγαλύτερη διάρκεια, τόσο στρεσογόνοι παράγοντες επιβαρύνουν την υγεία των μεταφερόμενων ζώων, καθώς καταστέλλεται το ανοσοποιητικό τους σύστημα με αποτέλεσμα να είναι ευάλωτα σε ασθένειες. Οι παράγοντες αυτοί, όταν δρουν για χρονικά μεγάλο διάστημα, ευθύνονται επίσης για απώλεια βάρους στα μεταφερόμενα ζώα, έναν αριθμό νεκρών που καταμετρείται στον τόπο προορισμού (DOA- Dead on Arrivals) και υποβάθμιση στην ποιότητα του κρέατος (εξίδρωση, αλλαγή χρώματος στο κρέας, χτυπήματα) (Οδηγός Ορθών και Βέλτιστων Πρακτικών κατά τη Μεταφορά των Πτηνών ΕΕ, 2018).

Επίσης, οι πτηνοτρόφοι της παραγωγής επιβαρύνονται με τα έξοδα απομάκρυνσης των στερεών αποβλήτων των θαλάμων των εγκαταστάσεών τους, στο τέλος του κάθε κύκλου εκτροφής, στις εταιρείες λιπασμάτων ή βιοαερίου που τα συλλέγουν παρά το γεγονός ότι τους προσφέρουν πρώτη ύλη για το παραγόμενο προϊόν τους. Αναφορικά με τη διαχείριση των νεκρών πτηνών, η Περιφέρεια Αττικής έχει υλοποιήσει σύμβαση με την εταιρεία ΚΑΥΣΙΣ ώστε όλοι οι πτηνοτρόφοι και οι κτηνοτρόφοι που εδρεύουν στην Περιφέρεια να εξυπηρετούνται χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση.

Τέλος, υπάρχουν περιπτώσεις δήμων που επιβαρύνουν τους πτηνοτρόφους με δημοτικά τέλη υπολογιζόμενα με βάση τα τετραγωνικά μέτρα των θαλάμων, χωρίς ωστόσο η είσπραξη των τελών αυτών να λειτουργεί ανταποδοτικά για τους παραγωγούς.

6.5 Ανάλυση SWOT για την κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία Περιφερειακής Ενότητας Ανατολικής Αττικής

Η ανάλυση SWOT είναι ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται προκειμένου ένα κλάδος να αναγνωρίσει τις εσωτερικές τους δυνατότητες και αδυναμίες, καθώς και τις εξωτερικές ευκαιρίες και απειλές που μπορεί να δεχθεί. Τα αρχικά SWOT αναπαριστούν τις λέξεις Strengths (Δυνατότητες), Weaknesses (Αδυναμίες), Opportunities (Ευκαιρίες), Threats (Απειλές).

Αναλυτικά η εσωτερική ανάλυση εστιάζει:

1. στις εσωτερικές δυνατότητες που αφορούν τα θετικά χαρακτηριστικά ή πλεονεκτήματα ενός κλάδου, όπως τις ισχυρές εσωτερικές διαδικασίες, την κατάρτιση του προσωπικού, την προηγμένη τεχνολογία, την αποδοτικότητα των διαφόρων τύπων εκτροφών
2. Στις εσωτερικές αδυναμίες που αφορούν τα αρνητικά χαρακτηριστικά ή τα σημεία αδυναμίας του κλάδου, όπως την έλλειψη πόρων, την ανεπαρκή διαχείριση, τις χαμηλές πωλήσεις, την ανταγωνιστική αδυναμία

Ενώ, η εξωτερική ανάλυση εστιάζει στους:

1. εξωτερικούς παράγοντες που μπορούν να αξιοποιηθούν για το καλό του κλάδου, όπως η αύξηση της ζήτησης στην αγορά, η είσοδος σε νέες αγορές, η ανάπτυξη νέων προϊόντων ή υπηρεσιών, η εξέλιξη της τεχνολογίας
2. εξωτερικούς παράγοντες που μπορούν να απειλήσουν τον κλάδο, όπως ανταγωνιστές, νομοθετικές ρυθμίσεις, τις οικονομικές κρίσεις, αλλαγές στις ανάγκες των καταναλωτών

Η ανάλυση SWOT έχει ως στόχο, μέσω των συμπερασμάτων που θα προκύψουν καθώς και της ουσιαστικής πλέον γνώσης του κλάδου μετά από εσωτερική και εξωτερική του ανάλυση, να καθορίσει σε ποια σημεία ο κλάδος θα πρέπει να στοχεύσει και με ποιον τρόπο θα το επιτύχει (επιλογή κατάλληλης στρατηγικής) (Sammut-Bonnicci, Galea, 2015).

Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη τα αποτελέσματα των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων αλλά και τις επιπλέον πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τους

πτηνοτρόφους της περιοχής, στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται αναλυτικά τα χαρακτηριστικά του κλάδου του κλάδου στην περιοχή:

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<p>1.Πρόσβαση σε ευρεία αγορά πελατών με άμεσα διαθέσιμη διανομή του προϊόντος στον καταναλωτή (μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χώρας, χονδρικό και λιανικό εμπόριο, κρεαταγορά, επιχειρήσεις μεταποίησης ζωικών προϊόντων, μεγάλο δίκτυο καταστημάτων)</p> <p>-----</p> <p>2.Οι παραγωγοί βρίσκονται κοντά στις αγορές ή στους τελικούς καταναλωτές, ελαχιστοποιώντας τα κοστολόγια μεταφοράς και την τελική τιμή των προϊόντων για τον καταναλωτή</p> <p>-----</p> <p>3.Ευκολία στην ικανότητα προσαρμογής στις ευμετάβλητες συνθήκες αγοράς, λόγω της μικρής χρονικής περιόδου που απαιτείται για τη δημιουργία του παραγόμενου προϊόντος</p> <p>-----</p> <p>4.Υπαρξη τεχνογνωσίας λόγω χρόνιας ενασχόλησης με το επάγγελμα</p>	<p>1.Μικρά περιθώρια κέρδους με τάση περαιτέρω μείωσης, λόγω κυρίως των χαμηλών τιμών πώλησης, της αύξησης του κόστους παραγωγής και λειτουργίας</p> <p>-----</p> <p>2.Η ίδρυση μιας νέας πτηνοτροφικής εγκατάστασης απαιτεί υψηλούς πόρους για πάγιο κεφάλαιο (κτίρια, εξοπλισμός)</p> <p>-----</p> <p>3.Χαμηλός βαθμός εκσυγχρονισμού και αυτοματοποίησης των διαδικασιών εκτροφής λόγω έλλειψης ρευστότητας</p> <p>-----</p> <p>4.Απουσία πτηνοσφαγείου στην περιοχή με αποτέλεσμα επιπλέον αύξηση του κόστους παραγωγής</p> <p>-----</p> <p>5.Απουσία καθετοποιημένης παραγωγής στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (έστω δυνατότητα τεμαχισμού, τυποποίησης και μεταποίησης) και άρα μη δυνατότητα</p>

<p>-----</p> <p>5. Διασφαλισμένη απορρόφηση του παραγόμενου προϊόντος, λόγω συνεργασιών με μεγάλες καθετοποιημένες εταιρείες του κλάδου</p>	<p>απολαβής προστιθέμενης αξίας του παραγόμενου προϊόντος</p> <p>-----</p>
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p>	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p>
<p>1. Οι καταναλωτές σε όλο τον κόσμο απαιτούν μια προμήθεια πρωτεΐνης που είναι ασφαλής, υγιεινή, θρεπτική, άφθονη και οικονομικά προσιτή. Το κρέας πουλερικών, που είναι φθηνότερο από το κόκκινο κρέας, θα οδηγήσει την παγκόσμια παραγωγή αυτού του προϊόντος σε αύξηση</p> <p>-----</p> <p>2. Δημιουργία ομάδων πτηνοτρόφων (συνεργασία και συλλογικότητα)</p> <p>-----</p> <p>3. Ενίσχυση της ενασχόλησης νέων στο χώρο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας με επιχειρηματική μορφή</p> <p>-----</p> <p>4. Παροχή χρηματοδοτικής στήριξης (ευρωπαϊκά και εθνικά κονδύλια) για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων</p>	<p>1. Ολιγοπώλιο συνεργασιών με μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου στην περιοχή</p> <p>-----</p> <p>2. Απρόβλεπτοι παράγοντες οικονομικής και θεσμικής φύσεως (δαπάνες παραγωγής, νομοθετικές ρυθμίσεις, φόροι, κλπ)</p> <p>-----</p> <p>3. Μη εφαρμογή και ενσωμάτωση νέων ιδεών, τεχνολογιών ή διαδικασιών παραγωγής από τους μικρούς πτηνοτρόφους, που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την απόδοση, να μειώσουν το κόστος ή να δημιουργήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα</p> <p>-----</p> <p>4. Έλλειψη τυποποίησης και μη διενέργειας εμπορίας του παραγόμενου κρέατος από τους ίδιους τους παραγωγούς υπό τη μορφή διαφοροποιημένων προϊόντων, με</p>

	<p>αποτέλεσμα την απώλεια της προστιθέμενης αξίας</p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p>5. Αυξανόμενη ισχυροποίηση προμηθευτών</p>
--	---

Εικόνα 18: Ανάλυση SWOT - Δυνατά και αδύνατα σημεία, ευκαιρίες και απειλές για τον κλάδο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην περιοχή της Ανατολικής Αττικής

Επιπλέον, ως αδύνατο σημείο του κλάδου στην περιοχή (που δεν προκύπτει από τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο, αλλά ούτε και από τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τους πτηνοτρόφους) για νέες επενδύσεις, θα μπορούσε να αναφερθεί η υψηλή τιμή αγοράς της γης, συγκριτικά με άλλες περιφέρειες, λόγω της έντονης αστικοποίησης πλέον της Ανατολικής Αττικής, αλλά και η νοοτροπία κάποιων δημοτικών αρχών της εν λόγω Περιφερειακής Ενότητας που φέρουν αρνητική αντίληψη σχετικά με την ανάπτυξη της πρωτογενούς παραγωγής πλησίον του άστου.

6.6 Συζήτηση

Οι πτηνοτρόφοι στην Ανατολική Αττική λειτουργούν πλέον στο μεγαλύτερο ποσοστό τους (85%) ως συνεργαζόμενοι παχυντές για μεγάλες πτηνοτροφικές ιδιωτικές επιχειρήσεις. Πιο συγκεκριμένα, οι πτηνοτρόφοι διαθέτουν τις κτιριακές τους εγκαταστάσεις, τον εξοπλισμό των θαλάμων που απαιτείται και την εργασία τους σε όλη τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας. Οι συνεργαζόμενες μεγάλες εταιρείες από την πλευρά τους διαθέτουν τους νεοσσούς 1 ημέρας, τα σιτηρέσια όλων των ηλικιών, κτηνιατρική κάλυψη και τεχνική υποστήριξη σε όλη τη διάρκεια του κύκλου εκτροφής και στο τέλος αυτού αγοράζουν τα κοτόπουλα στο βάρος και με την τιμή /Kg ZB που έχει προ συμφωνηθεί (Contract farming).

Πρόκειται, λοιπόν, για μια μορφή κάθετης συμβολαιικής σχέσης. Μεγάλες ιδιωτικές και συνεταιριστικές εταιρείες του κλάδου όπως οι: ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΑΕ, ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ ΑΕ, Αγροτικός Πτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων ΠΙΝΔΟΣ, Hellenic Quality Foods ΑΕΤ (ΜΙΜΙΚΟΣ), ΒΟΚΤΑΣ - ΜΑΖΑΡΑΚΙ ΑΒΕΕ υπογράφουν συμβόλαια με

πτηνοτρόφους της Ανατολικής Αττικής ως κάθετα οργανωμένες με σύγχρονα πτηνοσφαγεία, με εγκαταστάσεις μεταποίησης και ένα ευρύ δίκτυο διάθεσης και πώλησης προϊόντων του κλάδου στην εγχώρια αγορά και στην αγορά του εξωτερικού.

Η μορφή αυτή συνεργασιών στην περιοχή πηγάζει κυρίως:

- από την έλλειψη ενδιαφέροντος ή δυνατότητας από τις μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου για επενδύσεις σε νέους θαλάμους στα πτηνοτροφεία τους
- οι μικροί παραγωγοί της περιοχής δε συναγωνίζονται πλέον στην εμπορία του παραγόμενου προϊόντος και αδυνατούν να συμμετέχουν, καθώς ο έλεγχος της αγοράς (δικτύου εμπορίας) πραγματοποιείται από τις μεγάλες εταιρείες
- την ανάγκη για αποτελεσματική οργάνωση και παραγωγή προϊόντων σε μεγάλη κλίμακα, προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες των μεγάλων αγορών και να επιτυγχάνεται οικονομία κλίμακας.

Οι όροι αυτών των συνεργασιών αποτυπώνονται σε συμβάσεις και δε διαφέρουν σημαντικά από εταιρεία σε εταιρεία. Συγκεκριμένα, το περιεχόμενο μιας τέτοιας σύμβασης αναφέρει τις λεπτομέρειες και τις συνθήκες που διέπουν τη συναλλαγή μεταξύ των δύο μερών, δηλ.:

- τη διάθεση από μέρους των μικρών πτηνοτρόφων των κατάλληλων εγκαταστάσεων που έχει στην κατοχή του αλλά και του σχετικού εξοπλισμού για την εκτροφή των πουλερικών, όσο και την εργασιακή του εμπειρία
- την τοποθέτηση σμηνών στους θαλάμους της εγκατάστασης από την εταιρεία με πλήρη τεχνική υποστήριξη γεωτεχνικής και κτηνιατρικής φύσεως από επιστήμονες της εταιρείας
- την ανάληψη δαπανών από μέρους του εκτροφέα όπως της απαιτούμενης στρωμνής (άχυρο, ροκανίδι), θέρμανσης και άλλων γενικών εξόδων
- τη χρονική διάρκεια του κάθε κύκλου εκτροφής σε αντιστοιχία πάντα με τα επιθυμητό τελικό ζών βάρος των κοτόπουλων προς σφαγή
- διαδικασία απολυμάνσεων θαλάμων και υγειονομικά κενά μεταξύ κύκλων εκτροφών

- τη διαδικασία παραλαβής των πουλερικών προς σφαγή από την εταιρεία (πιαστικά, φύρα κατά τη μεταφορά, σταδιακές παραλαβές)
- τον τρόπο πληρωμής του παραγωγού
- τη χρονική διάρκεια του συμφωνητικού
- τυχόν κίνητρα για την αύξηση της παραγωγικότητας και της απόδοσης του μικρού παραγωγού
- τις συνέπειες σε περίπτωση παράβασης ή μη συμμόρφωσης με τους όρους της σύμβασης

Υπό της ανωτέρω περιγραφόμενης μορφή συνεργασίας, οι μικροί πτηνοτρόφοι αναλαμβάνουν κυρίως την εκτέλεση των εργασιών παραγωγής χωρίς να έχουν σημαντικό ρόλο στην λήψη αποφάσεων ή στη διαχείριση των επιχειρηματικών πτυχών της εκμετάλλευσής τους. Δρουν πλέον διεκπαιρωτικά με εκτέλεση των εργασιών που τους έχουν ανατεθεί μέχρι την ανάθρεψη του κοτόπουλου στο επιθυμητό τελικό ζων βάρος και χωρίς καμία συμμετοχή στα επόμενα στάδια επεξεργασίας, μεταποίησης και εμπορίας του παραγόμενου προϊόντος, δηλ. του κρέατος πουλερικών. Οι παραγωγοί, πέραν των νεοσσών, προμηθεύονται από τις εταιρείες και τις ζωοτροφές υποχρεωτικά με αποτέλεσμα να δεσμεύονται σε μεγαλύτερο βαθμό απέναντί τους, με την επισήμανση βέβαια ότι σε περίπτωση έλλειψης ρευστότητας, διευκολύνονται από το μοντέλο αυτό συνεργασίας καθώς οι εισροές, όπως και προαναφέρθηκε, λαμβάνονται πιστωτικά.

Επιπλέον, οι μικροί πτηνοτρόφοι δεν έχουν τη δυνατότητα μεγάλης επιλογής συνεργατών. Οι προϋποθέσεις συμφωνίας που τίθενται από τις μεγάλες εταιρείες συνήθως προσομοιάζουν και διαφέρουν κυρίως ως προς τον χρόνο πληρωμής μετά την παράδοση των ορνιθίων κρεοπαραγωγής προς σφαγή και ως προς κάποιες οικονομικές διευκολύνσεις, σχετικά με την αποπληρωμή των νεοσσών και των ζωοτροφών, προς τους παραγωγούς. Σε όλες τις περιπτώσεις των πτηνοτρόφων της περιοχής, η πτηνοτροφική δραστηριότητα αποτελεί το κύριο επάγγελμά τους, συνεπώς η εξάρτηση των παραγωγών από αυτές τις συμβάσεις είναι μείζονος σημασία.

Οι μεγάλες εταιρείες σαφώς επιθυμούν συνεργασίες με πτηνοτροφεία που εμφανίζουν μεγάλες αποδόσεις στα εκτρεφόμενα σμήνη, δηλαδή με καλή μετατρεψιμότητα τροφής, μειωμένη θνησιμότητα, επιθυμητό μέσο βάρος πουλιού στις αντίστοιχες μέρες εκτροφής, παράμετροι που υπόκεινται στον συνεργαζόμενο πτηνοτρόφο της περιοχής, με την ετοιμότητα, λοιπόν, ή την προσοχή που καλείται να επιδείξει για να ανταποκριθεί, να αυξάνεται ή να ενισχύεται.

Με βάση τα κόστη που προαναφέρθηκαν όπως και τους οικονομικούς συντελεστές των εκμεταλλεύσεων, τα περιθώρια κέρδους των πτηνοτρόφων είναι μικρά και σε κάποιες περιπτώσεις η συνεργασία κρίνεται επιζήμια γι' αυτούς. Ενώ, λοιπόν, τίθεται θέμα βιωσιμότητας των πτηνοτροφείων της περιοχής σε πολλές περιπτώσεις, αντιθέτως, οι μεγάλες εταιρείες, μέσω των εν λόγω συνεργασιών, έχουν τη δυνατότητα σε μεταβολές της παραγωγής ανάλογα με τα αγοραστικά δεδομένα, ακόμη και σε έκτακτη διακοπή «των συνεργασιών», γεγονός που δρα ως μέσο πίεσης στους μικρούς πτηνοτρόφους (Μωυσίδης, 1988).

6.7 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι εκμεταλλεύσεις της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής αντιμετωπίζουν πρόβλημα βιωσιμότητας. Σύμφωνα με τους ίδιους τους πτηνοτρόφους της περιοχής, ως άμεσα μέτρα στήριξης που θα μπορούσαν να ληφθούν ως μέτρα αγροτικής πολιτικής, ουσιαστικά και στοχευμένα στις αδυναμίες του κλάδου, είναι τα κάτωθι:

- Διασφάλιση μίας ελάχιστης τιμής αγοράς από τις μεγάλες εταιρείες ανά κιλό κοτόπουλου σε ΖΒ από την εκτροφή σε αναλογία με το υπολογιζόμενο κόστος παραγωγής, ώστε να μην είναι αρνητικό το ισοζύγιο ως προς τον παραγωγό ανά συγκεκριμένη χρονική περίοδο
- Εξίσωση των φόρων προστιθέμενης αξίας ζωοτροφών και πωλήσεων ζώων στο 6%, προκειμένου να διευκολυνθούν στην απόδοσή του
- Νομοθετική ρύθμιση για την αποπληρωμή δανείων από τους πτηνοτρόφους σε μεγάλο αριθμό δόσεων

➤ Χρηματοδότηση για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στις εκτροφές κρεοπαραγωγών κοτόπουλων με σκοπό την ενεργειακή αυτονομία τους και κατ' επέκταση μείωση του κόστους παραγωγής

Πέραν ωστόσο των άμεσων ανωτέρω μέτρων που επιζητείται από τους παραγωγούς νομοθετικά να δρομολογηθούν, οι πτηνοτρόφοι της περιοχής θα πρέπει να αξιολογήσουν με μεγαλύτερη προσοχή τη συμμετοχή τους σε σχήματα συλλογικά που βασίζονται στο συνεργατισμό.

Ο κλαδικός συνεταιρισμός συνιστά την οριζόντια ενσωμάτωση των μικρών παραγωγών, σε αντίθεση με τη διαδικασία όπου οι μικροί πτηνοτρόφοι ενσωματώνονται στην αλυσίδα παραγωγής των μεγάλων επιχειρήσεων και ακολουθούν τους ίδιους ή παρόμοιους τρόπους παραγωγής (κάθετη ενσωμάτωση).

Βάσει αυτού του τρόπου οικονομικής οργάνωσης (κλαδικός συνεταιρισμός), οι μικροί πτηνοτρόφοι θα συνεργάζονται με τον συνεταιρισμό για την αγορά εισροών και την πώληση των προϊόντων τους. Αυτό το μοντέλο επιτρέπει στους μικρούς πτηνοτρόφους να διατηρήσουν μια μεγαλύτερη βαθμολογία αυτονομίας και ελέγχου στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Ωστόσο, ο συνεταιρισμός εξακολουθεί να παρέχει τα οφέλη της κλίμακας και της συλλογικής δράσης, επιτρέποντας την απόκτηση πρόσβασης σε αγορές και πόρους που μπορεί να μην είναι δυνατή για τους μικρούς παραγωγούς μόνους τους και μπορούν να ανταγωνιστούν σε μια αγορά που συχνά κυριαρχείται από μεγάλες επιχειρήσεις. Επιπλέον, επιτρέπει στους παραγωγούς να διατηρήσουν έναν μεγαλύτερο βαθμό ελέγχου στις αποφάσεις που αφορούν την παραγωγή και τις εργασίες τους.

Χαρακτηριστικό επιτυχημένο μοντέλο συνεργατισμού στο χώρο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας, όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 2, αποτελεί ο ΑΠΣ ΠΙΝΔΟΣ, ο οποίος αποτελείται πλέον από πολλά μέλη (>500 επιχειρήσεις). Ο εν λόγω συνεταιρισμός φαίνεται ότι εφάρμοσε μια στρατηγική συνεργασίας με άλλες επιχειρήσεις, προκειμένου να επιτύχει τους στόχους του. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του μεριδίου της αγοράς τους, και την ενίσχυση της διαπραγματευτικής τους θέσης. Με τη συνεργατική προσέγγιση αυτή, ο συνεταιρισμός κατάφερε να ενδυναμώσει τη θέση των μικρών πτηνοτρόφων στην αγορά και να διασφαλίσει την επιτυχή λειτουργία της επιχείρησής τους.

Βάσει του άρθρου 8 του Ν. 4673/2020 (ΦΕΚ 52Α΄) «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις», ο συνεταιρισμένος πτηνοτρόφος συμμετέχει στις συνελεύσεις του συνεταιρισμού, συναποφασίζει και ανάλογα με το ποσοστό του μεριδίου που κατέχει, λαμβάνει τα ανάλογα επί των κερδών. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών αγροτικών συνεταιρισμών του προαναφερόμενου άρθρου παρατίθενται αναλυτικά στο Παράρτημα Ι.

Η προαγωγή των συλλογικών τρόπων δράσης στον αγροτικό τομέα μπορεί να έχει σημαντικά οφέλη για τους μικρούς παραγωγούς και την ανάπτυξη της αγροτικής κοινότητας γενικότερα. Με τη συνεργασία και τη δημιουργία συνεταιρισμών, οι μικροί παραγωγοί μπορούν να ενισχύσουν τη θέση τους στην αγορά και να αποκτήσουν μεγαλύτερη επιρροή στην πώληση των προϊόντων τους.

Η παρουσία ισχυρών πτηνοτροφικών συνεταιρισμών που ελέγχουν τις αγορές των περιφερειών τους μπορεί να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που ευνοεί την ισότιμη ανάπτυξη. Μέσω αυτής της δομής, οι μικροί παραγωγοί μπορούν να έχουν πρόσβαση σε καλύτερες αγορές και τιμές για τα προϊόντα τους, ενώ ταυτόχρονα έχουν τη δυνατότητα να μοιράζονται πόρους και γνώσεις για τη βελτίωση των πρακτικών παραγωγής και την ανάπτυξη καινοτομιών. Επιπλέον, η κατανομή των συνεταιρισμών σε χωρικά κατανεμημένες περιοχές ενισχύει την τοπική οικονομία και συμβάλλει στη διατήρηση της αγροτικής ανάπτυξης σε επίπεδο περιφέρειας (Μωυσίδης, 1988).

Το κλειδί για το μέλλον, όπως αποδεικνύεται από επιτυχημένες συνεργασίες του παρελθόντος, είναι η ύπαρξη της συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα της γεωργικής παραγωγής, ιδίως σε σχέση με την ανάπτυξη της συμβολαιακής γεωργίας/κτηνοτροφίας. Η συνεργασία μεταξύ παραγωγών, συνεταιρισμών και ιδιωτικού τομέα μπορεί να δημιουργήσει ένα πλαίσιο όπου η επιχειρηματική προοπτική συνδυάζεται με τη συνεργατικότητα και με την ενίσχυση κοινοτικών δομών. Μέσω αυτής της συνεργασίας, οι παραγωγοί μπορούν να αξιοποιήσουν την τεχνογνωσία και τους πόρους του ιδιωτικού τομέα για να βελτιώσουν την παραγωγικότητα και την απόδοση των εκμεταλλεύσεών τους. Ταυτόχρονα, η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που υποστηρίζει τη συνεργασία και την αλληλεγγύη μεταξύ των παραγόντων της γεωργικής/κτηνοτροφικής αλυσίδας μπορεί να

οδηγήσει σε βιώσιμη ανάπτυξη και κοινωνική ευημερία σε αγροτικές κοινότητες. Η ενσωμάτωση του επιχειρηματικού πνεύματος με τις αξίες της συνεργατικότητας μπορεί να οδηγήσει σε αμοιβαίο όφελος για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και να ενισχύσει τη βιώσιμη ανάπτυξη του γεωργικού/κτηνοτροφικού τομέα (Σκυλακάκη κ.ά., 2019).

Συνοψίζοντας, λοιπόν, η οργάνωση των πτηνοτρόφων σε συνεταιρισμούς ή στη συμβολαιακή πτηνοτροφία μπορεί να φέρει πολλά οφέλη. Συνοπτικά:

A) Στο πλαίσιο των συνεταιριστικών ομάδων, η συνεργασία μεταξύ των πτηνοτρόφων μπορεί να οδηγήσει:

- στη μείωση του κόστους και στη βελτίωση της αξιοπιστίας των εισροών και συνιστωσών των λειτουργικών δαπανών
- μέσω της αγοράς σε μεγαλύτερες ποσότητες και της κοινής χρήσης πόρων, οι πτηνοτρόφοι μπορούν να επωφεληθούν από την κλίμακα παραγωγής και τις οικονομίες κλίμακας, καθώς οι σταθερές δαπάνες διασπώνται σε μεγαλύτερο όγκο παραγωγής, μειώνοντας το κόστος ανά μονάδα παραγωγής
- με την αυξημένη παραγωγή, οι πτηνοτρόφοι μπορούν να είναι πιο ανταγωνιστικοί στην αγορά, καθώς μπορούν να προσφέρουν προϊόντα σε χαμηλότερες τιμές ή/και υψηλότερη ποιότητα
- με την εφαρμογή αποτελεσματικών και αποδοτικών διαδικασιών παραγωγής σε μεγάλη κλίμακα, επίσης μπορούν να αυξήσουν την παραγωγικότητα των εκμεταλλεύσεών τους και η επικείμενη παραγωγή σε μεγάλη κλίμακα μπορεί να τους επιτρέψει να εισέλθουν σε νέες αγορές και να επεκτείνουν το εμπορικό τους πεδίο, καθώς η οργανωμένη δομή της συνεταιριστικής ομάδας μπορεί να επιτρέψει την αποτελεσματική διαχείριση των πόρων και των διαδικασιών
- με τη διαφοροποίηση της παραγωγής σε μεγάλη κλίμακα, οι πτηνοτρόφοι μπορούν να μειώσουν τους κινδύνους που συνδέονται με τις αλλαγές στην αγορά ή στις συνθήκες παραγωγής
- τον κλάδο να συνεισφέρει στη διαμόρφωση δίκαιων τιμών για τους παραγωγούς εξασφαλίζοντας ένα υγιές οικονομικό περιβάλλον

Β) Από την άλλη πλευρά, η συμβολαϊκή πτηνοτροφία παρέχει στους πτηνοτρόφους:

- ❖ σταθερές συμφωνίες και αξιόπιστα κανάλια διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων. Αυτό μπορεί να διασφαλίσει μια σταθερή αγορά για τα προϊόντα τους και να εξασφαλίσει σταθερά εισοδήματα
- ❖ τεχνική υποστήριξη και καθοδήγηση από τις εταιρείες που παρέχουν τα συμβόλαια, βοηθώντας έτσι τους πτηνοτρόφους να βελτιώσουν τις πρακτικές τους και την απόδοσή τους
- ❖ υψηλής ποιότητας γενετικό υλικό, φυράματα με σκοπό τη μέγιστη μετατρεψιμότητα και γενικότερα εισροές που είναι σταθερές και οικονομικά επωφελείς

με τη διαχειριστική ικανότητα του πτηνοτρόφου να είναι κρίσιμη για την επιτυχή λειτουργία της επιχείρησης.

Παρά το γεγονός ότι ο συνεργατισμός έχει πολλά οφέλη για τους παραγωγούς, στην περιοχή της Ανατολικής Αττικής δεν έχει δείξει σημάδια επιτυχίας μέχρι σήμερα. Το 1979-1980 έγινε μία προσπάθεια συνεργασίας αρκετών μελών πτηνοτρόφων (περίπου 25 μεταξύ των οποίων και πτηνοτρόφοι της Ανατολικής Αττικής) μέσω της λειτουργίας του Σφαγείου Αττικοβοιωτίας το οποίο λειτούργησε για λίγο δοκιμαστικά αλλά ως εγχείρημα στην πορεία απέτυχε. Ακολούθως, το Πτηνοσφαγείο Αττικής ιδρύθηκε το 1995 από 4 μεγάλους πτηνοτρόφους της περιοχής, το οποίο και αυτό έπαυσε τη λειτουργία του πριν λίγους μήνες.

Η διατήρηση και η ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα στην Ανατολική Αττική θα μπορούσε να αποτελεί στόχο στο σχεδιασμό της αγροτικής πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής. Ο πρωτογενής τομέας όχι μόνον είναι απαραίτητος και συμπληρώνει τις παραγωγικές διαδικασίες του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, αλλά συμβάλλει στο να οριοθετηθεί η διάχυση των αστικών χρήσεων στη γεωργική γη, που συνδέεται με την ανάπτυξη και την επέκταση των πόλεων και των αστικών κέντρων, φαινόμενο που παρατηρείται τις τελευταίες δεκαετίες να διαπιστώνεται έντονα στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής. Η μεταστροφή από μη αστικές χρήσεις σε αστικές, η απαξίωση του εδάφους ως πρωτογενής τομέας, η εγκατάλειψη καλλιεργήσιμων εκτάσεων και η κατάτμηση πολλών αγροτεμαχίων για τη μετατροπή

τους σε αραιοδομημένους οικιστικούς ή εμπορικούς πυρήνες αναδεικνύουν το βαθμό μεταβολής των αλλαγών χρήσεων γης στην περιοχή (Καράμπορος, 2012).

Συγκριτικό πλεονέκτημα της ΠΕ Ανατολικής Αττικής, είναι η γεωγραφική τοποθεσία στην οποία βρίσκεται και την καθιστά εξαιρετικά ευνοϊκή για την επιχειρηματική δραστηριότητα. Η κοντινή απόσταση ανάμεσα στον παραγωγό και τις αγορές, σε συνδυασμό με την υποδομή μεταφορών (αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος), τα λιμάνια (Ραφήνα-Λαύριο) και τις υψηλές υπηρεσίες διαχείρισης εφοδιασμού καθιστούν την περιοχή ανταγωνιστική, προς επιλογή έναντι άλλων, αναφορικά με την διακίνηση, τις εξαγωγές και την πρόσβαση σε μεγάλο καταναλωτικό κοινό.

Ωστόσο, η ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα περιαστικά της Αττικής δε διαφαίνεται υπαρκτή και παράλληλα η βούληση μιας τέτοιας αγροτικής πολιτικής δείχνει να απουσιάζει. Το μοντέλο της δεκαετίας του 60 που ήθελε την πρωτογενή παραγωγή πλησίον των αστικών κέντρων για την κάλυψη των αναγκών της μεγάλης αστικής πληθυσμιακής συγκέντρωσης δεν υφίσταται πλέον. Μην ξεχνάμε επίσης, ότι η οικονομία μας διαθέτει στοιχεία ελεύθερης αγοράς όπου η παραγωγή, η κατανάλωση και η διανομή των αγαθών και των υπηρεσιών γίνονται με ελάχιστη παρέμβαση από το κράτος και με βάση τις αρχές της ελεύθερης αγοράς και της αυτορρύθμισης.

Στην ελεύθερη οικονομία, οι πόροι όπως οι εργατικοί πόροι, οι φυσικοί πόροι και οι κεφαλαιακοί πόροι χρησιμοποιούνται με βάση την ατομική πρωτοβουλία και την αποτελεσματικότητα της ιδιωτικής επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι αγορές λειτουργούν με τον μηχανισμό της προσφοράς και της ζήτησης, και οι τιμές καθορίζονται ελεύθερα από την ανταγωνιστική δυναμική της αγοράς. Η κυβέρνηση συνήθως παρεμβαίνει ελάχιστα στην οικονομική δραστηριότητα, εστιάζοντας κυρίως στη διατήρηση της δικαιοσύνης και της ασφάλειας, καθώς και σε κάποιες άλλες λειτουργίες όπως η διατήρηση του ανταγωνισμού και η παροχή κοινών υποδομών.

Συνεπώς, η κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία υφίσταται βιώσιμη, ανταγωνιστική και με έντονους ρυθμούς ανάπτυξης στην περιφέρεια εκτός Αττικής, με την εντατική πτηνοτροφία παραγωγής συμβατικού κοτόπουλου στην Αττική να εμφανίζει σημεία παρακμής. Και τίθεται το ερώτημα: Υπάρχει ο χρόνος για συνεργατισμό (οριζόντια

ενσωμάτωση) στην παραγωγή συμβατικού κοτόπουλου στην περιοχή αυτή ή οι εναπομείναντες πτηνοτρόφοι της Ανατολικής Αττικής θα πρέπει να στραφούν στην παραγωγή προϊόντων ειδικών προδιαγραφών και με διαφορετικές διαχειριστικές πρακτικές (βιολογικά, με φιλοπεριβαλλοντικό προφίλ κ.ά.), που θα μπορούσε να απορροφήσει το μεγάλο καταναλωτικό κοινό της Αττικής;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρσένος Ι. Γ. (2017). Περιγραφή Στρατηγικών Δράσεων ΕΤΑΚ στην Ζωική παραγωγή για τα έτη 2016-2017, Τομέας Ζωικής Παραγωγής, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Πλατφόρμα Αγροδιατροφής,

Βλάχου Ε. (2018), Εταιρική Διακυβέρνηση και Εταιρική Κοινωνική ευθύνη και η εφαρμογή τους από τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Η περίπτωση του Αγροτικού Πτηνοτροφικού Συνεταιρισμού Άρτας, Μεταπτυχιακή Εργασία, Σχολή Διοίκησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Γενική Διεύθυνση για την Υγεία και την Ασφάλεια των Τροφίμων, Διεύθυνση G, Διαχείριση Κρίσεων στα Τρόφιμα, ζώα και Φυτά, Μονάδα G.2 — Υγεία και Ευζωία των Ζώων (2018). Οδηγός Ορθών και Βέλτιστων Πρακτικών κατά τη Μεταφορά των Πτηνών ΕΕ.

Γεωργοπούλου Μ. (2003). Σχέδιο Ανάπτυξης της κτηνοτροφικής επιχείρησης ΗΠΕΙΡΟΣ ΟΕ, Μεταπτυχιακή Μελέτη, ΓΠΑ

Γιαννακόπουλος Αθ. & Τσερβένη-Γούση Α. (2009). Ορνιθοτροφία. Εκδόσεις Σύγχρονη Παιδεία, Θεσσαλονίκη.

Γκολιομύτης Μ. (2022). Παραγωγικά συστήματα στην πτηνοτροφία, ΔΠΜΣ ΓΠΑ

ΔΑΟΚ Περιφερειακής Ενότητας Ανατολικής Αττικής (2014). Εγχειρίδιο ΓΗ: ΤΡΟΦΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΤΗΣ

Δελτίο Τύπου (2020). Οικονομική μελέτη ICAP στον κλάδο της πτηνοτροφίας

Καράμπορος Β. (2012). Αλλαγή χρήσεων γης στην Ανατολική Αττική από το 1996 έως το 2006 με τη χρήση της τηλεπισκόπησης και των Σ.Γ.Π, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Σχολή Κοινωνικών Επιστημών. Τμήμα Γεωγραφίας.

Κιτσοπανίδης, Γ., (2006). Οικονομική Ζωικής Παραγωγής. Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη.

Κόλιας Β. (2023). Εγχειρίδιο Δ/σης συστημάτων εκτροφής ζώων ΥΠΑΑΤ με τίτλο «Εκτροφή πουλερικών για παραγωγή κρέατος»

Κωλέτσης Ι. (2020). Σύγχρονες αντιλήψεις στην εκτροφή κρεοπααγωγών ορνιθίων, Πτυχιακή εργασία, Σχολής Γεωπονίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μωυσίδης Α. (1988). Συμβολαϊκή παραγωγή: μια σύγχρονη μορφή ενσωμάτωσης του αγροτικού τομέα στον καπιταλισμό. The Greek Review of Social Research, 69, p.76–111.

Πλυτάς Φ., Μοσχολέας Σ. (1990). Πτηνοτροφία (Εκτροφή πουλερικών κρεοπαραγωγής)

Σύνδεσμος Ελληνικής Κτηνοτροφίας (ΣΕΚ) (2022). Εθνικό σχέδιο ανασυγκρότησης της ελληνικής κτηνοτροφίας – πτηνοτροφίας

Σκυλακάκη Μ., Κανταρτζής Θ., Μπένος Θ., Σκυλακάκης Θ. (2019). Ένα Νέο Μοντέλο Συνεργατικότητας για Τον Πρωτογενή Τομέα στην Ελλάδα, Οργανισμός έρευνας και Ανάλυσης ΔΙΑΕΝΟΣΙΣ

Συνοπτικό Κείμενο Εγκεκριμένου Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ 2023 –2027, ΥΠΑΑΤ

Τσιμπούκας Κ. (2021). Εισαγωγή στην Αγροτική Οικονομία (Θεωρία ΘΕ Β1 ΔΠΜΣ ΓΠΑ)

Χαλβατζή Σ. (2017). Εκπόνηση Επιχειρηματικού Σχεδίου Εκτροφής Παχυνόμενων Ορνιθίων της ποιοτικής κατηγορίας «Βραχείας αλυσίδας ή μηδέν χιλιόμετρα» στη Β. Ελλάδα

Χατζηζήσης Λ. (2020). Φυσιογνωμία Ζωοτεχνικής και οικονομικής διαχείρισης κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην Περιφέρεια Ηπείρου, Διδακτορική διατριβή, Τμήμα Γεωπονίας ΑΠΘ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A Mottet, G Tempio - World's Poultry Science Journal (2017). Global poultry production: current state and future outlook and challenges, Published online by Cambridge University Press: 11 April 2017

A Meluzzi, F Sirri (2009). Welfare of broiler chickens, Italian Journal of Animal Science, vol. 8 (Suppl. 1), p. 161-173

Aho P. (2001). The new poultry elite. WATT Poultry USA, may, 20-24

A. Dal Bosco, S. Mattioli, Al. Cartoni Mancinelli, El. Cotozzolo, C. Castellini (2021). Extensive Rearing Systems in Poultry Production: The Right Chicken for the Right Farming System. A Review of Twenty Years of Scientific Research in Perugia University, Italy, Animals 2021, 11(5), 1281

AM Abudabos, EM Samara, EOS Hussein (2013). Impacts of stocking density on the performance and welfare of broiler chickens, Italian Journal of Animal Science 2013; volume 12:e11

A.R. Frost, D.J. Parsons, K.F. Stacey, A.P. Robertson, S.K. Welch, D. Filmer b, A. Fothergill (2023). Progress towards the development of an integrated management system for broiler chicken production, Computers and Electronics in Agriculture, Volume 39, Issue 3, Pages 227-240

C. Castellini, A. Boggia, C. Cortina, Al. Dal Bosco, L. Paolotti, E. Novelli, C. Mugnai (2012). A multicriteria approach for measuring the sustainability of different poultry production systems, Journal of Cleaner Production, Volume 37, Pages 192-201.

De Vries, M & de Boer, IJM (2010). Comparing environmental impacts for livestock products: a review of life cycle assessments. Livest Sci 28, 1–11.

Dotas V., Gourdouvelis D., Hatzizisis L., Kaimakamis I., Mitsopoulos I. and Symeon G. (2021). Typology, Structural Characterization and Sustainability of Integrated Broiler Farming System in Epirus, Greece, Sustainability 2021, 13, 13084

Gerber, P.; Opio, C.; Steinfeld, H (2007). Poultry Production and the Environment—A Review ; Animal Production and Health Division, FAO: Ρώμη, Ιταλία

- I. Chan, B. Franks and M. N. Hayek (2022). The ‘sustainability gap’ of US broiler chicken production: trade-offs between welfare, land use and consumption, *Royal Society Open Science*,9: 210478.
- IC Lourenço, MC Branco (2013). Determinants of corporate sustainability performance in emerging markets: the Brazilian case, *Journal of Cleaner Production*, volume 57, p. 134-141
- Lebacqz et al. (2013). Sustainability indicators for livestock farming. A review33: 311-327 *Agronomy for Sustainable Development*.
- Leinonen I, Williams AG, Wiseman J et al. (2014) The potential to mitigate the environmental impacts of broiler production systems through changes in their diets. In *Recent Advances in Animal Nutrition – 2013*, pp. 123–144
- L. Ilkka and I. Kyriazakis (2016). How can we improve the environmental sustainability of poultry production?, *Proceedings of the Nutrition Society* , Volume 75 , Issue 3 , August 2016 , pp. 265 - 273
- M.H. KAWSAR, S.D. CHOWDHURY, S.K. RAHA and M.M. HOSSAIN (2013). An analysis of factors affecting the profitability of small-scale broiler farming in Bangladesh, *World's Poultry Science Journal*, Vol. 69, Published online by Cambridge University Press
- MO Lacy (2002). Broiler management, *Commercial Chicken Meat and Egg Production* pp 829–868 (Springer Science & Business Media, LLC)
- MS Baracho, GA Camargo, AMC Lima, JF Mentem, DJ Moura, J Moreira, IA Nääs (2006). Variables impacting poultry meat quality from production to pre-slaughter: a review, *Brazilian Journal of Poultry Science*, 2006•SciELO Brasil
- O. W Willems, St. P Miller and Benjamin J Wood (2013). Assessment of residual body weight gain and residual intake and body weight gain as feed efficiency traits in the turkey, *Genetics Selection Evolution*, Volume 45, article number 26
- Prowse M. (2012). *Contract Farming in Developing Countries - A Review*, Institute of Development Policy and Management, University of Antwerp
- Rehber E (2007). Global Overview of Contract Farming In *Contract Farming* Prasad, B. Mohanty S. Eds. Πανεπιστήμιο ICFAI, p. 3-34.
- Siallagan M, Perdana T, Simatupang T, Handayati Y (2019). Pricing negotiation in contract farming, *International Journal of Business and Globalization* 23:174.
- Steinfeld H, Gerber P, Wassenaar T et al. (2006) *Livestock's Long Shadow: Environmental Issues and Options*. Rome, Italy
- S Gioumatova, C Karelakis, P. Farmaki (2021). Economic and environmental benefits of sunflower contract farming: Evidence from a Greek region, *African Journal of agriculture research*, Article Number - BD3610F68041 Vol.17(10), pp. 1360-1370
- T. Sammut-Bonnici and D. Galea (2015). *SWOT Analysis*, Wiley online Library, Volume 12. *Strategic Management*, <https://doi.org/10.1002/9781118785317.weom120103>

Thaxton J.P., Dozier W.A. III, Branton S.L., Morgan G.W., Miles D.W., Roush W.B., Lott B.D., Vizzier-Thaxton Y. (2006). Stocking density and physiological adaptive responses of broilers, Volume 85, Issue 5 . p. 85:819-824.

T. Van Limbergen, St. Sarrazin, I. Chantziaras, J. Dewulf, R. Ducatelle, I. Kyriazakis, P. McMullin, J. Méndez, J. K. Niemi, S. Pappasolomontos, Piotr Szeleszczuk, Johan Van Erum, D. Maes and on behalf of the PROHEALTH consortium, (2020). Risk factors for poor health and performance in European broiler production systems, BMC Veterinary Research volume 16, Article number: 287

Webster J. Animal Welfare: Limping Towards Eden ; Wiley-Blackwell: Chichester, UK, 2005.

Williams AG, Audsley E & Sandars DL (2006). Determining the environmental burdens and resource use in the production of agricultural and horticultural commodities. Main Report. Defra Research Project IS0205

W. Bessei (2006). Welfare of broilers: a review, World's Poultry Science Journal-cambridge.org

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/poultry_el

https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/outlook/short-term_en

<https://agrosimvoulos.gr/dedomena-ktinotrofikon-kladon>

<https://edokhellas.com/ptinotrofia/>

<https://www.agrocapital.gr/news/91436/kreas-pws-einai-i-katanalwsi-ana-chwra-kai-ana-typo>

<https://www.agrocapital.gr/products/88289/statheri-i-paragwgi-kreatos-kotopoyloy-stin-ee-to-2023>

<https://www.agrotypos.gr/ektrofes/ptinotrofia/diplasiasmos-sta-pagia-exoda-ton-ptinotrofeion-zitoun-epidotisi-fotovoltaikon>

https://www.patt.gov.gr/6%ce%b5%ce%bd%ce%b7%ce%bc%ce%b5%cf%81%cf%89%cf%83%ce%b7/56/%ce%ba%cf%81%ce%ad%ce%b1%cf%84%ce%b1/%ce%b4%cf%80%cf%84%ce%ba%cf%81%ce%b5%ce%b1%cf%84%ce%b1_1-15-1-2024/

<https://farmersnews.gr/ektimiseis-kai-provlepseis-gia-tin-agera-kreatos-kai-poulerikon-stin-e-e-tin-epomeni-10etia/>

<https://www.fao.org/poultry-production-products/production/en/>

<https://www.indexmundi.com/agriculture/?commodity=broiler-meat&graph%20=%20production>

<https://www.statista.com/statistics/237637/production-of-poultry-meat-worldwide-since-1990>

<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=el>

<http://www.et.gr/idocs-nph/search/fekForm.html>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

➤ Νομοθετικό πλαίσιο νόμιμης λειτουργίας πτηνοτροφικής εγκατάστασης

- Για την ίδρυση και λειτουργία των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων για δραστηριότητες που κατατάσσονται στις υποκατηγορίες A1 και A2, σύμφωνα με την υπ' αρ. 1958/13.1.2012 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (B' 21), απαιτείται η έκδοση έγκρισης ίδρυσης και έγκρισης λειτουργίας.
- Για την ίδρυση των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων για τις δραστηριότητες που κατατάσσονται στην κατηγορία B', σύμφωνα με την απόφαση της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 4014/2011 (A' 209), απαιτείται η έκδοση έγκρισης ίδρυσης και για τη λειτουργία των εγκαταστάσεων αυτών απαιτείται η γνωστοποίηση λειτουργίας.
- Για την ίδρυση κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων δυναμικότητας κάτω των ορίων της κατηγορίας B', σύμφωνα με την απόφαση της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 4014/2011 (A' 209), απαιτείται η έκδοση έγκρισης ίδρυσης και για τη λειτουργία των εγκαταστάσεων αυτών απαιτείται η γνωστοποίηση λειτουργίας.

1. Πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις κατηγορίας A1,A2

Για τη χορήγηση της έγκρισης ίδρυσης πτηνοτροφικής εγκατάστασης των υποκατηγοριών A1 και A2, ο φορέας της υποβάλλει στην αρμόδια υπηρεσία (ΔΑΟΚ) αίτηση, η οποία συνοδεύεται από:

- α) Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων της υπό ίδρυση πτηνοτροφικής εγκατάστασης.
- β) Έγγραφα που να αποδεικνύουν την ιδιοκτησία ή τις νόμιμες προϋποθέσεις χρήσης του γηπέδου της πτηνοτροφικής εκμετάλλευσης
- γ) Ζωοτεχνική μελέτη

Μετά από την ολοκλήρωση της κατασκευής των εγκαταστάσεων και πριν από τη μεταφορά ζωικού κεφαλαίου σε αυτές, ο φορέας της κτηνοτροφικής εγκατάστασης υποβάλλει στην αρμόδια υπηρεσία αίτηση για τη χορήγηση έγκρισης λειτουργίας της πτηνοτροφικής εγκατάστασης, η οποία πρέπει να συνοδεύεται από:

- α) Έγκριση ίδρυσης

β) Οικοδομική άδεια των κτιριακών εγκαταστάσεων ή έγκριση κατασκευής ή βεβαίωση απαλλαγής από την υποχρέωση έκδοσης οικοδομικής άδειας ή απόφαση εξαίρεσης από την κατεδάφιση ή βεβαίωση περαίωσης κατά τη διαδικασία νομιμοποίησης αυθαιρέτου, σύμφωνα με τον ν. 4495/2017 (Α' 167).

γ) Αριθμό καταχώρισης της πτηνοτροφικής εγκατάστασης

2. Πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις κατηγορίας Β

Για τη χορήγηση της έγκρισης ίδρυσης πτηνοτροφικής εγκατάστασης κατηγορίας Β, ο φορέας της υποβάλλει στην αρμόδια υπηρεσία (ΔΑΟΚ) αίτηση η οποία συνοδεύεται από:

α) Δήλωση υπαγωγής σε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ), συνοδευόμενη από τα απαραίτητα δικαιολογητικά, σύμφωνα με την υπ' αρ. 46296/8.8.2013 (Β' 2002) κοινή απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

β) Έγγραφα που αποδεικνύουν την κυριότητα ή τις νόμιμες προϋποθέσεις χρήσης του γηπέδου της πτηνοτροφικής εκμετάλλευσης

γ) Ζωοτεχνική μελέτη

Μετά από την ολοκλήρωση της κατασκευής των εγκαταστάσεων και πριν από τη μεταφορά ζωικού κεφαλαίου σε αυτές, ο φορέας της κτηνοτροφικής εγκατάστασης υποβάλλει γνωστοποίηση για τη λειτουργία της πτηνοτροφικής εγκατάστασης στην ηλεκτρονική πλατφόρμα www.notifybusiness.gov.gr.

Πριν από την υποβολή της γνωστοποίησης λειτουργίας, ο φορέας της κτηνοτροφικής εγκατάστασης υποχρεούται να διαθέτει τα εξής:

- Έγκριση ίδρυσης

- Οικοδομική άδεια των κτιριακών εγκαταστάσεων ή έγκριση κατασκευής ή βεβαίωση απαλλαγής από την υποχρέωση έκδοσης οικοδομικής άδειας ή απόφαση εξαίρεσης από την κατεδάφιση ή βεβαίωση περαίωσης κατά τη διαδικασία νομιμοποίησης αυθαιρέτου σύμφωνα με τον ν. 4495/2017

- Αντίγραφο της ζωοτεχνικής μελέτης

- Αριθμό καταχώρισης της πτηνοτροφικής εγκατάστασης

3. Πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις κατηγορίας κάτω των ορίων της κατηγορίας Β

Για τη χορήγηση της έγκρισης ίδρυσης πτηνοτροφικής εγκατάστασης κάτω των ορίων της κατηγορίας Β, ο φορέας της υποβάλλει στην αρμόδια υπηρεσία (ΔΑΟΚ) αίτηση η οποία συνοδεύεται από:

α) Βεβαίωση της αρμόδιας υπηρεσίας Δόμησης περί υπαγωγής ή μη της έκτασης, στην οποία βρίσκεται το γήπεδο όπου θα κατασκευαστεί η πτηνοτροφική εγκατάσταση, σε συγκεκριμένες δεσμεύσεις του χωρικού σχεδιασμού.

β) Πράξη χαρακτηρισμού της έκτασης και τελεσιδικία αυτής, εφόσον στην περιοχή δεν έχουν αναρτηθεί ή θεωρηθεί δασικοί χάρτες. Στην περίπτωση ύπαρξης αναρτημένου ή θεωρημένου δασικού χάρτη, λαμβάνεται υπόψη ο χαρακτήρας ή η μορφή που απεικονίζεται στον χάρτη, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4467/2017 (Α' 56). Όταν πρόκειται για δασικού χαρακτήρα έκταση, ακολουθείται η διαδικασία του επιτρεπτού της επέμβασης και εκδίδεται αρμοδίως απόφαση έγκρισης επέμβασης, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις της δασικής νομοθεσίας.

γ) Έγκριση από τις αρμόδιες αρχαιολογικές υπηρεσίες, εφόσον η περιοχή εμπίπτει στις διατάξεις του ν. 3028/2002 (Α' 153).

δ) Έγγραφα που αποδεικνύουν την κυριότητα ή τις νόμιμες προϋποθέσεις χρήσης του γηπέδου της πτηνοτροφικής εκμετάλλευσης

ε) Ζωοτεχνική μελέτη

Μετά από την ολοκλήρωση της κατασκευής των εγκαταστάσεων κάτω των ορίων της κατηγορίας Β' και πριν από τη μεταφορά ζωικού κεφαλαίου σε αυτές, ο φορέας της κτηνοτροφικής εγκατάστασης υποβάλλει γνωστοποίηση για τη λειτουργία της πτηνοτροφικής εγκατάστασης στην ηλεκτρονική πλατφόρμα www.notifybusiness.gov.gr.

Πριν από την υποβολή της γνωστοποίησης λειτουργίας, ο φορέας της κτηνοτροφικής εγκατάστασης υποχρεούται να διαθέτει τα εξής:

- Έγκριση ίδρυσης

- Οικοδομική άδεια των κτιριακών εγκαταστάσεων ή έγκριση κατασκευής ή βεβαίωση απαλλαγής από την υποχρέωση έκδοσης οικοδομικής άδειας ή απόφαση εξαίρεσης από την κατεδάφιση ή βεβαίωση περαίωσης κατά τη διαδικασία νομιμοποίησης αυθαιρέτου σύμφωνα με τον ν. 4495/2017

- Αντίγραφο της ζωοτεχνικής μελέτης

- Αριθμό καταχώρισης της πτηνοτροφικής εγκατάστασης

Πέρα των ανωτέρω εγκρίσεων και γνωστοποιήσεων, ο φορέας της πτηνοτροφικής εγκατάστασης υποχρεούται να εγγραφεί στο ηλεκτρονικό μητρώο εμπορικών εκμεταλλεύσεων πουλερικών βάσει της απόφασης 101221 (ΦΕΚ 5718/Β/2021).

➤ Νομοθετικό πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης πτηνοτροφικής εγκατάστασης

- Νόμος 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α/2011) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
- ΥΑ 65150/1780 ΦΕΚ (3089/Β/2013) «Κατηγοριοποίηση Πτηνοτ./Κτηνοτρ. Εγκαταστάσεων-Παράρτημα VII Ομάδα 7η».
- ΥΑ 2307 ΦΕΚ (439/Β/2018) «Τροποποίηση της υπ' αριθ. ΔΙΠΑ/οικ 37674/27-7-2016 ΦΕΚ:2471/Β/10-8-2016...και 12ης Ομάδων».
- ΥΑ 17185/169 ΦΕΚ 841/Β/2022) Τροποποίηση και κωδικοποίηση της ΥΑ 1958/2012.
- ΥΑ 170225 (ΦΕΚ 135/Β/2014) «Περιεχόμενο του φακέλου περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων της Κατηγορίας Α' της απόφασης 65150/1780/2013 (ΦΕΚ 3089/Β/2013)».
- ΥΑ 46296 (ΦΕΚ 2002/Β/2013) «Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ) για έργα και δραστηριότητες της κατηγορίας Β της 7ης ομάδας << Πτηνοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις >> του Παραρτήματος VII, της υπ' αριθ. 1958/2012 (ΦΕΚ Β' 21) υπουργικής απόφασης όπως τροποποιήθηκε και ισχύει και ειδικότερα για τα έργα και τις δραστηριότητες με α/α 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 και 14.»

Συγκεκριμένα, οι πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις εκτροφής ορνιθίων κρεοπαραγωγής κατατάσσονται με βάση την περιβαλλοντική τους κατηγοριοποίηση στις υποκατηγορίες Α1,Α2,Β και κάτω των ορίων της κατηγορίας Β ως ακολούθως:

Εικόνα 19: Πίνακας περιβαλλοντικής κατηγοριοποίησης εγκαταστάσεων εκτροφής κοτόπουλων πάχυνσης, πηγή: ΦΕΚ 841B/2022)

Πίνακας Ζ

Ομάδα 7η: Πτηνοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις					
a/a	Είδος έργου ή δραστηριότητας	Υποκατηγορία A1	Υποκατηγορία A2	Κατηγορία B	Παρατηρήσεις
1	Εγκαταστάσεις εκτροφής κοτόπουλων πάχυνσης	$\Theta \geq 187.500$	$18.000 < \Theta < 187.500$	$300 < \Theta \leq 18.000$	Θ : θέσεις πάχυνσης 1 ισοδύναμο ζώο = 250 κοτόπουλα πάχυνσης

Οι εγκαταστάσεις της υποκατηγορίας A1 ενδέχεται να προκαλέσουν πολύ σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και οι εγκαταστάσεις της υποκατηγορίας A2 ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η υποκατηγορία B περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες τα οποία χαρακτηρίζονται από τοπικές και μη σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και υπόκεινται σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς που τίθενται για την προστασία του περιβάλλοντος (Ν. 4014/2011, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει).

Για την ίδρυση νέων εκτροφών κατηγορίας A ή τη μετεγκατάσταση ήδη υφισταμένων απαιτείται διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης με τη διεξαγωγή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) και έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ).

Αρμόδια περιβαλλοντική αρχή για την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δραστηριοτήτων:

- ❖ της υποκατηγορίας A1 του άρθρου 1 είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων γίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
- ❖ της υποκατηγορίας A2 του άρθρου 1 είναι η οικεία Αποκεντρωμένη Διοίκηση. Η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων γίνεται με απόφαση του προϊσταμένου της αρμόδιας Γενικής Διεύθυνσης της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης.
- ❖ Τα έργα ή δραστηριότητες κατηγορίας B δεν ακολουθούν τη διαδικασία εκπόνησης ΜΠΕ αλλά υπόκεινται σε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ), με ευθύνη της αρμόδιας υπηρεσίας που χορηγεί την άδεια λειτουργίας και κατόπιν σχετικής δήλωσης του μελετητή ή του φορέα του έργου ή της δραστηριότητας. (Ν. 4014/2011, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει).

➤ Χρηματοδοτικά Εργαλεία ενίσχυσης του κλάδου της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας

Η πτηνοτροφία γενικά και κατ' επέκταση και η κρεοπαραγωγός πτηνοτροφία έχει ενταχθεί ως επιλέξιμη δραστηριότητα στο πλαίσιο:

- του Επενδυτικού Νόμου 4887/2022 (ΦΕΚ 16/Α'/2022) του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού
- του «Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2023-2027» του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων:
 - ✓ Μέσω της παρέμβασης Π3-75.1 «Εγκατάσταση Γεωργών Νεαρής Ηλικίας» του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) της Ελλάδας 2023– 2027» παρέχεται βασικό ποσό στήριξης ύψους 30.000 ευρώ επί του οποίου υπολογίζεται η προσαύξηση 10.000 ευρώ, εφόσον η βασική κατεύθυνση της γεωργικής εκμετάλλευσης κατά την ολοκλήρωση του επιχειρηματικού σχεδίου είναι η πτηνοκτηνοτροφική.
 - ✓ Στα καθεστώτα ενίσχυσης του νόμου 4887/2022, δύναται να υπαχθούν επενδυτικά σχέδια της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής που αφορούν σε συμβατικές εκτροφές πουλερικών, πλην στρουθοκαμήλων, για παραγωγή αυγών ή κρέατος, για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων (όχι ίδρυση νέων μονάδων). Το ανώτατο ποσό ενίσχυσης για την υπαγωγή στα καθεστώτα ενίσχυσης του ν. 4887/2022, δεν μπορεί να υπερβεί τις 600.000 ευρώ ανά επενδυτικό σχέδιο και ανά επιχείρηση.
 - ✓ Τα σχέδια βελτίωσης (εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων) παρέχουν στήριξη σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με επενδύσεις που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό τους, στη βελτίωση της παραγωγής μέσω επέκτασης και στην αύξηση της αξίας των παραγόμενων προϊόντων. Τα Σχέδια Βελτίωσης αποσκοπούν στην ανάπτυξη και αναδιάρθρωση των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, με στόχο τη μετατροπή τους σε σύγχρονες παραγωγικές μονάδες του πρωτογενή τομέα και της μεταποίησης. Επιδοτείται ή ίδρυση, μετεγκατάσταση, ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός γεωργικών κτιρίων και κατασκευών.
 - ✓ Στήριξη για νέες συμμετοχές σε συστήματα ποιότητας
 - ✓ Στήριξη για επενδύσεις στην μεταποίηση/ εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων, με αποτέλεσμα γεωργικό προϊόν
 - ✓ Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας

✓ Ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Οι ανωτέρω περιγραφόμενες παρεμβάσεις του ΠΑΑ 2023-2027 ανήκουν στον Πυλώνα 2-Αγροτική Ανάπτυξη, ο οποίος χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

Στην παρέμβαση Π3-73-2.3 «Στήριξη για επενδύσεις στη μεταποίηση/ εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων» του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) της Ελλάδας 2023– 2027, η ένταση στήριξης καθορίζεται ως εξής:

- Περιφέρειες Ιονίου, Κρήτης και μικρά νησιά Αιγαίου: 65%
- Περιφέρειες Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας, Στερεάς Ελλάδας, Θεσσαλίας,

Ηπείρου, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης: 50%

- Περιφέρεια Αττικής 40 %

Η ένταση της στήριξης διαφοροποιείται στις Περιφέρειες Ιονίου, Κρήτης, Βορείου και Νοτίου Αιγαίου λόγω του αυξημένου μεταφορικού κόστους.

➤ Εθνικό θεσμικό πλαίσιο σχετικά με τα οικονομικά κίνητρα της κυβέρνησης για συμβολαιακή μορφή γεωργίας/κτηνοτροφίας

Στο ΦΕΚ 103/Α/26-5-2022 έχει δημοσιευτεί ο Νόμος 4935/2022 με τίτλο “Κίνητρα ανάπτυξης επιχειρήσεων, μέσω συνεργασιών και εταιρικών μετασχηματισμών και άλλες διατάξεις”. Σκοπός της νομοθετικής πρωτοβουλίας είναι η παροχή σημαντικών και καινοτόμων κινήτρων για τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας, μέσα από μετασχηματισμούς πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και συνεργασίες προσώπων, για όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Τα κίνητρα του νομοσχεδίου αφορούν κάθε μορφής μετασχηματισμούς, συμπεριλαμβανομένης και της περίπτωσης εισφοράς ατομικής επιχείρησης σε οποιασδήποτε μορφής εταιρία, καθώς και συνεργασίες προσώπων, είτε με τη μορφή δεσμευτικών συμβάσεων – συμφωνιών είτε με την από κοινού ίδρυση νέων εταιριών.

Με τις διατάξεις του άρθρου 15 του ν.4935/2022 (Α΄103/26.5.2022) καθορίζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την παροχή στις επιχειρήσεις του κινήτρου της

απαλλαγής από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρου κερδών, στην περίπτωση συνεργασίας προσώπων που ασκούν ατομική αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα.

Επίσης, έχει εκδοθεί η ΚΥΑ 127754/ΕΞ 2022 (ΦΕΚ Α΄4760/09.09.2022) με τίτλο «Καθορισμός της διαδικασίας των δικαιολογητικών και του ελέγχου των προϋποθέσεων για την απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος επί κερδών από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα και κάθε αναγκαίας λεπτομέρειας για την εφαρμογή των προβλέψεων αυτών σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 15 του ν. 4935/2022, καθώς και του τύπου και του ελάχιστου περιεχομένου των συμβάσεων συμβολαιακής γεωργίας για την εφαρμογή των ως άνω άρθρων»

Στην ηλεκτρονική σελίδα του ΥΠΑΑΤ (www.minagric.gr) παρατίθεται όλη η κείμενη νομοθεσία που διέπει τις μορφές συνεργατισμού στον αγροτικό τομέα: ομάδες παραγωγών, οργανώσεις παραγωγών και αγροτικούς συνεταιρισμούς.

➤ Άρθρο 8 του Ν. 4673/2020 (ΦΕΚ 52Α΄) «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις»

Δικαιώματα και υποχρεώσεις μελών

1. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών προς τον ΑΣ ορίζονται από το καταστατικό, το οποίο πρέπει να περιέχει υποχρεωτικά διατάξεις που ρυθμίζουν:

α) Τη συμμετοχή των μελών στις Γενικές Συνελεύσεις του ΑΣ.

β) Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

γ) Τη συμμετοχή στη διανομή των πλεονασμάτων της διαχειριστικής χρήσης.

δ) Τη συμμετοχή του μέλους στις δραστηριότητες και τις συναλλαγές του ΑΣ.

ε) Το δικαίωμα πληροφόρησης του μέλους για την πορεία των υποθέσεων του ΑΣ και λήψης αντιγράφων σχετικών εγγράφων.

στ) Το ποσοστό ετήσιας παραγωγής του που το κάθε μέλος - συνεταιριστής υποχρεούται να παραδίδει στον ΑΣ, το οποίο δεν μπορεί να είναι κατώτερο του εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%), καθώς και την ποσότητα εφοδίων, που το κάθε μέλος - συνεταιριστής οφείλει να προμηθεύεται από τον ΑΣ. Η Γενική Συνέλευση του ΑΣ αποφασίζει κάθε χρόνο για το είδος και τον όγκο των προϊόντων, αυτούσιων ή μεταποιημένων, που πρόκειται να εμπορευθεί ο ΑΣ.

2. Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, που λαμβάνεται με την αυξημένη απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 1 του άρθρου 14, το μέλος - συνεταιριστής μπορεί να απαλλάσσεται εν όλω ή εν μέρει από την υποχρέωση της περίπτωσης στ' της παραγράφου 1, εφόσον:

α) έχει αντικειμενική αδυναμία να εκπληρώσει την ανωτέρω υποχρέωση ή συντρέχουν άλλοι σοβαροί λόγοι ή

β) πριν από την ένταξή του στον ΑΣ είχε συνάψει αποδεδειγμένα συμβάσεις πώλησης των προϊόντων του σε τρίτους, εφόσον ο ΑΣ έχει ενημερωθεί έγκαιρα για τη διάρκεια, τον όγκο παραγωγής και τις λοιπές λεπτομέρειες της σύμβασης ή

γ) ο ΑΣ αδυνατεί να απορροφήσει την προσφερόμενη παραγωγή.

3. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει κυρώσεις κατά των μελών για τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους προς τον ΑΣ, περιλαμβανομένης και της κύρωσης της διαγραφής του μέλους από τον ΑΣ.

4. Η προσωπική εργασία που παρέχει το μέλος του ΑΣ προς αυτόν, ανάλογα με τις ανάγκες του, συνιστά άσκηση δικαιώματος της περίπτωσης δ' της παραγράφου 1 και δεν θεωρείται, ότι παρέχεται στο πλαίσιο σχέσης εξαρτημένης εργασίας. Ο ΑΣ εκδίδει παραστατικό, σύμφωνα με την παράγραφο 10 του άρθρου 8 του ν. 4308/2014 (Α' 251) για την παρασχεθείσα προσωπική εργασία. Η αξία της προσωπικής εργασίας μεταφέρεται στο πλεόνασμα του ΑΣ της οικείας διαχειριστικής χρήσης και διανέμεται στα δικαιούχα μέλη, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 26.

5. Το καταστατικό δύναται να απαγορεύει στα μέλη του ΑΣ να προβαίνουν σε ανταγωνιστικές προς τους σκοπούς του ΑΣ πράξεις, με την εξαίρεση της διάθεσης του ποσοστού της παραγωγής τους που δεν υποχρεούνται να παραδίδουν στον ΑΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΠΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟ ΣΕ ΕΚΤΡΟΦΕΙΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΩΝ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Για τη διπλωματική εργασία με θέμα:

**«ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΛΑΔΟΥ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ (BROILERS)
ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ»**

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα στοιχεία που θα δώσετε είναι αυστηρά εμπιστευτικά και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τη συγκεκριμένη έρευνα.

Τόπος διεξαγωγής της έρευνας: ΠΕ Ανατολικής Αττικής

Αριθμός ερωτηματολογίου:.....

Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε πλήρως:

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας

Σακελλαριάδη Θεοδώρα

Γεωπόνος ΔΑΟΚ ΠΕΑΑ

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια ΓΠΑ

Ενότητα Α: (Στοιχεία εκμετάλλευσης)

1. ΔΗΜΟΣ ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΠΟΥ ΧΩΡΟΘΕΤΕΙΤΑΙ Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: _____

2. ΘΕΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ: _____

3. ΦΟΡΕΑΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ:

- ΦΥΣΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ :
- ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ :
- ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΝΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

4. ΗΛΙΚΙΑ ΦΟΡΕΑ:

Μέχρι 30 ετών:

30-50 ετών:

>50 ετών:

5. ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΦΟΡΕΑ:

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση:

Τριτοβάθμια εκπαίδευση:

Τεχνικό υπόβαθρο σε σχέση με τον κλάδο:

Άλλο:

6. ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ:
5.000-15.000 κοτόπουλα
15.000-30.000 κοτόπουλα
30.000-60.000 κοτόπουλα
>60.000 κοτόπουλα
7. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ:
Κατηγορία Β (έως 18.000 κοτόπουλα) :
Κατηγορία Α2 (18.000-187.500 κοτόπουλα) :
Κατηγορία Α1 (>187.500 κοτόπουλα) :
8. ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΑΛΑΜΩΝ:
9. Η ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΣΣΟΥ 1 ΗΜΕΡΑΣ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟ:
ΕΚΚΟΛΑΠΤΗΡΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ:
ΕΜΠΟΡΟ:
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ:
10. ΚΑΤΟΧΗ ΑΔΕΙΑΣ ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ (Ν. 4056/2012) : ΝΑΙ ΟΧΙ
11. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ: ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν όχι, γιατί:
Άγνοια νομοθεσίας:
Υψηλό κόστος ΜΠΕ & έκδοσης ΑΕΠΟ:
12. ΕΙΝΑΙ Ο ΦΟΡΕΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΙΔΙΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ;
ΝΑΙ ΟΧΙ
13. Η ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΑΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΘΕΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ;
ΝΑΙ
ΟΧΙ

Ενότητα Β: (Ζωοτεχνικά στοιχεία & οικονομικά στοιχεία)

1. ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ:
- Εντατικής εκτροφής (33 kg ΣΒ/m²)
Βιολογική παραγωγή (10 πτηνά και <21 kg ΣΒ/m²)
Εκτατικής μορφής (15 πτηνά και <25 kg ΣΒ/m²)
Ελεύθερης βοσκής (13 και <27,5 kgΣΒ/m²)
Παραδοσιακής ελεύθερας βοσκής (12 πτηνά και <25 kg ΣΒ/m²)
Απεριόριστης ελεύθερας βοσκής (12 πτηνά και <25 kg ΣΒ/m²)
2. Διάρκεια κύκλου εκτροφής (ημέρες):
3. Τελικό ζων βάρος κοτόπουλων προς σφαγή (Kg):

4. Κόστος διατροφής ανά κύκλο εκτροφής:
5. Συνολικό κόστος κτηνιατρικής περίθαλψης ανά κύκλο εκτροφής:
6. Κόστος παραγωγής ανά κύκλο παραγωγής;
7. Μετατρεψιμότητα τροφής:
8. Απόδοση σε σφάγιο (%):
9. Λόγω των ιδιαιτεροτήτων που χαρακτηρίζουν την εκτροφή ορνιθίων κρεοπαραγωγής (μικρή διάρκεια εκτροφής, μεγάλος ρυθμός ανάπτυξης), δίνετε ιδιαίτερη βαρύτητα στα μέτρα πρόληψης (εμβολιασμοί, επιθεωρήσεις) και στα θέματα υγιεινής (χώρων, α' υλών);
ΝΑΙ

ΟΧΙ

Ενότητα Γ : (Θέματα λειτουργίας, προβλήματα, αδυναμίες):

1. Πόσες ώρες εργάζεστε ημερησίως;
2. Αριθμός εργαζομένων στην εκμετάλλευση:
Μέλη οικογένειας:
Μόνιμο Προσωπικό:
Έκτακτο Προσωπικό:
3. Ποιος ήταν ο λόγος ενασχόλησης με αυτό το επάγγελμα;
Οικογενειακή επιχείρηση
Θεωρούσα ότι ήταν κερδοφόρο
Δεν είχα άλλη επιλογή
4. Πόσα χρόνια ασχολείστε με το επάγγελμα του πτηνοτρόφου;
Πρόσφατα
5-10 έτη
10-20 έτη
>20 έτη
5. Θα θέλατε να αλλάξετε επάγγελμα; ΝΑΙ ΟΧΙ
Αν ναι, γιατί;
Δεν είναι αρκετά κερδοφόρο
Δεν έχει σταθερό εισόδημα
Πολλές ώρες εργασίας
Μη σταθερό ωράριο
Πολύ κουραστικό και επίπονο
Λόγω χαμηλού κύρους του επαγγέλματος

Αν όχι, γιατί;
Λόγω ηλικίας
Δε γνωρίζω να κάνω άλλο επάγγελμα
Μου αρέσει το συγκεκριμένο επάγγελμα
Είναι κερδοφόρο

6. Στη διάρκεια εξάσκησης της δραστηριότητας του πτηνοτρόφου, η εκμετάλλευσή σας ακολούθησε μειούμενη διατηρούμενη δυναμικότητα ζωικού κεφαλαίου ή αυξητική;
Μειούμενη
Αυξητική

7. Έχετε ενταχθεί ποτέ ως επιλέξιμη δραστηριότητα σε κάποιο μέτρο των ΠΑΑ ή τον επενδυτικό νόμο?
ΝΑΙ ΟΧΙ

8. Λαμβάνετε επιδοτήσεις από το κράτος; ΝΑΙ ΟΧΙ

9. Σε ποιες περιπτώσεις αποζημιώνεστε;
Θάνατος ζωικού κεφαλαίου από ασθένειες
Θάνατος ζωικού κεφαλαίου από φυσικές καταστροφές
Άλλο.....

10. Πού πουλάτε το προϊόν σας;
Σφαγείο
Συσκευαστήρια/Μεταποίηση κρέατος
Έμπορο
Εστίαση
Δομές (νοσοκομεία, ιδρύματα)
Αλυσίδες λιανικής πώλησης

11. Η έννοια του συνεργατισμού σε ομάδες ή οργανώσεις παραγωγών ή και σε επίπεδο συνεταιρισμού, κατά τη γνώμη σας έχει πεδίο εφαρμογής στον κλάδο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας;
ΝΑΙ ΟΧΙ

Παρατηρούνται μορφές συνεργατισμού στον κλάδο σας στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής;
ΝΑΙ ΟΧΙ

12. Η συνολική παραγωγή κρέατος πουλερικών διοχετεύεται στην αγορά σε επίπεδο επικράτειας από λίγες επιχειρήσεις και παράγεται από αυτές και τους συνεργαζόμενους με αυτές παραγωγούς.
Ισχύει κάτι ανάλογο στην Ανατολική Αττική?
ΝΑΙ ΟΧΙ

Αν ναι, ποιο είναι το καθεστώς που επικρατεί;
Φασόν παραγωγή
Εκμίσθωση

13. Σε ποιον παράγοντα πιστεύετε ότι πρέπει να δίνετε έμφαση στην πτηνοτροφική σας εκμετάλλευση σήμερα; (από 1-5 οι απαντήσεις, 1 καθόλου έμφαση, > 5 πολύ μεγάλη έμφαση)

α. Κόστος Παραγωγής 1 2 3 4 5

β. Αποδοτικότητα ζωοτροφών 1 2 3 4 5

γ. Επιτόκια δανεισμού 1 2 3 4 5

δ. Αξιοποίηση προγραμμάτων ανάπτυξης (πχ ΕΣΠΑ) 1 2 3 4 5

ε. Βιώσιμη Ανάπτυξη-πράσινες πρακτικές (ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, διαχείριση αποβλήτων) 1 2 3 4 5

ζ. Προστασία από την κλιματική αλλαγή 1 2 3 4 5

στ. Ευζωία των πτηνών 1 2 3 4 5

14. Ποιο από τα παρακάτω αποτελεί για εσάς την κύρια αιτία έλλειψης οικονομικής ρευστότητας που έχουν αντιμετωπίσει οι πτηνοτρόφοι της Ανατολικής Αττικής τα τελευταία χρόνια;

Γρίπη των πτηνών

Μη ρύθμιση οφειλών

Οφειλόμενος ΦΠΑ

Υψηλές τιμές ζωοτροφών

Μη εξίσωση των συντελεστών αγοράς ζωοτροφών (6%)

και πωλήσεων ζώντων ζώων (13%)

Υψηλό κόστος ενέργειας και θέρμανσης

Περίοδος Κορονοϊού

Προβλήματα αδειοδότησης

Απώλεια επιδότησης ζωοτροφών λόγω οφειλών ΦΠΑ (κατάσχεση επιδότησης)

15. Πότε για τελευταία φορά προβήκατε σε εκσυγχρόνιση των θαλάμων της εκτροφής σας;

Εάν προβήκατε, ήταν:

α. Στο πλαίσιο κάποιου κοινοτικού προγράμματος με επιδότηση?

ΝΑΙ ΟΧΙ

β. Με ιδιωτικά κεφάλαια

16. Στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής χωροθετούνταν μέχρι προσφάτως 1 εγκεκριμένο πτηνοσφαγείο (ΠΤΗΝΟΣΦΑΓΕΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΓΕΒΕ), δυναμικότητας 2.500 πουλιά/ώρα, το οποίο ωστόσο έπαυσε να λειτουργεί. Σε ποιο βαθμό σας επηρεάζει αυτή η εξέλιξη;

Λίγο γιατί.....

Πολύ γιατί.....

Καθόλουγιατί.....

17. Η Αττική πάντα υστερεί σε ποσοστό επιδότησης τόσο στους αναπτυξιακούς νόμους όσο και στα προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης, έναντι των υπολοίπων γεωγραφικών περιοχών της χώρας.

Πιστεύετε ότι μια αύξηση του ποσοστού επιδότησης θα μπορούσε να κάνει τον κλάδο της κρεοπαραγωγού πτηνοτροφίας στην Ανατολική Αττική ανταγωνιστικό ως προς την υπόλοιπη Ελλάδα αλλά και να αποτελέσει κίνητρο για επενδυτές του κλάδου στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής;

ΝΑΙ

ΟΧΙ